

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**PROF. DR. OKTAY ASLANAPA'NIN HAYATI, ESERLERİ
VE TÜRK SANATI'NA KATKILARI**

**Hazırlayan
DERYA AYDIN**

**Danışman
Yrd. Doç Dr. CELİL ARSLAN**

Yüksek Lisans Tezi

**Kasım 2012
KAYSERİ**

**T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SANAT TARİHİ ANABİLİM DALI**

**PROF. DR. OKTAY ASLANAPA’NIN HAYATI, ESERLERİ
VE TÜRK SANATI’NA KATKILARI**

**Hazırlayan
DERYA AYDIN**

**Danışman
Yrd. Doç Dr. CELİL ARSLAN**

Yüksek Lisans Tezi

**Bu çalışma; Erciyes Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi
Tarafından SBY-11-3309 Kodlu Proje ile Desteklenmiştir.**

**Kasım 2012
KAYSERİ**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Adı-Soyadı: Derya Aydın

İmza :

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın Hayatı, Eserleri Ve Türk Sanatı'na Katkıları” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi'ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Derya AYDIN

Danışman

Yrd. Doç. Dr. Celil ARSLAN

Sanat Tarihi ABD Başkanı

Prof. Dr. Kerim TÜRKMEN

Yrd. Doç. Dr. Celil ARSLAN danışmanlığında Derya AYDIN tarafından hazırlanan Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın Hayatı, Eserleri ve Türk Sanatı'na Katkıları” adlı bu çalışma jürimiz tarafından **Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalında Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

23.11.2012

.../.../2012

JÜRİ:

Danışman: **Yrd. Doç. Dr. Celil ARSLAN**

Üye: **Doç. Dr. Hüseyin SELGÜK**

Üye: **Yrd. Doç. Dr. İbrahim Murat TORUN**

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 21.12.2012 tarih ve 23.....sayılı kararı ile onaylanmıştır.

21.12/2011

Prof. Dr. Ramazan ERPÜRK
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

İlk Türk sanat tarihçilerinden olan Oktay Aslanapa, yaptığı çalışmalarla Sanat Tarihinin ve Türk sanatının başlaması ve ilerlemesi yolunda emek harcamış bir ilim adamıdır. Bir asırlık hayatı boyunca yaşamının büyük bir kısmını çalışarak ve ülkesine hizmet ederek geçirmiştir. Sanat Tarihi alanına ışık tutmuş ve kendisinden sonra da bu alanda önemli akademisyenlerin yetişmesini sağlamıştır. Kendisi, alanında “hocaların hocası” unvanını alan tek isim olmuştur.

Aslanapa, Türk sanatının tanınmasında ve anlaşılması yolunda emek vermiştir. Sanat tarihinin Türkiye’de bir bölüm olabilmesine ve bu alanda çalışma yapılabilmesine katkıları büyük olmuştur. Bu alanda yayınları, kazı çalışmaları, yurt içi ve yurt dışında yaptığı çalışmalar bunun birer ispatıdır. Bu tezde Oktay Aslanapa’nın çalışma yöntemi, eserleri ve Türk Sanatı’na katkıları hakkında bilgi verilmiştir.

Bu çalışmamı hazırlamam konusunda desteğini ve yardımını esirgemeyen sayın hocam Prof. Dr. Oktay Aslanapa’ya, beni bu konuda yönlendiren ve çalışmam sırasında bana yol gösteren değerli hocam Yrd. Dr. Celil Arslan’a, tezin projelendirme aşamasında bana yol gösteren değerli hocam Öğr. Gör. Remzi Aydın’a, çalışmam boyunca yanımda olan değerli arkadaşlarım ve meslektaşlarım Arş. Gör. Yektanurşin Duyan, Arş. Gör. Elif Ceylan, Arş. Gör. Ahmet Cüneydi Has, Arş. Gör. Meral Başaran ve Arş. Gör. Bahar Dikeç’e her zaman manevi desteği ile yanımda olan ağabeyim Orhan Aydın’a teşekkürlerimi sunarım.

Derya AYDIN

Kayseri 2012

**PROF. DR. OKTAY ASLANAPA’NIN HAYATI, ESERLERİ VE TÜRK
SANATI’NA KATKILARI**

Derya AYDIN

Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Kasım 2011

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Celil ARSLAN

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Türkiye’nin ilk sanat tarihçilerinden Oktay Aslanapa’nın hayatı ve Türk sanatındaki çalışmaları hakkında düzenli ve toplu bir bilgi vermektir. Bunun için Aslanapa’nın hayatı anlatılmış, bibliyografyası yeniden düzenlenmiş, yayınları incelenmiş, yapmış olduğu çalışmalar değerlendirilmiştir.

Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde Oktay Aslanapa’nın hayatı anlatılmıştır. İkinci bölümde Aslanapa’nın yeni bir bibliyografyası oluşturulmuştur. Hazırlanan bibliyografyasında Oktay Aslanapa’nın kitaplarına ve makalelerine yer verilmiş ve çalışma yöntemi ortaya çıkarılmıştır. Üçüncü bölümde, Aslanapa’nın Türk sanatı ile ilgili yurt içinde ve yurt dışındaki faaliyetlerine, kazı çalışmalarına, yaptırdığı doktora tezlerine yer verilerek, Sanat Tarihi ile ilgili görüşleri ve getirdiği yenilikler üzerinde durulmuştur. Çalışma sonunda Aslanapa’nın hayatı, yayınları ve çalışmaları değerlendirilip sonuca ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Türk Sanatı, Oktay Aslanapa, Sanat Tarihi, Eser, Kazı.

**PROFFOSER. OKTAY ASLANAPA’S LIFE, WORKS AND TURKISH ART
CONTRIBUTIONS**

Derya AYDIN

Erciyes University, Institute of Social Sciences

M.Sc. Thesis, November 2011

Supervisor: Yrd.Doç.Dr.CelilARSLAN

ABSTRACT

The aim of this thesis is provide a systematic and organized information about Turkish art and Oktay Aslanapa’s life who is the first art historaian. Therefore, Aslanapa’s life has been explained and his new bibliography has been prepared, his publications have been investigated and his works evaluated.

The thesis is consisted of three parts. In the first part there is a description about Aslanapa’s life. In the second part a new bibliography has been formed. Aslanapa’s boks and articles which is given with a method have been determined. In the thee part Aslanap’s thoughts and the innovation he provided have been emphasized including his domestic and foreing activities,excavated work and the doctoral thesis he made done. In the end of the thesis there is an assessment about Aslanapa’s life, his brocast and works.

Keyword: Turkish Art, Oktay Aslanapa, History of Art, Monuments, Excavation.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
ONAY:.....	iii
ÖNSÖZ	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
KISALTMALAR.....	xv
FOTOĞRAF LİSTESİ	xvi
1.GİRİŞ	1
2. OKTAY ASLANAPA’NIN HAYATI.....	3
2.1. Çocukluğu ve Eğitimi	3
2.2 Sanat Tarihi Alanına Başlangıcı ve Üniversite Çalışma Yılları	10
2.3. Oktay Aslanapa’nın Hayatının Kronolojik Olarak Sıralaması	21
3. OKTAY ASLANAPA’NIN ESERLERİ	23
3.1. Oktay Aslanapa’nın Bibliyografyası.....	23
3.1.1.Kitapları:.....	24
3.1.2. Çevirileri:.....	26
3.1.3 Ortak Yayınları:	26
3.1.4.Makaleleri.....	28
3.4.4.1.Genel Konular	28
3.1.2.Mimari	32
3.1.3.Yapı Monografileri.....	33
3.1.4.Yurt Dışındaki Eserler.....	35
3.1.5.Ansiklopedi Maddeleri	36
3.1.5.Halı Sanatı	37
3.1.5.Çini ve Keramik Sanatı	38
3.1.6. Cilt Sanatı	39
3.1.7. Şehircilik.....	40
3.1.8.Vakfiye	40
3.1.9.Kazı	40
3.1.10.Tanıtım Yazıları	42

3.2.1. Kitapları.....	43
3.2.1.1. Ernst Diez, “Türk Sanatı: Başlangıcından Günümüze Kadar”, (Çev: Oktay Aslanapa), İstanbul, 1946.....	43
3.2.1.1.1. Kitabın Tanıtımı:	43
3.2.1.2. Oktay Aslanapa, Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri, İstanbul, 1949	45
3.2.2.1.1 Kitabın Tanıtımı:	45
Aslanapa’nın doçentlik tezi olarak hazırlanan ve daha sonra İstanbul Üniversitesi tarafından kitap olarak yayınlanan bir eserdir.	45
3.2.1.3. Oktay Aslanapa, Edirne’de Osmanlı Devri Abideleri, İstanbul, 1949	46
3.2.1.3.1. Kitabın Tanıtımı:	46
3.2.1.4. Diez Ernst, Aslanapa Oktay, Koman Mahmut Mesut, Karaman Devri Sanatı, İstanbul, 1950	47
3.2.1.4.1. Kitabın Tanıtımı:	47
3.2.1.5. Oktay Aslanapa, Türk ve İslam Sanat III, İstanbul, 1959	48
3.2.1.5.1. Kitabın Tanıtımı:	48
3.2.1.6. Oktay Aslanapa, Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı, İstanbul, 1965	49
3.2.1.6.1. Kitabın Tanıtımı:	49
3.2.1.7. Oktay Aslanapa, Selçuklu Sanatı Bibliyografyası, İstanbul, 1971	50
3.2.1.7.1. Kitabın Tanıtımı:	50
3.2.1.8. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı I Başlangıcından Büyük Selçukluların Sonuna Kadar, İstanbul, 1972.....	50
3.2.1.8.1. Kitabın Tanıtımı:	50
3.2.1.9. Oktay Aslanapa, Türk Halı Sanatı, İstanbul, 1972	51
3.2.1.9.1. Kitabın Tanıtımı:	51
3.2.1.10. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı II, Anadolu Selçuklularından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar, İstanbul, 1973	52
3.2.1.10.1. Kitabın Tanıtımı:	52
3.2.1.11. Oktay Aslanapa, Kıbrıs’da Türk Eserleri, İstanbul 1975.....	53
3.2.1.11.1. Kitabın Tanıtımı:	53
3.2.1.12. Oktay Aslanapa, Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl), Ankara, 1977	54
3.2.1.12.1. Kitabın Tanıtımı:	54
3.2.1.13. Oktay Aslanapa, Kırım ve Kuzey Azerbaycan’da Türk Eserleri, İstanbul, 1979	54

3.2.1.13.1. Kitabın Tanıtımı:	54
3.2.1.14. Oktay Aslanapa, A. Müfit Mansel, Sanat Tarihi Lise 2, İstanbul, 1980	55
3.2.1.14.1. Kitabın Tanıtımı:	55
3.2.1.15. Oktay Aslanapa, Osmanlı Devri Mimarisi, İstanbul, 1986	56
3.2.1.15.1. Kitabın Tanıtımı:	56
3.2.1.16. Oktay Aslanapa, vd, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı, Ankara 1993	57
3.2.1.16.1. Kitabın Tanıtımı:	57
3.2.1.17. Oktay Aslanapa, Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri, Ankara, 1996	58
3.2.1.17.1. Kitabın Tanıtımı:	58
3.2.1.18. Oktay Aslanapa, Türk Halı Sanatının Bin Yılı, İstanbul, 1987	59
3.2.1.18.1. Kitabın Tanıtımı:	59
3.2.1.19. Oktay Aslanapa, Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri, Ankara, 1988	60
3.2.1.19.1. Kitabın Tanıtımı:	60
3.2.1.20. Oktay Aslanapa, Anadolu'da İlk Türk Mimarisi Başlangıç ve Gelişmesi, Ankara, 1991, 2007.....	60
3.2.1.20.1. Kitabın Tanıtımı:	60
3.2.1.21. Oktay Aslanapa, Türkiye'de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkârlar (Özellikle Atatürk Devrinde), İstanbul, 1993.....	61
3.2.1.21.1. Kitabın Tanıtımı:	61
3.2.1.22. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı El Kitabı (İslam Öncesi Türk Sanat, Mimari, Halı Kumaş, Çini, Keramik Minyatür), İstanbul, 1993	62
3.2.1.22.1. Kitabın Tanıtımı:	62
3.2.123. Oktay Aslanapa, Mimar Sinan, (Türk Büyükleri 141), Ankara, 1992	64
3.2.1.23.1. Kitabın Tanıtımı:	64
3.2.1.24. Oktay Aslanapa, Osmanlı Mimarisi, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı Dizisi, Eylül,1996	64
3.2.1.24.1. Kitabın Tanıtımı:	64
3.2.1.25. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, (İlk Basım 1984), İstanbul, 2005	65
3.2.1.25.1. Kitabın Tanıtımı:	65
3.2.1.26. Oktay Aslanapa, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri (1920-1946), (Sunuş: Ekmeleddin İhsanoğlu), İstanbul, 2004.....	66
3.2.1.26.1. Kitabın Tanıtımı:	66
3.3.1. Genel Konularla İlgili Makaleler	67

3.3.1.1. Sanatkâr Yetiştirmek	67
3.3.1.2. İlim ve Kültür Hayatımız.....	68
3.3.1.3. Sanat Yoluyla Kalkınma.....	68
3.3.1.4. Çarşamba Konuşmaları.....	68
3.3.1.5. Dünya Çapında Bir İstanbul Festivali	68
3.3.1.6. Dünya Müzeleri ve Bizim Müzeciliğimiz	68
3.3.1.7. Yurdumuzu Anlama İhtiyacı	69
3.3.1.8. Sanat Eserlerine Dayanan Yeni Bir Araştırma Yolu İle Türk Tarihini Aydınlatma	69
3.3.1.9. Yunanistan ve Helen Fikri (Megalo İdea)	69
3.3.1.10. Malazgirt Zaferini Besleyen Kuvvetler	69
3.3.1.11. Türk Kültürünün Değerlendirilmemiş Kaynakları.....	69
3.3.1.12. Türk Arkeolojisiyle İlgili Araştırmaların Durumu.....	70
3.3.1.13. Türk Sanatı ve Kültürünün Aynı Zamanda Enstitümüzün Büyük Kaybı.....	70
3.3.1.14. Venedik'te Toplanan İkinci Beynelmîlel Türk Sanatları Kongresinden İlk Notlar	70
3.3.1.15. Beynelminel Türk Sanatları Kongresi Üzerine.....	70
3.3.1.16. Türklerde Arma Sanatı	71
3.3.1.17. Gençliğin Milli Kültür ve Sanatla İlgisi	71
3.3.1.18. Türk Sanatını Öğrenmenin Yolları ve Gayeleri.....	71
3.3.1.19. Atatürk ve Sanat	71
3.3.1.20. Bir Mektubun Düşündürdükleri	71
3.3.1.21. Türk Sanatı'nın Yeniden Değerlendirilmesi Yolunda Gerçekler	72
3.3.1.22. Dumlupınar Anıtının Acıklı Hikâyesi	72
3.3.1.23. Edebiyat Fakültesinin Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıl Dönümü.....	72
3.3.1.24. Türk Sanatı Araştırmalarında Albert Gabriel'in Yeri	73
3.3.1.25. Tarihi Türk Eserlerinin Bugünün Sanatındaki Yeri	73
3.3.1.26. Atatürk'ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatçılarının Türkiye'deki Çalışmaları ve Eserleri.....	73
3.3.1.27. Sanat Dünyamızda Ekrem Hakkı Ayverdi ve Eserleri	73
3.3.1.28. Atatürk'ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri	74
3.3.1.29. Önsöz.....	74

3.3.1.30. Ord.Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Kısa Hal Tercümesi.....	74
3.3.1.31. Sanat Tarihi Derslerinin İlkokullardan Başlanılarak Okutulmasının Önemi ve Gerçekleri	74
3.3.1.32. İslam Bilim ve Sanatının Avrupa'ya Etkileri.....	75
3.3.1.33. Tarih ve Sanat	75
3.3.1.34. Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi.....	75
3.3.1.35. Türk Sanatına Hizmet Eden Yabancı İlim Adamları	75
3.3.2. Mimari İle İlgili Makaleleri	76
3.3.2.1. Anadolu'da Türk Sanatı	76
3.3.2.2. Ortaçağın En Eski Yatılı İlim ve Kültür Müesseseleri.....	76
3.3.2.3. Tarih Boyunca Türk Öğretim Müesseseleri	76
3.3.2.4. Türk Sanatı.....	77
3.3.2.5. Türk Mimarisi'nin Bütünü İçerisinde Mimar Sinan	78
3.3.2.6. Yeni Araştırmalarda Türk Saray ve Köşkerin Yeri.....	78
3.3.2.7. Ortaçağda Türklerin İleri Bir Sosyal Yardım Müessesesi: Kervansaylar	78
3.3.2.8. Malazgirt Savaşına Kadar Türk Sanat Eserleri	78
3.3.2.9. Mimar Sinan Medreseleri	79
3.3.2.10. Kubbet El- Sahra'da Osmanlı Devri Tamirleri	79
3.3.2.11. Fatih Sultan Mehmed Zamanındaki Mimari Eserler	79
3.3.3. Yapı Monografileri.....	79
3.3.3.1. Doğu Anadolu'da Karakoyunlu Kümbetleri	79
3.3.3.2. Selçuk Devlet Adamı Mübarizüddin Ertokuş Tarafından Yaptırılan Abideler	80
3.3.3.3. 1959 Haziranında Bir Doğu Anadolu Gezisinden Notlar.....	80
3.3.3.4. Fatih Devri Abideleri	80
3.3.3.5. Edirne'de Türk Mimarisinin Gelişmesi.....	81
3.3.3.6. Türk Denizciliği ve Selçuklu Tersaneleri.....	81
3.3.3.7. Rüstem Paşa Cami	81
3.3.3.8. Manisa Muradiye Cami	81
3.3.3.9. İnegöl İshak Paşa Cami ve Külliyesi.....	82
3.3.3.10. Manisa'da Saruhan Beyliği'ne Ait Mimari Yapılar	82
3.3.3.11. Bugünkü Türk İstanbul'un Kurucusu Fatih Sultan Mehmed.....	82
3.3.4. Yurt Dışındaki Eserlerle İlgili Makaleler	82
3.3.4.1. Azerbaycan'da Türk Eserleri	82

3.3.4.2. Sovyet ve Çin İdaresi Altındaki Memleketlerde Türk Sanatı Eserleri	82
3.3.4.3.Kıbrıs'ta Türk Eserleri	83
3.3.4.4. Kırım'da Türk Eserleri ve Mimar Sinan'ın Yaptığı Cami	83
3.3.4.5.Yunanistan'da Türk Eserleri ve Türklerin Durumu	83
3.3.4.6. Rodos'da Türk Eserleri.....	83
3.3.4.7. Büyük Selçuklu Sultanı Aparslan Zamanından Kalan Eserler	83
3.3.4.8. Kıbrıs'ta Türk Sanat Eserleri	84
3.3.4.9.İlk Türk Camileri	84
3.3.4.10.Tunus'da Cerbe Adası Büyük Burcunun Fetih Kitabesi ve Mimarisi	84
3.3.4. 11.Balkanlar'da Türk Mimari Eserleri	84
3.3.4. 12.Polanya Krokovi Müzesindeki Osmanlı Kitabeleri	85
3.3.4.13.Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri	85
3.3.4.14.İran'da Büyük Selçuklu Cami Mimarisi.....	85
3.3.4.15.Hazret-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ve Türbesi	86
3.3.5. Ansiklopedi Maddeleri	86
3.3.5.1.Mukarnas	86
3.3.5.2.Minber	86
3.3.5. 3.Mihrap	86
3.3.5.4. Ribat	86
3.3.5.5. Seccade	87
3.3.5.6.Türk Sanatı.....	87
3.3.5.7.Selimiye Cami	87
3.3.5. 8. Seramik.....	87
3.3.6. Halı Sanatı İle İlgili Makaleler	88
3.3.6.1. Osmanlı Saray Halıları Meselesi.....	88
3.3.6.2. 15. Yüzyıl Sonundan Hayvan Motifli Bir Anadolu Halısı	88
3.3.6.3. Türk Halı Sanatı	88
3.3.6.4. Tibet Halıları Grubunda Yeni Bir Gelişme	88
3.3.6.5. Türk Halı Sanatı	89
3.3.7. Keramik Sanatı İle İlgili Makaleler.....	89
3.3.7.1. Türk Çini ve Seramik Sanatı Araştırmalarında Son Gelişmeler.....	89
3.3.7.2. Kırmızı Hamurlu İlk Osmanlı Keramikleri	89
3.3.7.3. Eski Türk Çini Fırınları	89

3.3.7.4. Antalya Müzesinde Selçuklu Çinileri.....	90
3.3.7.5. Kütahya’da Keramik Sanatı.....	90
3.3.7.6. Türk Keramik Sanatı Tarihine Genel Bir Bakış	90
3.3.7.7. Anadolu’da Türk Keramik Sanatı	90
3.3.7.8. İznik Kazılarına Göre Osmanlı Keramik Sanatı	91
3.3.7.9. Osmanlı Devri Keramik Sanatı Araştırmalarında Yenilikler	91
3.3.8. Minyatür İle İlgili Makaleler	91
3.3.8.1. İslam Minyatür Sanatının Doğmasında ve Gelişmesinde Türklerin Rolü.....	91
3.3.8.2. Tarih Boyunca Türk Ordusuna Ait Tasvirler.....	91
3.3.8.3. Osmanlı Minyatürlerinin Üslubu	92
3.3.8. 4.Türk Minyatür Sanatının Gelişmesi	92
3.3.9. Cilt Sanatı İle İlgili Makaleler	92
3.3.9.1. Osmanlı Devri Cild Sanatı.....	92
3.3.9.2 Orta Asya’da Cilt Sanatı.....	92
3.3.10. Şehircilikle İlgili Makaleler	93
3.3.10.1.Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerinin Durumu	93
3.3.10.2. Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerin Durumu: Kırşehir.....	93
3.3.10.3. Şehircilik Yolunda Hayaller ve Gerçekler.....	93
3.3.10.4. 650. Fetih Yıldönümünde Bursa	93
3.3.11.3. Vakfiye İle İlgili Makaleler	94
3.3.11. 1. Kahire Hadım Süleyman Paşa Cami Vakfiyeleri.....	94
4. TÜRK SANATINA KATKILARI	95
4.1. YÖNETTİĞİ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ	95
4.2. Yurt İçi ve Yurt Dışındaki Çalışmaları	98
4.3.Yaptığı Kazı Çalışmaları	99
4.3.1.Diyarbakır Sarayı Kazısı	99
4.3.1.1 Makale:	101
4.3.2.İznik’te Sultan Orhan İmarek Camii Kazısı	102
4.3.2.1.Makale:	103
4.3.3.Kayseri Keykubadiye Köşkleri Kazısı	103
4.3.3.1. Makale	105
4.3.4.İznik Çini Fırınları Kazısı Çalışmaları	105
4.3.4.1. Makale	107

4.3.5. 1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı	107
4.3.5.1. Makale	108
4.3.5.2.Kazısı Tamamlandıktan Sonra Van Ulu Cami	108
4.3.6.Konya, Tac'ül Vezir Medresesi Kazısı	109
4.3.7. Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler.....	109
4.3.7.1.Makale:	109
4.3.8. Kalehisar Keramik Fırınları Kazısı	110
4.3.9.Afyon Hisarardı Medresesi Kazısı.....	110
4.3.9.1. Makale	110
4.3.10. İznik Stuko Buluntuları Kazısı.....	110
4.3.10.1.Makale	111
4.3.11.Bursa Yenişehir'inde Reyhan Paşa'nın 734 (1333) Tarihli Mezar Taşı ve Lahti	111
4.3.11.1. Makale	111
4. 4. Görüşleri ve Getirdiği Yenilikler	112
4.4.1. Görüşleri:	112
4.5.2.Getirdiği Yenilikler	114
DEĞERLENDİRME VE SONUÇ	116
ÖZGEÇMİŞ.....	132

KISALTMALAR

Bkz.: Bakınız

Arş. : Araştırma

Gör. : Görevlisi

Çev: Çeviren.

Dr.: Doktor.

Doç: Doçent

Haz. : Hazırlayan

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

Öğr. : Öğretim

Prof.: Profesör

FOTOĞRAF LİSTESİ

Fotoğraf 1. :	Oktay Aslanapa.....	3
Fotoğraf 2. :	Oktay Aslanapa: İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Güzel Sanatlar Bölümü Başkanlığı'ndaki Görüşme	4
Fotoğraf 3. :	Almanya'da Bir Geziden.....	7
Fotoğraf 4. :	Oktay Aslanapa, Mardin Mityat'taki Yedek Subaylığı (1940).	9
Fotoğraf 5. :	Oktay Aslanapa Almanya'da (1952).....	10
Fotoğraf 6. :	Oktay Aslanapa ve İstanbul Üniversitesinden Arkadaşları ile Kongrede.....	11
Fotoğraf 7. :	Oktay ve Gülseli Aslanapa.	14
Fotoğraf 8. :	Diyarbakır Artuklu Sarayı Kazısından, O Zamanki Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Rüstem Duyuran Ziyareti.	15
Fotoğraf 9. :	Oktay Aslanapa ve Ara Altun Kazı Çalışmasında.....	16
Fotoğraf 10.:	Viyana Üniversitesi Rektörü ve Oktay Aslanapa, Altın Diploma Ödülünü Alırken.	17 18
Fotoğraf 11. :	Birinci Milletler Arası Türk Çini ve Seramik Kongresinde Kürsü Başkanı.	19 20

1.GİRİŞ

Oktay Aslanapa ülkemizin en önemli sanat tarihçilerindendir. Yapmış olduğu kitapları sanat tarihçilerin ilk başvuru kaynaklarındandır. Aslanapa Türk sanatını bir bütün olarak değerlendirmiş, kitaplarında ve makalelerinde yöntemi kullanmıştır. Yayınlarının yanı sıra yurt içinde ve yurt dışında verdiği dersler, konferanslarla ülkesini en iyi şekilde temsil etmiştir. Türkiye’de Sanat Tarihi alanında ilk sistemli kazıları başlatan yine Oktay Aslanapa’dır. Yapmış olduğu kazılarla birçok eser gün ışığına çıkarak Türk sanatı içersindeki yerini almıştır.

“Oktay Aslanapa’nın Hayatı, Eserleri ve Türk Sanatı’na Katkıları” isimli tez çalışmasının amacı, Türkiye’nin ilk sanat tarihçilerinden Oktay Aslanapa’nın hayatı, çalışmaları hakkında bilgi vermek, Sanat Tarihi alanında takip ettiği yöntemi koymak ve yapmış olduğu kazıların önemini vurgulamaktır. Ayrıca Aslanapa’nın Türk Sanat ile ilgili farklı konularda hazırladığı yayınların bibliyografyasını yeniden hazırlamaktır. Çalışmamız üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde Oktay Aslanapa’nın hayatı ele alınmıştır. Aslanapa’nın kendi ağzından anlattıkları esas alınarak, hayatı ve çalışmaları kronolojik olarak aktarılmıştır. Bölümünün devamında ise bu kronolojinin bir listesi verilmiştir.

İkinci bölümde Aslanapa’nın yayınlarına yer verilmiştir. İlk olarak Aslanapa’nın yayınlarının bibliyografyası tekrar düzenlenerek güncellenmiştir. Daha sonra Aslanapa’nın kitapları kronolojik olarak sıralanıp tanıtımı yapılmıştır. Kitapların tanıtımı yapılırken yayınlandığı yıllara göre en erken tarihli eserlerden günümüze en yakın hazırlanmış olana doğru bir sırayla verilmiştir. Buradaki amaç yazarın yöntemini ortaya koymaktır. Bu doğrultuda Aslanapa’nın yöntemini en iyi şekilde ortaya koyduğu düşünülen kitaplar seçilmiştir. Kitapları incelendikten sonra Aslanapa’nın farklı konularda çalıştığı makalelerin tanıtımı yapılmış ve konulara yaklaşım tarzı gösterilmiştir.

Üçüncü bölümde Aslanapa'nın yurt içi ve yurt dışındaki akademik çalışmaları, yapmış olduğu kazılar üzerinde durulmuş; yaptırdığı doktora tezlerinin listesi verilmiş ve ayrıca Sanat Tarihi alanındaki görüş ve yeniliklerine değinilmiştir. Bölümde ilk önce yapılan kazılar hakkında bilgi verilmiş ardından kazı çalışmalarıyla ilgili Aslanapa tarafından hazırlanan makalelerin içeriklerinden bahsedilmiştir. Kazı çalışmalarının ardından Aslanapa'nın danışmanlığını yaptığı doktora tezlerinin listesi verilmiştir. Lisans ve Yüksek lisans tezlerinin sayısının fazla olması bunların tez içerisinde verilmesini imkânsız kılmıştır. Bu sebeple sadece doktora tezlerinin listesine yer verilmiştir. Son olarak ise Aslanapa'nın Sanat Tarihi alanındaki görüşlerine ve bu alana getirdiği yenilikler anlatılmaya çalışılmıştır.

Son bölüm olan sonuç bölümünde eserleri, Aslanapa'nın eserlerinde ele aldığı konuları, yöntemi ve Türk sanatına katkıları hakkında genel bir değerlendirme yapılmıştır.

Çalışmaya başlarken ilk olarak Aslanapa'nın bibliyografyası hakkında araştırma yapılmıştır. Daha önce yapılmış bibliyografya çalışmaları incelenmiş var olan bibliyografya çalışmaları ile karşılaştırmalar yapılmıştır. Bu konuda en çok kullandığımız kaynaklar, Ara Altun ve Azize Aktaş Yasa tarafından hazırlanan makalelerin bibliyografya listeleri olmuştur.

Tespit çalışmasından sonra kaynak taraması yapılmış, farklı kütüphanelerde (Erciyes Üniversitesi Merkez Kütüphanesi ve İlahiyat Kütüphanesi, Milli Kütüphane, Bilkent Üniversitesi Kütüphanesi, Türk Tarih Kurumu Kütüphanesi, Kayseri 75. Yıl İl Halk Kütüphanesi) bulunan yayınlar toplanmıştır. Bu tarama sonucunda bulunan makalelerin fotokopileri çekilmiş ve özellikle makalelerin konularına göre sınıflandırılmaları yapılmıştır. Ayrıca benzer anlayışla hazırlanmış olan tezlere bakılmış ve bu tezlerin konuya yaklaşım tarzları ve yöntemleri açısından karşılaştırmalar yapılmıştır.

2. OKTAY ASLANAPA’NIN HAYATI

Bu bölümde Oktay Aslanapa’nın hayatı kronolojik sıra takip edilerek verilmiş ve bizzat kendi anlattıkları temel alınarak hazırlanmıştır.

Fotoğraf 1. Oktay Aslanapa.

2.1. Çocukluğu ve Eğitimi

Oktay Aslanapa, 17 Aralık 1914 yılında, Kütahya’da doğmuştur ve Celâl Esat Bey ve Esmâ Hacer Hanım’ın oğullarıdır. Oktay Aslanapa’nın doğum günü olan 17 Aralık, Şeb-i Aruz gününe denk gelmektedir. Ayrıca Aslanapa’nın hiç görmediği dedesi Hasib Bey de bir Mevlevî’dir. Bu iki tesadüf Aslanapa’nın doğum tarihini ilginç kılmaktadır. Aslanapa doğum tarihi ve dedesi Hasib Bey hakkında şöyle bahsetmektedir:

“17 Aralık, Şeb-i Aruz ve Mevlana’nın ahirete intikal ettiği, adına bayramlar düzenlendiği gündür. Hasip dedem, babamın babası, Şişhane yokuşunda bulunan Merkez Efendi Tekkesi’ndeydi, babam evlenmeden önce vefat ettiğinden dolayı onu hiç tanıyamadım”.

Okday Aslanapa’nın ilk ismi, lise son sınıfa kadar “Murtaza Hasib Ata”dır. Ancak lise son sınıfta Aslanapa’nın tarih hocası, “Hasib” ismini Türkçe bir isim olan “Okday” ismi ile değıştirmiştir. Soyadını ise; Kütahya’nın Aslanapa ilçesinde doğmuş olmasından ve sülalesinin aynı ilçenin ismi ile, “Aslanapalılar” diye anılmasından dolayı almıştır. İlk ismi ve soyadı ile ilgili olarak Aslanapa şunları söylemektedir:

“Benim ilk ismim, dedemin adı olan “Hasip”tir. Murtaza Hasip Ata, nüfuz cüzdanımda öyle yazar ve lisenin son sınıfına kadar ben Hasip olarak tanınmışımdır. Lise son sınıftaki tarih öğretmenimiz, Muhtar Şevket, “Hep böyle Arapça isimler alıyorsunuz”, diye sitem etti. Onun üzerine biz beş arkadaş isimlerimizi değıştirdik. Bunların dördü vefat etti. Orada Hasip ismini Okday olarak değıştirdik”.

“Bize soyadı kanunu çıkmadan önce “Aslanapalılar” derlerdi. Aslanapa Kütahya’nın bir nahiye merkezidir. Çavdarhisar’ın yanında Aizanoi, orada harabeler vardır. Hatta bugün orası kaza falan oldu, öyle bir şey var. Soyadı kanunu çıktıktan sonra “Aslanapalılar” çok uzun bir isim olduğı için “Aslanapa” diye değıştirdik”.

Fotoğraf 2. Oktay Aslanapa: İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Güzel Sanatlar Bölümü Başkanlığı'ndaki Görüşme.

1914 senesinde Osmanlı tahtında Sultan Reşat bulunmaktadır. Aslanapa'nın doğumundan bir sene sonra (1915) Çanakkale Savaşı başlamıştır. Kütahya'dan o sene 400 kadar kişi Çanakkale Cephesi'ne asker olarak gönderilmek üzere toplatılmaktadır. Aslanapa'nın babası Mehmet Celâl Bey 'de askere çağırılanlar arasındadır. Ancak Selimiye Kışlası'nda yazı işlerine bakmak için bir yazıcıya ihtiyaç duyulmuş ve Mehmet Celâl Bey askerde yazıcı olarak çalışmıştır. Bu durumu Aslanapa şu şekilde anlatmaktadır:

“Kütahya'dan da savaş için 400 kişi topluyorlar, babam da bunların arasında. Onlar Haydarpaşa'ya gelip oradan Çanakkale'ye sevk edilecekler. Fakat Selimiye kışlasına yazıcı lazım, babam da gayet iyi yazı yazardı, böylece onu yazıcı olarak ayırıyorlar. Diğerlerinin hepsi Çanakkale'ye gitmiş, gidenlerden de hiçbirisi geri dönmüyor .”

Savaş zamanları zahmetli ve zor geçmektedir. Esmâ Hacer Hanım da Oktay Aslanapa'ya bu zor koşullar içinde bakmaktadır. Birinci Dünya Savaşı kaybedilince ülke işgal altına girmiş ve Yunanlılar Kütahya'ya kadar ilerlemiştir. Bu dönem Oktay Aslanapa'nın çocukluk zamanlarıdır. Aslanapa bu dönemle ilgili şu bilgileri vermektedir:

“Kütahya işgal altına girdiği dönem biz daha çocuktuk. Yunanlılar, efsunlular, fistanlı askerler, Kütahya'ya geliyorlar. Ben o zaman küçük çocuk olduğum için, beni

kucaklarına alıp, seviyorlar. Sonra bir anda efsunların, kaçtığını görüyoruz. Kütahya'da o zaman Kurtuluş Savaşı, devam ediyor, Anadolu'da da savaşlar oluyordu. Çok karışık bir dönemdi.

Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Oktay Aslanapa İlkokulu tamamlamış ve babasının isteği üzerine Kütahya'daki imam hatip okuluna gitmeye başlamıştır. Ancak imam hatip okulunda Aslanapa bir sene okumuş daha sonra ortaokula kaydını yaptırmıştır. Bu durumun sebebini Aslanapa şöyle anlatmaktadır:

“ İhtilalden sonra ben o zaman Kütahya Barbaros'ta ilkokulda okuyorum. Barbaros okulunu bitirdikten sonra babam beni tutup imam hatip okuluna veriyor. Hâlbuki ben güzel, taş bir binası olan ortaokula gitmek istiyorum. Bu imam hatip okulu ise kötü, ahşap bir binaya sahip. Bir sene burada okuduktan sonra, tatilde bütün belgelerimi alıp ortaokula taş mektebe kaydımı yaptırıyorum. Ortaokulda gayet iyi bir matematik hocası, aynı zamanda müdürümüz, bizi bir kız bir erkek oturttu sıralara. Kütahya'nın ondan sonraki dönemi çok değişiktir. Kütahya'da görevli olan subaylar, onların kızları falan, bizimle beraber ortaokulu okuduk”.

Ortaokuldan sonra Kütahya'da lise olmaması nedeniyle Oktay Aslanapa Bursa'ya gitmiştir. Bursa'da maddi imkânsızlıklar nedeniyle yatılı olarak Bursa Erkek Lisesi'nde okumuş ve 1934 yılında Bursa Erkek Lisesi'nden mezun olmuştur. Aslanapa Lise eğitimini hakkında şunları söylemektedir:

“ Ortaokuldan sonra o zaman Kütahya'da lise yoktu, babam beni Bursa Lisesine gönderdi. Beş arkadaşla beraber Bursa'ya gidip, Bursa Erkek lisesinde yatılı olarak okuduk. Bursa Lisesi genel bir lise idi. O zaman biz lisede iken üniversite yoktu. 1933 senesinde lise üçüncü sınıfta iken üniversite reformu oldu, 1934'te biz mezun olduk.

Aslanapa, Bursa Lisesi'ni bitirdikten sonra aynı sene İstanbul'a gelmiş ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde, Yüksek Öğretmen Okulu için açılan sınava girerek kazanmış, eğitime burada devam etmiştir. Bu durumu Aslanapa şu şekilde anlatmaktadır:

“Sonra İstanbul'a geldiğimde, tabi benim paralı olarak okumamın imkânı yok o zaman. Yatılı olarak okuyacağım yerleri arıyorum, o zaman yüksek öğretmen okulunu buluyorum. Onun imtihanına girip kazandım ve yüksek öğretmen okuluna kaydımı

yaptırdım. Ondan sonra her şey rahattı. Tarih, Coğrafya, Felsefe, üç bölüm mecburi idi”.

Aslanapa, Yüksek öğretmen okulunda Türk ve yabancı olmak üzere dönemin önemli hocalarından ders almıştır ve bu hocalardan şöyle bahsetmektedir:

“ Yabancı hocalar falan vardı. Felsefe hocamız, gayet iyi bir Felsefe hocaydı, Türk hocalarımız da vardı. Rahim Baht, İsmail Hakkı Uzunçarşılı tarihçi, Şemseddin Günlaltay, bir sene Yusuf Akçura hocamız oldu, ancak o vefat etti. Haydarpaşa’dan Ankara’ya gitmek suretiyle öldü. Neyse onun cenazesi için gerekli ilgi gösterildi ve Yusuf Akçura’nın cenazesi kalktı. O zaman diğer hocalar, doçent olarak Halil Yınanç, Enver Ziya Karal, Akdes Nimet Kurat, gayet iyi hocalardı.”

1938 yılında Oktay Aslanapa, Yüksek öğretmen okulunu tamamlayıp mezun olmuştur. O dönemde Avrupa’da bir sınav açılmıştır. Bu sınavla Türk- İslam sanatı dalında ihtisas yapmak üzere öğrenci gönderilecektir. Aslanapa bu sınavı kazanmış ve Almanya’ya Marburg Lahn Üniversitesi’ne gitmiştir. Ancak 1940 yılında II. Dünya Savaşı’nın başlamasıyla ülkesine geri dönmüştür. Bu olayları Aslanapa şöyle anlatmaktadır:

“Yüksek öğretmen okulunu bitirdiğimiz 1938 senesinde Avrupa’ya öğrenci göndermek için intihana açıldı. Türk-İslam sanatı ihtisası yapmak üzere, Avrupa’ya bir öğrenci gönderilecek. Aynı zamanda Atatürk’ün vefat senesine denk gelen bu dönemde imtihanı kazandım. Sonra gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra, Almanya’ya tahsil için gittim. Orada, 1939 senesinde, Marburg Lahn Üniversitesi’nde bir sene okudum. Almanca bilmediğim için çalışıyordum. Sonra 1940’da savaş başladı, İkinci Dünya Savaşı ve Avrupa’daki bütün öğrenciler geri çağırıldı. Münih’te toplandıktan sonra, parti parti memlekete geri döndük.

Fotoğraf 3.Almanya’da Bir Geziden.

Oktay Aslanapa memlekete döndükten sonra Yedek Subay Okuluna müracaat etmiştir. Müracaatın sonucunda görev yeri olarak Mardin’in Midyat kazası çıkmıştır. Aslanapa, Mardin’de yedek subaylığını yaptığı sıralarda Bakanlıktan adına bir mektup gelmiştir. Bu mektupta Almanya’daki eğitimini tamamlaması için yeniden çağrıldığı yazmaktadır. Bunun üzerine Aslanapa askerliğini tamamladıktan sonra Ankara’ya Yüksek Tedrisat İl Müdürlüğüne gitmiştir. Müracaatı sonunda Avrupa’ya eğitimini tamamlamak üzere yeniden Almanya’ya gitmiştir. Olaylar hakkında Aslanapa şunları ifade etmektedir:

“ Döner dönmez ben hemen yedek subay okuluna müracaat ettim. O zaman yedek subay okulu İstanbul Harbiye’deydi. Yedek subay okulunu bitirdikten sonra kurayla yedek subay olarak, bizi tayin ettiler. Kurada bana Mardin’in Midyat kazası çıktı. Yedek

subaylığımı Midyat'ta yaptım. Aşağı yukarı bir buçuk sene Midyat'ta kaldık. Midyat'ta askerlik yaparken benim adresime bir resmi mektup gelmiş, Bakanlıktan; tahsilinizi tamamlamak üzere, tekrar Almanya'ya gitmeniz kararlaştırıldığına dair. İşte, müracaat ederek belgenizi, pasaportunuzu, harcırahınızı alarak hareket etmeniz gerekli diye. Ben henüz askerim, ama hemen arkasından terhis olunca Ankara'ya gittim. Yüksek Tedrisat Genel Müdürlüğüne başvurdum işte böyle bir şey var diye. O zaman Reşat Şemseddin Ziver, Yüksek Tedrisat Genel müdürüydü. Ben tekrardan Almanya'ya tahsilimi tamamlamak için dönmek istiyorum dedim. Nasıl olur ülke savaş halinde dedi. Sizin böyle bir yazınız var, diye söyledim. Görevlileri çağırdı o yazıyı getirtti. Onlar tamam dedi. Yüksek öğretmen okulu Hamit Ongunsu, o zaman Edebiyat Fakültesi dekanı olmuştu. İlk dekan Mehmet Fuat Köprülü, ondan sonra Hamit Olgunsu dekan olmuştu. O beni tanyordu. Reşat Şemseddin Sirer (Ziver) ile ikisi benim bütün gerekli işlemlerimi yaparak her şeyi hazırladılar ve ben tekrar Almanya'ya gittim. Yüksek Tedrisat İl Müdürü Rifat Şemseddin Siver Berlin'de talebe müfettişi idi biz gittiğimizde. Oradan tanışıklığımız var. Hatta ben ona Berlin'de otururken bir malumatta bulundum. Berlin'de birçok Türk talebe vardı ve doğal olarak Türkçe konuşuluyordu. Bu yüzden hiç Türkçe konuşulmayan bir yere gidersem iyi olur diye düşündüm. Rifat Şemseddin Siver, beni Margburg'a gönderdi. Marburg'da ben Almanca öğrenmeye başladım, üniversiteye gidiyordum. Ama fazla bir şey anlamadan. Sonra döndükten sonra tekrar, karar gelince 'tahsil yerine geri dönmeniz' diye. O zaman ben Berlin'e geri döndüm".

Fotoğraf 4. Oktay Aslanapa, Mardin Mityat'taki Yedek Subaylığı (1940).

2.2 Sanat Tarihi Alanına Başlangıcı ve Üniversite Çalışma Yılları

Oktay Aslanapa, 1941 yılında ikinci kez gittiği Almanya'da, ilk önce Berlin şehrine sonra sanat tarihi eğitimi veren en iyi üniversitenin Viyana Üniversitesi olması üzerine Avusturya'nın Viyana şehrine geçmiş ve burada eğitimine başlamıştır. Viyana Üniversitesi'nde "*Die Osmanischen Beiträge Zur İslami Schen Baukunts (Osmanlı Yapı Sanatının İslam Mimarisine Getirdiği Yenilikler)*" adlı doktora tezini 1943 yılında tamamlamış ve ülkesine geri dönmüştür. Ancak bu doktora tezi yayınlanmamıştır. Aslanapa bu durum hakkında şunları söylemektedir:

"Orada üniversiteleri şöyle bir taradık en eğitici İslam sanatı nerede olabilir diye, Viyana Üniversitesi çıktı. "Rigovisgi" dünyaca ünlü Sanat Tarihi Enstitüsü. Viyana'da öğretime başladım ve orada İstanbul Üniversitesi'ndeki tahsilimi saydılar, geri kalanını orada tamamladık, mezun olduk .Orada doktoramı yaptım".

Fotoğraf 5. Oktay Aslanapa Almanya’da 1952.

Aslanapa Avrupa’da iken bir de üzücü olay yaşanmıştır. İstanbul Üniversitesi’nin ilk binası “Zeynep Hanım Konağı” yanmıştır. Aslanapa Zeynep Hanım Konağı hakkında şu şekilde bahsetmektedir:

“ O arada bizim okuduğumuz okul Zeynep Hanım Konağıydı. İşte buradaki yeni bina sonradan yapıldı. Burada Zeynep Hanım Konağı diye büyük bir konak vardı. Çok güzel bir konak. Onun üst katı Edebiyat Fakültesi, alt katı Fen Fakültesi idi. İşte ben Avrupa’da iken aşağı yukarı 1941 senesinde falan yandı. Onun üzerine Edebiyat Fakültesi Fındıklı’ya, Güzel Sanatlar Akademisinin yanındaki binaya nakil edildi”.

Aslanapa ülkeye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde yeni kurulan Sanat Tarihi Kürsüsü’nde 1943 yılının Ekim ayında asistan olarak göreve başlamıştır. Bu arada Aslanapa’nın Viyana Üniversitesi’nde doktora yaptığı hocası, Ernst Diez’in Viyana’dan İstanbul Üniversitesi’ne görev için gelmesi, Aslanapa ile birlikte çalışmalarını yürütmeye başlamasına vesile olmuştur. Ayrıca Ernst Diez’in

gelmesiyle ilk defa Türkiye’de Sanat Tarihi Enstitüsü kurulmuştur. Aslanapa bu durumu şöyle anlatmaktadır:

“Bizim talebeliğimiz zamanında bu dönemde Sanat Tarihi falan hiç adı bile yoktu. Sadece tarih, coğrafya, edebiyat ve felsefe bölümleri mevcuttu. Daha sonra Sanat Tarihi Enstitüsü’nün kurulmasına karar verilmiş ve Avrupa’dan bir profesör davet edilmiştir. Prof. Ernst Diez, Avrupa’da doktora yaptığım hocadır. Tabi o beni derhal asistan olarak kabul ediyor ve 1943’te ilk defa Türkiye’de sistemli olarak Sanat Tarihi öğretimi başlıyor. Binada Güzel Sanatlar Akademisi’nin yanındaki bina, şimdi oraya bir plaket koydular, bizim öğretime başladığımız sınıf, üç pencerele denize bakan gayet güzel bir sınıftı. Biz orada 1943’te öğrenime başladık ve 1944’de normal öğretime geçildiğinde yabancı öğrenciler bile vardı.”

Fotoğraf 6. Oktay Aslanapa ve İstanbul Üniversitesinden Arkadaşları ile Kongrede.

Aslanapa’nın çalışmaları ülkesine döndükten sonra devam etmektedir. Doçentlik tezini hazırlamadan önce Aslanapa Anton Çehov’un *Yalnız Adam* isimli romanını tercüme etmiştir. Bu romanı seçmesinin nedeni olarak *“Benim ilgimi çekti. Aşağı yukarı onun da başına gelenler var. O yüzden onu seçtim”*, diyerek açıklamaktadır.

Ancak 1945 yılında II. Dünya Savaşı’nın patlak vermesi sonucunda yaşanan olaylar çalışmalarını aksatmıştır. Enstitü çalışmaları da yarım kalmıştır. Aslanapa bu dönemde İzmir’de tekrardan askere alınmıştır. İlk önce Menemen İlçesi’ne gitmiş daha sonra

Bergama İlçesi'ne geçmiştir. Bu arada 1949 yılına gelindiğinde yaşanan olaylar sürecinde Ernst Diez'in sözleşmesi dolmuş ve Viyana'ya dönmek zorunda kalmıştır. 1945 yılından sonra yaşanan olayları Aslanapa şunları anlatmaktadır:

“...1945’de yabancı profesörlerin hepsi, mülteci olarak gözüaltına alındılar ve Kırşehir’e gönderildiler. Prof. Diez’de Kırşehir’e sürgüne gitti. Beni de ikinci defa askere aldılar. Böylece faaliyet durdu. Yani 1945 senesi böyle geçti. 1946 senesinde Barış Anlaşması imzalanarak savaş sona ermiş ve Prof. Diez ve mülteciler serbest bırakıldı. Ve tekrar biz aynı binada aynı yerde öğretime başladık. Prof. Diez Kırşehir’de iken, boş durmuyor diğer mültecilere, akşamları ders veriyordu. Bu dersler çok büyük ilgi uyandırmıştı ve, o zaman Türk sanatı çalışmaları hakkında hemen hemen hiçbir yayın yoktu, ne kitap ne de başka bir şey. O kısıtlı durumda Ernst Diez bir Türk Sanatı hakkında bir kitap yazmıştı: “Başlangıcından Günümüze Türk Sanatı”, Edebiyat Fakültesi’nin yayınladığı bu kitabı tercüme ediyorum. Tabi kitapta, Prof. Diez , büyük sanat tarihçisi, mukayeseler yapıyor, bizim kümbet mimarisini, Ani’deki Ermeni ve Gürcü katedrallerindeki kuleleri ile mukayese ediyor. Vay efendim sen misin bunu yapan derhal düşman ilan ediliyor. İşte bu adam tehlikelidir, Türk sanatını Ermenilere mal ediyor falan diye yalan yanlış, haberlerle büyük bir kampanya başlatıyorlar. Mukavelesi uzatılmasını istemiyorlar ve ülkesine gönderilmesi için bütün gazetelere haberler gidiyor. Sadece Cumhuriyet Gazetesi’nin destekliyor Prof. Diez’i. 1946 senesinde başlayan kampanya 1947’de devam ediyor Prof. Diez tabi çok üzülüyor. Fakat Prof Diez öğretime devam ediyor, Sonra orda benim doçentliğim de oldu. Biz devam ettik, 1949-50’ye kadar Prof Diez göreve devam etti. Ancak 1950’de mukavelesinin tarihi sona geldiği için ilişkisi kesildi. Prof. Diez çok üzülerek, tekrar Viyana Üniversitesi’nde göreve devam ediyor”.

Aslanapa, Prof. Dr. Ernst Diez ayrılmadan bir sene önce 1948’de *Osmanlı Devri’nde Kütahya Çinileri* adlı teziyle doçent olmuştur. Kütahya Çinileri’ni tez konusu olarak seçmesi hakkında şunları anlatmaktadır:

“Kütahya Çinileri, benim çocukluğumdan beri bildiğim bir konudur. Ben tatillerde fabrika da çalıştım, hem bunun için hem de Kütahya’ya hizmet olsun diye Kütahya’yı seçtim”.

Ernst Diez’in gitmesiyle Sanat Tarihi Enstitüsü Müdürü değişmiş yerine vekâleten Mazhar İpsiroğlu gelmiştir. Yeni bir hoca, Kurt Edman da İstanbul Üniversitesi’nde

göreve başlamıştır. Bu arada Sanat Tarihi Kürsüsü'nün çalışmaları devam etmiş ve tezler yazılmaya başlamıştır. Aslanapa bu konuda şöyle bahsetmektedir:

“Ondan sonra (Ernst Diez'den) sonra Mazhar Şevket İpşiroğlu hoca göreve geldi. O vekâleten Sanat Tarihi Enstitüsü müdürlüğünü devraldı ve beraber devam ediyoruz. Hemen arkasında Kurt Edman geliyor. O da çok iyi bir Sanat Tarihçisi, kervansaraylar hakkında bir kitabı bulunmaktadır. Edman aşağı yukarı beş sene kadar burada görev yapıyor. Ondan sonra yavaş yavaş enstitü gelişmeye başlıyor. Talebelere tez yaptırıyoruz. O zaman Sanat Tarihi Bölümünden mezun olmak için, tez yapmak mecburiyeti var. O zaman listesini de yayınladığımız çok orijinal tezler hazırlanmıştır. Gerçekten çok iyi çalışmalar var. Bu arada ben bir Darülfünundan başlayarak yapılan tezlerin konularını (İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri 1920–1946) yayınladım. Burada Fuat Köprülü'nün tezi de var. En tanınmış kimselerin, sonraki bakanların falan hepsinin tezleri ve 1946'ya kadar yapılan tezlerde beraber yayınlandı. Bunlar mühim tezlerdi. Sonra enstitü adamakıllı gelişti. O tezler Sanat Tarihi hakkında çok mühim araştırmalardır. Hepsi orjinal çalışmalardır ve hepsi Anadolu'da yerine giderek çalışılmıştır. Hiçbir doğru dürüst kitap lokali yokken bu enstitü kurulduktan sonra, yüzlerce makale ve kitap çıkmıştır”.

Oktay Aslanapa, 1956 yılında Günseli (Pamukçu) ile evlenmiştir. İki kızı Ayşe Çiğdem ve Fatma Banu ve iki erkek torunu Osman Celâl ve Ömer vardır. Eşi Günseli Aslanapa Diyarbakırlıdır ve Pamukçu ailesinden gelmektedir.

Fotoğraf 7. Oktay ve Gülseli Aslanapa.

Aslanapa 1960 yılında profesör olmuştur. Ayrıca Sanat Tarihi Kürsü Başkanlığı'nı yapmıştır. 1963 yılında Türk-İslam Sanatı Kürsüsü'nü kurmuş, 1977 yılında Sanat Tarihi Enstitü Müdürlüğü'ne seçilmiştir.

Aslanapa'yı Sanat Tarihi alanında çalışmaları sırasında etkileyen hocaları olmuştur. O dönemlerde kendisinin belirttiği gibi “*Sanat Tarihi'nin adı bile yoktu*” ifadesi, bu alanda aldığı eğitimin kendisini yönlendirilmesinde ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Aslanapa'yı alanında etkileyen hocaların başında, Prof. Ernst Diez gelmektedir. Bu durumun gerçekleşmesinde Prof. Diez'in Aslanapa'nın doktora hocası olmasındaki etkisi yadsınamaz. Ayrıca Kurt Edman ve Joseph Strzygowski de çalışmaları aracılığıyla Aslanapa'ya yön veren isimler arasındadır. Aslanapa bu konuda şunları anlatmaktadır:

“Ernst Diez benim Viyana'dan hocamdı. Doktoramı orada yapmışım. Tabi o ilk Türk İslam sanatçısı ile çalışmamız orada başladı, Viyana'da en sağlam yerde yani. Ondan sonra benim üniversitedeki tahsilim tarih, coğrafya, felsefedir. Sanat tarihinin adı bile yoktu o zaman. Ben bu alanda etkileyen isimler arasında Prof. Diez diyebilirim, sonra Edman'ın da tesiri oldu. Tabi Viyana Üniversitesi'nde Strgowsky Sanat Tarihi çalışmalarını esaslı şekilde inceledim ve onların metotlarını uyguladım”.

1960'dan itibaren Sanat Tarihi alanındaki ilk sistemli kazılar Oktay Aslanapa tarafından yapılmıştır. İlk kazısı 1961 yılında Diyarbakır İç Kale Artuklu sarayı kazısıdır. İznik Orhan Gazi İmaret, Kayseri Kaykubadiye Sarayı, Kalehisar Kazısı, Karahisar Keramik Fırınları Kazısı, Afyon, Hisarardı Medresesi, İznik Stuko Buluntuları Kazısı, Bursa, Yenişehir Reyhan Paşa Lahti ve etrafında yapılan kazılar Eski Van Ulu Cami Kazısı, İznik Çini Fırınları kazılarıdır.

“Sonra kazılar başladı. İlk defa olarak sistemli kazıları başlattık, ilk kazımız Diyarbakır Artuklu Sarayı Kazısı'dır, gayet muhteşem saray, havuz gibi bir şey, selsebil hepsi gayet çini mozaik süslemeli, muhteşem bir şey. Onun kazısını yaptık. Bu kazı iki sene sürdü. Ondan sonra sırayla diğer kazıları yaptık. Kayseri Keykubadiye. Sonra İznikte'ki kazılar, Van'daki Ulu Cami kazısı, ondan sonra birçok yerde devam ettik. İznik kazılarını da sistemli olarak başlattık. Bugün hala devam ediyor İznik kazıları. Sonra kazıların tüm yayınları vardır. Sonra makaleler, kitaplar o kadar çoğaldı ki onların sergisini yaptık. Sadece başlıklarının isimleriyle üç gün sergi yaptık. Onu da yayınladık”.

Fotoğraf 8. Diyarbakır Artuklu Sarayı Kazısından, O Zamanki Eserler ve Müzeler Genel Müdürü Rüstem Duyuran Ziyareti.

Oktay Aslanapa önderliğinde başlayan İznik çini fırınları kazısı günümüzde hala devam etmektedir. İznik kazıları hakkında Aslanapa şunları söylemektedir:

“İznik kazıları hala devam ediyor. İznik’deki Kazılar bitmez, uzun yıllar devam eder”.

Fotoğraf 9. Oktay Aslanapa ve Ara Altun Kazı Çalışmasında.

Aslanapa yurt dışında çeşitli görevlerde yer almıştır. İlk olarak 1964 senesinde Afganistan’da Kabil’e gitmiştir. Burada Türk Sanatı ve özellikle Gazneli Sanatı üzerine araştırma yapmıştır. 1984 yılında emekli olduktan sonra İtalya’da Roma Üniversitesi’nde misafir öğretim üyeliği yapmıştır. 1986 yılında Oslo, Göteborg ve Stockholm’da seri konferanslara katılmıştır. 1993 yılında “The Islamic Capitals and Cities-Oıcc-Awards for Writings” ödülünü almıştır. Aynı yıl doktorasını yaptığı Viyana Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. H. Friesinger tarafından “Altın Diploma” belgesi kendisine verilmiştir¹.

“Sonra 1984’de emekli oldum. Fakat daha sonra İslam Sanatı dersleri vermek üzere Roma Üniversitesi’nden bir davet aldım. Daha evvel de birçok yerlerden konferanslar için davet almıştım. İsveç, Norveç’de, Moskova’da, Kahire’de iki defa Almanya’da,

¹ Ara Altun, “Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları”, *Aslanapa Armağanı*, (Yayın Kurulu: Selçuk Mülayim, Zeki Sönmez, Ara Altun), İstanbul 1996, s.12.

İtalya’da, Fransa’da birçok konferanslar verdim. Bunların büyük bir bölümü yayınlanmıştır. Roma Üniversitesinde mesela bir süre görev yaptım. Sonra bütün üniversitelerde kongrelerde, toplantılarda falan görev yaptım. Amerika’da, Avrupa’da, Rusya’da olsun, kongrelerde tebliğler sundum”.

Fotoğraf 10. Viyana Üniversitesi Rektörü ve Oktay Aslanapa, Altın Diploma Ödülünü Alırken.

Aslanapa yurtiçinde ve yurt dışında da pek çok sempozyum ve toplantıya katılarak, ülkesini temsil etmiştir. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi’nin ilk toplantılarından itibaren daimi üyeliğini yapmış, halı ve çini başta olmak üzere çeşitli kongre ve sempozyumlara katılmış, tebliğler sunmuştur².

² Altun, “Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları”, s. 12.

Fotoğraf 11. Birinci Milletlerarası Türk Çini ve Seramik Kongresinde Kürsü Başkanı.

Literatürde Aslanapa'nın farklı dillerde yayınlandığı, kendisinin çevirdiği ve başka yazarlarla ortak yayınladığı toplam elli sekiz adet kitabı bulunmaktadır. Ernst Diez'in beş makalesini Türkçeye çeviren Aslanapa'nın, farklı konu ve dillerde yayınladığı 192 adet makalesi bulunmaktadır. Yayınlarının dışında kendisine ait bir kütüphanesi ve kitap arşivi bulunmaktadır. Ancak çok sayıda olan bu kitapların belli bir tasnifi ve düzeninin olmadığını belirtmektedir. Aslanapa kendisine ait olan kütüphanesinden şöyle bahsetmektedir:

“Kütüphanemde kitap çoktu. Dört yerde benim kitaplarım, dosyalarım, notlarım belgelerim, hepsi dağılmış durumda. Evdekiler, Türkiyat Enstitüsünde var, sonra üniversite rektörlük binasında, Atatürk İlkeleri İnkılap Tarihi Enstitüsü'nde de var. Her yere dağılmış belirli bir yeri yok... Bir kısmını bağışladığım halde ... geride kalanlar çok fazla koyacak yer bulamıyoruz”.

Fotoğraf 12. Oktay Aslanapa, İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Güzel Sanatlar Bölümü Başkanlığı'ndaki Odada.

Oktay Aslanapa günümüzde halen İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü ve Mimar Sinan Üniversitesi'nde doktora dersleri vermektedir³.

³ Oktay Aslanapa, 19 Ocak 2011 ve 5 Mayıs 2011, Tarihli Görüşmeler. Bu konular hakkında bkz: "Oktay Aslanapa", *Meydan Larousse: Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, Cilt 1, İstanbul 1969, s. 734, "Oktay Hasip Aslanapa", *Günümüz Türkiye'sinde Kim Kimdir Who's Who in Turkey 1985- 1986*, İstanbul 1986, s. 81, "Oktay Aslanapa", *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1992, s. 893-894, *Prof. Dr. Oktay Aslanapa 40. Hizmet Yılı*, (Genel Yönetmen: Mezih Başgelen), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1983, s. 3-5, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa'ya Altın Diploma Verildi", *Sanat Çevresi*, Sayı 183, (Ocak), 1994, s. 53, Azize Aktaş Yasa, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın Viyana Üniversitesi'nden Doktora Alışının 50. Yılı Münasebetiyle", *Erdem, Hoca Ahmet Yesevi Özel Sayısı*, Cilt 7, Sayı 21 Ankara, (Kasım) 1995, s. 1020-1022, Ara Altun, " Prof. Dr.Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", *Aslanapa Armağanı*, İstanbul 1996, s.11-16, Aziz Doğanay ve Yunus Uğur, "Oktay Aslanapa ile Sanat Tarihi Eğitimi Üzerine", *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 2009, s. 335-346.

Fotoğraf 13. İstanbul Üniversitesi Rektörlüğü, Güzel Sanatlar Bölümü Başkanlığında Bulunan Gentile Bellini Tablosu Önünde.

2.3. Oktay Aslanapa'nın Hayatının Kronolojik Olarak Sıralaması

- 1914 yılında Kütahya'da doğdu.
- 1934 yılında Bursa Erkek Lise'sinden mezun oldu.
- 1934 yılında İstanbul Üniversitesi Yüksek Öğretmen Okulunu kazandı.
- 1938 yılında Tarih, Felsefe ve Coğrafya lisanslarıyla İstanbul Üniversitesi'nden mezun oldu.
- 1938 Türk-İslam Sanatı Eğitimi için Almanya'ya gitti.
- 1940 yılında yurda geri döndü ve askerlik görevine başladı.
- 1941 yılında askerlik görevini tamamladıktan sonra Viyana'ya gitti.

- 1943 Viyana’da “*Die Osmanischen Beitrage Zur İslami Schen Baukunts (Osmanlı Yapı Sanatının İslam Mimarisine Getirdiği Yenilikler)*” adlı doktora tezini hazırladı.
- 1943 İstanbul’a geri döndü.
- 1943 yılının Ekim ayında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Kürsüsüne asistan olarak atandı.
- 1945 yılında ikinci kez askerlik görevini yaptı.
- 1945 yılında Antov Çehov’un *Yalnız Adam* adlı romanının çevirisini yaptı.
- 1948 yılında *Osmanlı Devrinde Kütahya Çinileri* isimli doçentlik tezini yazdı.
- 1956 yılında Selma Günseli Pamukçu ile evlendi.
- 1960 yılında Profesör ve Sanat Tarihi Kürsüsü başkanı oldu.
- 1960’dan itibaren ilk sistemi kazılarına başladı.
- 1963 yılında Türk-İslam Sanatı Kürsüsünü kurdu.
- 1964 senesinde Afganistan- Kabil’e gitti.
- 1977 yılında Sanat Tarihi Enstitü Müdürlüğüne seçildi.
- 1984 yılında emekli oldu.
- 1986 yılında Oslo, Göteborg ve Stockholm’da seri konferanslara katıldı.
- 1993 yılında “The Islamic Capitals and Cities-Oıcc-Awards for Writings” ödülünü aldı.

3. OKTAY ASLANAPA’NIN ESERLERİ

3.1. Oktay Aslanapa’nın Bibliyografyası

Aslanapa’nın farklı dillerde yayınlandığı, kendisinin çevirdiği ve başka yazarlarla ortak yayınladığı toplam elli sekiz adet kitabı bulunmaktadır. Ernst Diez’in beş makalesini Türkçeye çeviren Aslanapa’nın, farklı konu ve dillerde yayınladığı 192 adet makalesi bulunmaktadır. İlk yayınlanmış eseri Antov Çehov’un *Yalnız Adam* ismindeki çevirisidir.

Aslanapa’nın yayınlarının sayı olarak fazla olması ve bunların eksiksiz bir listesinin bulunmayışı, kaynakların sayı olarak tespitini zorlaştırmaktadır. Aslanapa’nın bibliyografyasına farklı kaynaklarda da yer verilmiştir. Bu hususta iki kapsamlı liste bulunmaktadır. Bu listelerden biri Ara Altun’a⁴ diğeri Azize Aktaş Yasa’ya⁵ aittir. Oktay Aslanapa’nın yeni bir bibliyografyasını oluşturulmasını amaçlayan bu çalışmada Altun ve Yasa’nın makalelerinden yararlanılmıştır. Yapılan çalışmada bu iki listenin eksiklikleri giderilmiştir.

Aslanapa’nın yayınlarının yeniden düzenlenmiş listesini vermeye çalışan bu çalışmada, Aslanapa’nın kitapları, çevirileri ve makaleleri şeklinde üç bölüme ayrılmış, çalışmalar kronolojik bir sırada incelenecektir.

⁴ Altun, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları”, s.16-22.

⁵ Aktaş Yasa, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa’nın Viyana Üniversitesi’nden Doktora Alışının 50. Yılı Münasebetiyle”, s. 1023-1034.

3.1.1.Kitapları:

1. Aslanapa, Oktay, *Osmanlı Devrinde Kütahya Çinileri*, İstanbul 1949.
2. _____, *Edirne'de Osmanlı Devri Abideleri*, İstanbul 1949.
3. _____, Diez, Ernst, *Türk Sanatı*, İstanbul 1955.
4. _____, *Türk ve İslam Sanatı*, İstanbul 1959.
5. _____, *Turkish Arts, Seljuks and Ottoman Carpets, Tiles and Miniature Paintings*, İstanbul 1961.
6. _____, *Türk Sanatı, Selçuklu ve Osmanlı Halıları, Çini ve Minyatür Sanatı*, İstanbul 1961.
7. _____, *Fatih Devri Abideleri*, İstanbul 1963.
8. _____, *Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı*, İstanbul 1965.
9. _____, *Türkische Fliesen und Keramik in Anatolien*, İstanbul 1965.
10. _____, *Larchitecture Turque*, Ankara 1965.
11. _____, *Türk-İslam Eserleri Müzesinden Selçuk Halıları Desenleri*, İstanbul 1965.
12. _____, *Selçuklu Sanatı Bibliyografyası*, İstanbul 1971.
13. _____, *Turkish Art and Architecture*, London 1971, New York 1972.
14. _____, *Türk Halı Sanatı*, Yapı Kredi Bankası Kültür ve Sanat Hizmetleri, İstanbul 1972.
15. _____, *Türk Sanatı I Başlangıcından Büyük Selçukluların Sonuna Kadar*, İstanbul 1972.
16. _____, *Türk Sanatı II Anadolu Selçuklularından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar*, İstanbul 1973.
17. _____, *Encyclopaedia of Islam (English Edition-Leiden) Khayr al Din*, 1974.
18. _____, *Kıbrıs'da Türk Eserleri*, İstanbul 1975.
19. _____, *Türk Sanat Tarihi*, Yaykur, Ankara 1976.

20. _____, Altun, Ara, ve Yetkin, Şerare, *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına Armağan*, İstanbul 1982.
21. _____, *Kırım ve Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri*, İstanbul 1979.
22. _____, *İstanbul Üniversitesi, Kuruluş, Tarihçe, Teşkilat ve Öğretim Üyeleri I (1453-1981)*, İstanbul 1983.
23. _____, *Türk Sanatı I-II*, İstanbul 1984.
24. _____, *Fünunu't- Türki ve Amairühüm*, (Çev. Ahmed Muhammed İsi), İstanbul 1407/1987.
25. _____, *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*, İstanbul 1987.
26. _____, *One Thousand Years of Turkish Carpet*, İstanbul 1998.
27. _____, *Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri*, Ankara 1988.
28. _____, *Türk Sanatı - Başlangıcından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar (Cilt I-II)*, Ankara 1990.
29. _____, *Anadolu'da İlk Türk Mimarisi: Başlangıcı ve Gelişmesi*, Ankara 1991.
30. _____, *Mimar Sinan*, Ankara 1992.
31. _____, *Türk Sanatı El Kitabı (İslam Öncesi Sanat Mimari, Halı, Kumaş, Çini, Keramik, Minyatür)*, İstanbul 1993.
32. _____, *Türkiye'de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkârlar: Özellikle Atatürk Devrinde*, İstanbul 1993.
33. _____, *Osmanlı Mimarisi*, İş Bankası Kültür Yayınları (Özel Dizi), İstanbul 1996.
34. _____, *Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl)*, Ankara 1977.
35. _____, *Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri*, Ankara 1996.
36. _____, *Turkish Tile and Ceramic Art*, (Haz: Yavuz Tiryaki), Gözen Kitap, İstanbul 1999.
37. _____, *Sanatı, Tarihi, Edebiyatı ve Musikisiyle Kırım*, Ankara 2003.

38. _____, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri (1920-1946)*, İstanbul 2004.
39. _____, *Turkish Art and Architecture*, Atatürk Kültür Merkezi, Ankara 2004.
40. _____, *Osmanlı Devri Mimarisi, İnkılâp Kitapevi*, İstanbul 2004.

3.1.2. Çevirileri:

1. Çehov, Anton, *Yalnız Adam*, (Çev. Oktay Aslanapa), İstanbul 1945.
2. Diez, Ernst *Türk Sanatı I, İslam Mimarisinde Türklerin Payı*, (Çev. Oktay Aslanapa), *İstanbul*, Sayı 56, İstanbul 1946, s. 5-6.
3. _____, *“İlk Devirden Beri Türk Maden Sanatı”*, (Çev. Oktay Aslanapa), İstanbul 1946, s. 9-11.
4. _____, *“Türk Sanatı, Çadırlar, Yapıları, Süsleri, Halıları”*, (Çev. Oktay Aslanapa), *İstanbul*, Sayı 60, İstanbul 1946, s. 8-10.
5. _____, *“İslam’dan Sonra Devirde Tasvirçilik”*, (Çev. Oktay Aslanapa), *İstanbul*, Sayı 63, İstanbul 1946, s. 12-13.
6. _____, *Türk Sanatı*, (Çev. Oktay Aslanapa), İstanbul 1946.

3.1.3 Ortak Yayınları:

1. _____, Diez, Ernst, Aslanapa, Oktay ve Koman, Mahmut Mesut, *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul 1950.
2. _____ ve Mansel A.M., *Sanat Tarihi*, İstanbul 1959.
3. *Beiträge zur Kunstgeschichte Asiens. In Memoriam Ernst Diez*, (Haz. Ernst Diez, Oktay Aslanapa), İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, İstanbul 1963.
4. *Forschungen Zur Kunst Asiens In Memoriam Kurt Erdmann* (Haz. Oktay Aslanapa-Rudolf Naumann), İstanbul 1968.
5. _____, vd, *Selçuklular Devri Tarih ve Mimari Anıtlar, Haritalar*, İstanbul, 1971.
6. _____, ve Durul, Yusuf, *Selçuklu Halıları Başlangıcından 16. Yüzyılın Ortalarına Kadar Türk Halı Sanatı*, İstanbul 1973.

7. _____, ve Altun, Ara, *Kıbrıs'da Türk Eserleri Haritası*, İstanbul 1975.
8. _____ ve Diyarbakırlı, Necat, *Türk Sanatı Tarihi*, Yaykur. Ankara 1977.
9. *Kütahya*, (Haz. Saner Arman, Burhan Mereyer, Aslanapa Oktay, Yetkin Şerare, Hakkı Yıldız D., Altun Ara ve Topçuoğlu İhsan), Kütahya İli 100. Yıl Kutlama Komitesi, İstanbul 1981.
10. _____, Altun, A. ve Yetkin, Şerare, *The İznik Tile Kiln Evcavations (The Second Round: 1981-1988)*, İstanbul 1989.
11. _____, Altun, A. ve Yetkin, Şerare, *İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem*, İstanbul 1989.
12. _____, Akurgal, Ekrem, ve Ande, Metin, *Geçmişten Günümüze Türkler ve Türkiye*, Ankara 1991.
13. _____, Sözen, Metin, Diyarbakırlı, Nejat, ve Bakırer, Ömür, *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı*, Ankara 1993.
14. Bozkurt, Mahmut Esat, Tengirsek Peker Recep, ve Kemal, Yusuf, *İlk İnkılâp Tarihi Ders Notları*, (Haz. Oktay Aslanapa), İstanbul 1997.
15. _____, Tuncel, Metin, Mercil, Erdoğan, vd, *Türk Dünyası Kültür Atlası Selçuklu Dönemi*, C 1-2, İstanbul 1997.
16. _____ ve Ekmeleddin, İhsanoğlu, *Emin Bilginç Hatıra Kitabı*, 2000.
17. *Tarih Boyunca İznik*, (İngilizce\Türkçe) (Editör. Halil İnalçık, Işık Akbaygıl, Aslanapa, Oktay), (Çev. Rita Urgan), İstanbul 2004.

3.1.4.Makaleleri

3.4.4.1.Genel Konular

1. _____, “Sanatkâr Yetiştirmek”, *Türk Yurdu*, Sayı 249, Ekim 1955, s. 266-267.
2. _____, “Yurdumuzu Anlama İhtiyacı”, *Türk Yurdu*, Sayı 247, Ağustos, 1955, s. 107-108.
3. _____, “İlim ve Kültür Hayatımız”, *Türk Yurdu*, Sayı 251, Aralık 1955, s. 419-420.
4. _____, “Dünya Çapında Bir İstanbul Festivali”, *Türk Yurdu*, Sayı 253, Şubat 1956, s. 629-63.
5. _____, “Sanat Yoluyla Kalkınma”, *Türk Yurdu*, Sayı 252, Ocak 1956, s. 503-504.
6. _____, “Çarşamba Konuşmaları”, *Türk Yurdu*, Sayı 256, Mayıs 1956, s. 862-863.
7. _____, “Dünya Müzeleri ve Bizim Müzeciliğimiz”, *Türk Yurdu (Müzeler Özel Sayısı)*, Sayı 261, Ekim 1956, s. 629-630.
8. _____, “Tabriser Künstler Am Hofe der Osmanischen Sultans in İstanbul”, *Anatolia*, Sayı 3, Ankara 1958, s. 15-17.
9. _____, “Archivalen zur Geschichte der Osmanischen Baukunst im 16. und 17. Jhdts im Topkapı Serail Archiv zu İstanbul”, *Anatolia*, Sayı 3, Ankara 1958, s. 19-20.
10. _____, “Malazgirt Zaferini Besleyen Kuvvetler”, *Türk Yurdu*, Sayı 246, Yıl 49, Ağustos 1959, s. 61.
11. _____, “Yunanistan ve Helen Fikri (Megalo idea)”, *Ölçü*, Haziran 1957, s. 8- 1
12. _____, “Sanat Eserlerine Dayanan Yeni Bir Araştırma Yolu ile Türk Tarihini Aydınlatma”, *V. Türk Tarih Kongresi, Ankara 1956, Kongreye Sunulan Tebliğler*, Ankara 1960, s. 452-453.
13. _____, “Notes on a Journey to Eastern Anatolia in June 1959”, *Communications Presented to the Congress, (First International Congress of Turkish Arts, Ankara 19th-24th October 1959)*, Ankara 1961, s. 23-25.

14. _____, “Türk Kültürünün Değerlendirilmemiş Kaynakları”, *Türk Kültürü*, Sayı 1, Kasım 1962, s. 39-40.
15. _____, “Venedik’te Toplanan İkinci Beynelminel Türk Sanatları Kongresinden İlk Notlar”, *Türk Kültürü*, Sayı 15, Ocak 1964, s. 49-50.
16. _____, “Türklerde Arma Sanatı”, *Türk Kültürü*, Sayı 16, Ankara 1964, s. 40-47.
17. _____, “Beynelmilel Türk Sanatları Kongresi Üzerine Düşünceler”, *Türk Kültürü*, Sayı 20, Haziran 1964, s. 33-39.
18. _____, “Türk Arkeolojisiyle ilgili Araştırmaların Durumu”, *Türk Kültürü*, Sayı 11/24, Ankara (Ekim 1964) , s. 35-39.
19. _____, “Kurt Erdman, Türk Sanatı ve Kültürünün Aynı Zamanda Enstitümüzün Büyük Kaybı”, *Türk Kültürü*, Sayı 3\26, Aralık 1964, s. 127-128.
20. _____, “Türk Sanatının Bütünlüğü ve Devamlılığı”, Konferansları, *Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü* 1965, s. 58-87.
21. _____, “Stand der mit der Türkischen Archaeologie Zusammenhangenden Forschungen”, *Cultura Turcica*, Vol. II, No. 2, Ankara, 1965, s. 261-266.
22. _____, “Atatürk ve Sanat”, *Türk Kültürü*, Sayı 37-48, Ankara, 1965-1966, s.11-113.
23. _____, “Türk Sanatı Öğretiminin Yolları ve Gayretleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 4/40, Ankara Şubat 1966, s. 365-366.
24. _____, “Gençliğin Milli Kültür ve Sanatla İlgisi”, *Türk Kültürü*, Sayı 40, Ankara Şubat 1966, s. 583-584.
25. _____, “Cronicle-Chronik-Chronique Stand der Mit der Türkischen Archaeologie Zusammenhaengenden Forschungen”, *Cultura Turcica*, Sayı 2\2, (1965), Ankara 1966, s. 261-265.
26. _____, “Bir Mektubun Düşündürdükleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 43, Yıl 5, Mayıs 1966, s. 633.
27. _____, “Etapas sur le Chemin de la Revalorisation de L’art Turc”, *Cultura Turcica* ,Sayı 5-6, 1968-1970, s. 157-159

28. _____, “Malazgirt Savaşına Kadar Türk Sanat Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 106, Yıl 9, Ağustos 1971.
29. _____, “Türk Sanatının Yeniden Değerlendirilmesi Yolunda Gerçekler”, *Türk Kültürü*, S 113, Ankara (Mart 1972), s. 1-7.
30. _____, “Dumlupınar Anıtının Acıklı Hikâyesi”, *Türk Kültürü*, Sayı 118, Ankara (Ağustos 1972), s. 227-233.
31. _____, “Türk Sanatı Araştırmalarının Gelişmesi”, *Cumhuriyetin 50. Yılma Armağanı*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü 41, Seri I, Sayı 3, Ankara 1973, s. 120-127.
32. _____, “A Metal Object Bearing the Inscription of the Safavid Shah Süleyman”, *Journal of the Regional Cultural Institute*, Vol VI, No 3-4, Tehran, 1973, s. 143-145.
33. _____, “Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıldönümü, Prof. Dr. Semavi Eyice’nin Yayınları”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Cilt 6, 1974-1975, s. 10-15.
34. _____, “Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıldönümü”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 6, İstanbul 1976, s. 1-23.
35. _____, “Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın Kısa Hal Tercümesi”, *İsmail Hakkı Uzunçarşılı’ya Armağan*, Ankara 1976, s. 12-19.
36. _____, “Önsöz”, *İsmail Hakkı Uzunçarşılı’ya Armağan*, Ankara 1976, s. 9-11.
37. _____, “Türk Sanatı Araştırmalarında Albert Gabriel’in Yeri”, *Türk Kültürü*, Sayı 174, Yıl 15, Nisan 1977, s. 341-343.
38. _____, “Tarihi Türk Eserlerinin Bugünün Sanatındaki Yeri”, *Türk Kültürü*, Sayı 190, Yıl 16, Ağustos 1978, s. 591-594.
39. _____, “Sanat ve Kültür Mirasımıza Saygı”, *Kubbealtı Akademi Mecmuası*, Yıl 7/1, İstanbul 1978, s. 27.
40. _____, “İstanbul Darülfünun ve Üniversite Binaları Tarihçesi”, *İstanbul Üniversitesi Bülteni*, Sayı 13, İstanbul 1980, s. 32-38.

41. _____, “Les Etudes sur l’Art Turc dans les Annees de la Naissance d’Atatürk et les Developpements Ulterieurs”, *Revue des Etudes Islamiques*, Paris 1981, s. 157-169.
42. _____, “Atatürk’ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatçıların Türkiye’deki Çalışmaları ve Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 19 /222, Ankara 1981, s. 421-429.
43. _____, “Les Etudes sur l’Art Turc dans les Annees de la Naissance d’Atatürk et les Developpements Ulterieurs”, *Revue des Etudes Islamiques*, Paris 1981.
44. _____, “Les Relations Culturelles et Artistiques Turcs Italiennes”, *Atti del Simposio di Ricerche e di Studi per uns Sullupps Scientifics del Rapporti İtalo Turchi*, Cagliari 1981, s.157-169.
45. _____, “Atatürk’ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçilerinin Türkiye’deki Faaliyetleri”, *Erdem*, Sayı 1\2, Ankara 1985, s. 501- 510.
46. _____, “ Die Tatigkeit der Österreichischen Kunsthistoriker und Künstler in der Türkei seit Aratürk “, *Erdem*, Sayı 1\2, Ankara 1985, s. 511-516.
47. _____, “Sanat Dünyamızda Ekrem Hakkı Ayverdi ve Eserleri”, *Türk Kültürü*, Cilt 21, Sayı 266, Ankara 1985, s. 23-27.
48. _____, “Atatürk’ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri”, *Erdem*, Sayı 6, Ankara 1967, s. 741-747.
49. _____, “Tappeti Turchi Nella Pittura Italiana”, *Quaderni Di İstanbul*, Bolonga 1987, s. 57-73.
50. _____, “İslam Bilim ve Sanatının Avrupa’ya Etkileri”, *Kültür ve Sanat*, Sayı 7, Ankara 1990, s. 5-9
51. _____, “Tarih ve Sanat”, *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokyumu 21-26 Mayıs 1984 Elazığ Bildirileri*, Elazığ 1990, s. 103-104.
52. _____, “Türk Sanatına Hizmet Eden Yabancı İlim Adamları”, *Sanatsal Mozaik*, Sayı 9, 1996, s. 16-23.
53. _____, “Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi”, *Erdem*, Sayı 17, Ankara 1992, s. 517-522.

54. _____, "İstanbul Darulfünunu ve Üniversite Binalarının Tarihçesi", *Dördüncü Boyut*, Sayı 4, İstanbul 1993, s. 26-28.
55. _____, " Osman Hamdi Bey'in Tablolarına Değişik Bir Bakış: V.Belgin Demirhisar'ın Osman Hamdi Bey Tablolarında Gerçekle İlişkiler Kitabı Üzerine", *Sanat Çevresi*, Sayı 175, Mayıs 1993, s. 26-27.
56. , _____, "Türkiye'de Türk Sanatı Araştırmalarının Gelişimi", *Cumhuriyet'in 75. Yılında Kültür ve Sanat Sempozyumu Bildirileri*, 2000, s. 53-61.
57. _____, "İlk Müslüman Türk Devletlerinde Kültür ve Sanat", *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 6, Ankara 2002, s.15-369.
58. _____, "Anadolu Selçukluları ve Beylikler Devri kültür Sanatı", *Türkler Ansiklopedisi*, Cilt 7, Ankara 2002, s. 705-721.

3.1.2.Mimari

59. _____, " Osmanlı Mimarisi'nin Gelişimi ve Bizans", *İstanbul*, Sayı 39, İstanbul 1945, s. 11-12.
60. _____, "Osmanlı Sanatında Dış Görünüş ve Mekân Meselesi", *İstanbul*, Sayı 42, İstanbul 1945, s. 13.
61. _____, "Osmanlı Mimarisinde Ağırlık Karşılama Sistemleri", *İstanbul*, Sayı 49, İstanbul 1945, s. 11-12.
62. _____, "Büyük Eserler", *TTOK Belleteni*, No. 163, Ağustos 1955, İstanbul 1955, s. 12.
63. _____, "Anadolu'da Türk Sanatı", *Türk Yurdu*, Sayı 271, Yıl 49, Mart 1959, s. 53.
64. _____, "Ortaçağın En Eski Yatılı İlim ve Kültür Müesseseleri", *Türk Kültürü*, Sayı 12, Ekim 1963, s. 34-43.
65. _____, "Yeni Araştırmalarda Türk Saray ve Köşklerin Yeri", *Türk Kültürü*, Sayı 3, Ocak 1963, s. 23-24.
66. _____, "Ortaçağda Türklerin İleri Bir Sosyal Yardım Müessesesi: Kervansaylar", *Türk Kültürü*, Sayı 5, Mart 1963, s. 26-30.

67. _____, “Les Etablissement Turcs D’enseignement a Travers l’Histoire”, *Cultura Turcica*, Sayı 1\2, (1965), Ankara 1966, s. 42-50.
68. _____, “Die Als Internat Geführten .Altesten Wissen- Schaftlichen Buldungsstätten des Mittelalters”, *Cultura Turcica*, Sayı 3\1, (1966), Ankara 1966, s.5-16.
69. _____, “Tarih Boyunca Türk Öğretim Müesseseleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 18, Nisan 1964, s. 96-103
70. _____, “Türk Sanatı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Seri I, Sayı A5, Ankara 1976, s. 550-666
71. _____, “Türk Mimarisi’nin Bütünü İçerisinde Mimar Sinan”, *I. Kayseri Kültür ve Sanat Haftası Konuşmaları ve Tebliğleri (7-13 Nisan 1986)*, Kayseri 1987, s.62-63.
72. _____, “Malazgirt Savaşına Kadar Türk Sanat Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 106, Yıl 9, Ağustos 1971, s. 705-809.
73. _____, “Mimar Sinan Medreseleri”, *VI. Vakıf haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde “Mimar Sinan ve Dönemi” Sempozyumu 5-8 Aralık 1988*, İstanbul 1989, s. 201-212.
74. _____, “Kubbet El- Sahra’da Osmanlı Devri Tamirleri”, *Sanat Tarihinde Doğu’dan Batıya (Ünsal Yücel Anısına Sempozyum Bildiriler)*, İstanbul 1989, s. 16-18.
75. _____, “Bugünkü Türk Sanatının Kurucusu Fatih Sultan Mehmet”, *Tarih Boyunca İstanbul*, İstanbul 1989, s.15-18.
76. _____, “Fatih Sultan Mehmed Zamanındaki Mimari Eserler”, *İstanbul Armağanı I: Fetih ve Fatih*, İstanbul 1995, s. 143-152.

3.1.3.Yapı Monografileri

77. _____, “Doğu Anadolu’da Karakoyunlu Kümbetleri”, *Yıllık Araştırmalar Dergisi I (1956)*, Ankara 1957, s. 105-107,
78. _____, “Selçuk Devlet Adamı Mübarizüddin Ertokuş Tarafından Yaptırılan Abideler”, *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, İstanbul 1957, s. 97-98.

79. _____, “1959 Haziranında Bir Doğu Anadolu Gezisinden Notlar”, *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi (19-24 Ekim 1959)*, Ankara 1962, s. 26-27.
80. _____, “Fatih Devri Mimarisinin Üslup Özellikleri”, *Türk Sanatı Araştırma ve İncelemeleri I*, İstanbul 1962, s.13-20.
81. _____, “Fatih Devri Abideleri”, *Türk Sanatı Tarihi ve İncelemeleri I*, İstanbul 1963, s.13-30.
82. _____, “Edirne’de Türk Mimarisinin Gelişmesi”, *Edirne (Edirne’nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı)*, Ankara 1965, s. 223-232.
83. _____, “Türk Denizciliği ve Selçuklu Tersaneleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 146, Yıl 8, Aralık 1974, s. 69-77.
84. _____, “Rüstem Paşa Cami”, *Sanat Dünyamız*, Yıl 6, Sayı 18, Ocak 1980, s. 3-8
85. _____, “İstanbul Dârülfünûn ve Üniversite Binaları Tarihçesi”, *İstanbul Üniversitesi Bülteni*, Sayı 13, 1980, s. 32-38.
86. _____, “Manisa Muradiye Cami”, *Kültür ve Sanat*, Yıl 1, Sayı 1, Aralık 1988, s. 8-10.
87. _____, “Manisa Sultan Camii”, *Prof. Dr. Yaşar Önen’e Armağan*, Ankara 1989, s. 30.
88. _____, “İnegöl İshak Paşa Cami ve Külliyesi”, *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, Nisan 1989, s. 16-17.
89. _____, “Manisa’da Saruhan Beyliği’ne Ait Mimari Yapılar”, *Manisa*, Manisa 1995, s. 79-80.
90. _____, “Bugünkü Türk İstanbul’un Kurucusu Fatih Sultan Mehmed”, *Tarih Boyunca İstanbul Semineri (29 Mayıs- 1 Haziran 1988)*, s. 11-18.

3.1.4.Yurt Dışındaki Eserler

91. _____, “Macaristan’da Türk Devri Abideleri”, *Tarih Dergisi*, Sayı 1, 1950, s. 325-345.
92. _____, “Azerbaycan’da Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 19, Mayıs 1964, s. 59-65.
93. _____, Sovyet ve Çin İdaresi Altındaki Memleketlerde Türk Sanatı Eserleri, *Türk Kültürü*, Sayı 21, Temmuz 1964, s. 118-125.
94. _____, “Kıbrıs’ta Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 16, Şubat 1964, s. 15-21.
95. _____, “Kırım’da Türk Eserleri ve Mimar Sinan’ın Yaptığı Cami”, *Türk Kültürü*, Sayı 28, Yıl 3, Şubat 1965, s. 229-240.
96. _____, Yunanistan’da Türk Eserleri ve Türklerin Durumu”, *Türk Kültürü*, Sayı 41, Yıl 4, Mart 1966, s. 38-45.
97. _____, “Rodol’sda Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 4/42, Nisan 1966, s. 531-541.
98. _____, “Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan Zamanından Kalan Eserler”, *Türkiyat Mecmuası*, Cilt 17, İstanbul 1972, s. 21-23.
99. _____, “Kıbrıs’taki Türk Sanat Eserleri”, *Kültür ve Sanat*, 3 Aralık 1974, s. 4-13.
100. _____, “İlk Türk Camileri”, *Türk Kültürü*, Sayı 153, Yıl 8, Temmuz 1975, s. 301-315.
101. _____, Tunus’da Cerbe Adası Büyük Burcunun Fetih Kitabesi ve Mimarisi”, *Türk Kültürü*, Sayı 217, Yıl 19, Kasım-Aralık 1980, s. 106-110.
102. _____, “Balkanlar’da Türk mimari Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 207-208, Yıl 18, Ocak-Şubat 1980, s. 100-107.
103. _____, “Polonya’da Krokovi Müzesinde Osmanlı Kitabeleri”, *Türk Kültürü*, S 297, Y 16, Ocak 1988, s.10-11.
104. _____, “Kuzey Azerbaycan’da Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 305, Yıl 26, Eylül, 1988, s. 9-30.

105. _____, “İran’da Büyük Selçuklu Cami Mimarisi”, IV. Mili Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri (25- 26 Nisan1994), Konya 1995, s. 1-8.

106. _____, “Hazret-İ Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ve Türbesi”, *Erdem*, Cilt 7, s 21.

3.1.5.Ansiklopedi Maddeleri

107. _____, “Ribat “ *İslam Ansiklopedisi* Cilt 9, Eskişehir :MEB Yayınları 1963, s. 737-738.

108. _____,” Mukarnas”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 566-567.

109. _____, ”Minber”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 335-339.

110. _____, “Mihrap”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: 1979, s. 294-304.

111. _____,“Seramik”, *Türk Ansiklopedisi*, Cilt 28, Ankara 1980, s. 443-454.

112. _____, “Seccade”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul: MEB Yayınları 1988, s. 302.

113. _____, “Semerra”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul: MEB Yayınları 1966, s. 146-147.

114. _____, “Sinan”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul: MEB Yayınları 1966, s. 645-661.

115. _____, “Mihrap”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 294-304.

116. _____, “Selimiye Cami”, *Türk Ansiklopedisi*, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı, Cilt 27, Ankara 1980, s. 396-399.

117. _____,”Selimiye Kışlası” *Türk Ansiklopedisi*, Cilt 27, Ankara 1980, s. 399.

118. _____, “Sultan Selim Cami”, *Türk Ansiklopedisi*, Cilt 27, Ankara 1980, s. 488.

119. _____, “ Türk Sanatı”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 12\2, İstanbul: MEB Yayınları 1988, s. 627-660.

3.1.5.Halı Sanatı

120. _____, “Türk Halılarında Hayvan Postu Motifleri”, *Fuat Köprülü Armağanı*, İstanbul 1953, s. 30-37.
121. _____, “Die Frage der Osmanischen Palastteppiche”, *Communications Presented to the Congress, (First International Congress of Turkish Arts, Ankara 19 th Oct. 1959)*, Ankara 1961, s. 25-27.
122. _____, “Ein Anatolischer Tierteppich vom Ende des 15. Jahrhunderts”, *Beiträge zur Kunst Asiens in Memoriam Ernst Diez*, İstanbul 1963, s. 173-181.
123. _____, “Osmanlı Saray Halıları Meselesi”, *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi (19-24 Ekim 1959)*, Ankara 1962, s. 28-32.
124. _____, “15. Yüzyıl Sonundan Hayvan Motifli Bir Anadolu Halısı”, *Türk Kültürü Araştırmaları I*, Ankara 1964, s. 95-103.
125. _____, “Seldschukische und Osmanische Teppich-Kunst”, *Türkische Kunst*, Darmstadt 1965, s. 49-52.
126. _____, “Konya Selçuklu Halıları Menşei ve Gelişmesi”, *Türk Edebiyatı*, Sayı 132, Ekim 1984, s.15-16.
127. _____, “Early Ottoman Carpets”, *Oriental Carpet and Carpet and Textile Studied*, Cilt 2, London 1986, s. 67-73.
128. _____, “Türk Halı Sanatı”, *Erdem*, Cilt 3, Sayı 7, Ocak 1987, Ankara 1987, s. 99-109.
129. _____, “ The Development of Konya Seldjouk Carpets”, *İslamic Art, Common Principles, Forms and Themes ,Proceeding of Internatinoal Symposium*, İstanbul April 1983, Damascus 1989, s. 56-59.
130. _____, “Türk Halı Sanatında Yeni Keşifler”, *Arış*, Ağustos 1997, Sayı 2, Ankara, 1997, s.10-17.
131. _____, “ Tibet Halıları Grubunda Yeni Bir Gelişme”, *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri (II. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı –Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri) 30 Nisan 2 Mayıs 1998*, Konya 1998, s. 7-10.

132. _____, “Türk Halı Sanatı”, *Düğümün Son Halkası Osmanlı Saray Halıları*, İstanbul 2006, s. 9-11

3.1.5.Çini ve Keramik Sanatı

133. _____, “Türk Çini ve Seramik Sanatı Araştırmalarında Son Gelişmeler”, *Türk Kültürü*, Sayı 31, Mayıs 1963, s. 492-493.

134. _____, “Kırmızı Hamurlu İlk Osmanlı Keramikleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 30, Yıl 3, Nisan 1965, s. 391-399.

135. _____, “Die Seldshukiscen Fliesen in Museum von Antalya”, *Cultura Turcica*, Vol II, No. 2 1965, s.153-178.

136. _____, “Eski Türk Çini Fırınları”, *Türk Kültürü*, Sayı 36, Ekim 1965, s. 977-984.

137. _____, “Antalya Müzesinde Selçuklu Çinileri”, *Reşid Rahmeti Arat İçin*, Ankara 1966, s. 5-25.

138. _____, “Keramikofen und Figurliche Keramik aus Kalehisar”, *Anatolica I*, Leiden 1967, s. 135-142.

139. _____, “Turkish Ceramic Art”, *Archaeology*, Sayı 24/3, June 1971, New York, s. 209-220.

140. _____, “Die Letzten Grabungsergebnisse Zur Entwicklung der Türkischen Keramik in Anatolien”, *Keramos*, Sayı 64, April 1974, Köln, s.23-33.

141. _____, “Kütahya’da Keramik Sanatı”, *Atatürk’ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya*, İstanbul 1981-1982, s. 69-82.

142. _____, “Türk Keramik Sanatı Tarihine Genel Bir Bakış”, *Hürriyet Gösteri*, Sayı 106, Eylül 1989, s. 14-18.

143. _____, “Turkish Pottery in the Ottoman Period”, *Art The Islamic World*, Vol 5, No 2, s. 100-103.

144. _____, “Osmanlı Devri Keramik Sanatı”, *Antika*, Sayı 27, İstanbul 1987, s. 4-7.

145. _____, “Anadolu’da Türk Keramik Sanatı”, *Erdem*, Cilt5, Sayı 15, Eylül 1989, Ankara, Mayıs 1991, s. 863-876.

146. _____, “İznik Kazılarına Göre Osmanlı Keramik Sanatı”, *Kültür ve Sanat*, Yıl 1, Sayı 4, Aralık 1989, s. 5-9.

147. _____, “Osmanlı Devri Keramik Sanatı Araştırmalarında Yenilikler”, *Kültür ve Sanat*, Sayı 3, Yıl 1, Ağustos 1989, s. 5-8.

3.1.5.Minyatür

148. _____ “Türkische Miniature Malerai Am Hofe Mehmed des Eroberers in İstanbul”, *Art Orientalis*, Cilt 1, Michigan 1955, s. 76-85.

149. _____, “İslam Minyatür Sanatının Doğmasında ve Gelişmesinde Türklerin Rolü”, *Türk Kültürü*, Sayı 17, Mart 1964, s. 31-41.

150. _____, “Tarih Boyunca Türk Ordusuna Ait Tasvirler”, *Türk Kültürü*, Sayı 17, Yıl 10, Ağustos 1972, s. 172-185.

151. _____, “Osmanlı Minyatürlerinin Üslubu”, *Kaynaklar*, Sayı 1, Eylül, Ekim, Kasım, 1983, s. 65-68.

152. _____, “Türk Minyatür Sanatının Gelişmesi”, *Erdem*, Cilt 2, Sayı 6, Eylül 1986, s. 851-865.

3.1.6. Cilt Sanatı

153. _____ “The Timurid and Herat Bookbindings with Original inscriptions in the Libraries of İstanbul (Summary)”, *Fifth international Congress of Turkish Art Budapest 22-27 September 1975*, Budapest 1978, s. 91-92.

154. _____, “The Art of Bookbinding”, *The Arts of the Book in Central Asia*, Paris: Unesco 1979, s. 59-93.

155. _____, “Osmanlı Devri Cild Sanatı”, *Türkiyemiz*, Sayı 38, Yıl 13, Ekim 1982, s. 12-17.

156. _____, “Orta Asya’da Cilt Sanatı”, *Lale*, Haziran 1922, s. 25-35.

157. _____, “Orta Asya’da Cilt Sanatı”, *Erdem*, Cilt 7, Sayı 20, 7 Ocak 1991, Ankara, Mart 1995, s. 505-517.

3.1.7. Şehircilik

158. _____, “Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerinin Durumu”, *Türk Yurdu*, Sayı 264, Ocak 1957, s. 512-514.
159. _____, “Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerin Durumu: Kırşehir”, *Türk Yurdu*, Sayı 265, Şubat 1957, s. 584-586.
160. _____, “Şehircilik Yolunda Hayaller ve Gerçekler”, *Türk Kültürü*, Sayı 113, Yıl 10, Mart 1972, s.421-426.
161. _____, “650. Fetih Yıldönümünde Bursa”, *Türk Kültürü*, Sayı 162, Yıl 14, Nisan 1976, s. 333-339.

3.1.8.Vakfiye

162. _____, “Kahire Hadım Süleyman Paşa Cami Vakfiyeleri”, *XI. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara 1994, s.123-126.

3.1.9.Kazı

163. _____, “Pottery and Kilns from the İznik Excavations”, *Forschungen zur Kunst Asiens in Memoriam Kurt Erdmann*, İstanbul 1970, s. 140-146.
164. _____, “Diyarbakır Sarayı Kazısı, ilk Rapor”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı XII/2, Ankara 1962, s. 10-18.
165. _____, “Die Ausgrabung des Palastes von Diyarbakır”, *Atti del Secondo Congresso internat'ionale di Arte Turca*, Napoli, 1965, s. 13-29
166. _____, “Kayseri’de Keykubadiye Köşkleri Kazısı”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı XIII/I, Ankara 1965, s.19-40.
167. _____, “İznik’te Sultan Orhan imaret Camii Kazısı”, *Sanat Tarihi Yıllığı I*, İstanbul 1965, s. 16-39.
168. _____, “Eski Türk Çini Fırınları”, *Türk Kültürü*, Sayı 3/36, Ankara Ekim 1965, s. 977-984.
169. _____, “Keramikofen und Figurliche Keramik aus Kalehisar”, *Anatolica I*, Leiden, 1967, s. 135-142.
170. _____, “Kalehisar’da Bulunan Mimarî Eserler”, *Sanat Tarihi Yıllığı II*, İstanbul 1968, s. 1-15.

171. _____, “Bursa Yenişehir’de Reyhan Paşa’nın 734 (1333) Tarihli Mezar Taşı ve Lahdi”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 3, İstanbul 1970, s. 59-69.
172. _____, “1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 4, İstanbul 1971, s. 1-17.
173. _____, “Kazısı Tamamlandıktan Sonra Van Ulu Camii”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 5, İstanbul 1973, s. 1-27.
174. _____, “1981 İznik Çini Fırınları Kazısı ve Sondajları İle Yüzey Araştırmaları”, *IV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1984, s. 419-422.
175. _____, “İznik Çini Fırınları 1984 Çalışmaları”, *VII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1986, s. 637-650.
176. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı Çalışmaları”, *Eski Eserler ve Müzeler Bülteni*, Sayı 5, Ankara 1986, s.25.
177. _____, “İznik Çini Fırınları 1985 Çalışmaları”, *VIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1987, s.315- 330.
178. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1986 Çalışmaları”, *IX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1988, s. 329-349.
179. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1987 Yılı Çalışmaları”, *X. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1989, s. 383-400.
180. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1988 Yılı Çalışmaları”, *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1990, s. 363-370.
181. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1988 Yılı Çalışma Raporu”, *Höyük*, Sayı 1, Ankara 1991, s.131-134.
182. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1989 Yılı Çalışmaları”, *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara,1991, s. 383-400.
183. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1990 Yılı Çalışmaları”, *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1992, s. 443-456.
184. _____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1991 Yılı Çalışmaları”, *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1993, s.475-494.

185. _____, "Diyarbakır'ın Kazısından Sonra Unutulan Artuklu Sarayı", *Kültür ve Sanat*, Sayı 31, Ankara (1996), s. 10-11.

186. _____, "Diyarbakır İçkale Kalehisar, Eski Van Ulu Camii Kazıları ve Türkiye'de İstanbul Üniversitesi'nin Orta Çağ Kazıları", *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi (1932-1999)*, İstanbul 2000, s. 273-275.

187. _____, "İznik Kazıları", *Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi (1932-1999)*, İstanbul 2000, s. 276-281.

3.1.10.Tamıtım Yazıları

188. _____, "Aus derWelt der İslamischen Kunst, Fertchrift Für E. Kühnel", *İslam Tetlikleri Enstitüsü*, 1960, s. 11-116

189. _____, "Beitrage zur Kunstgechichte Asiens In Memorian Ernest Diez", *Cultura Turcica*, Sayı 1\1, Ankara 1964, s. 191-192.

190. _____, "Researches and Investigation in the Histor of Turkish Art I", *Cultura Turcica*, Sayı 2\1, Ankara 1964, s. 203.

191. _____, "Yıllık Araştırmalar Dergisi I (Annual Review of Researches) Ankara, *Cultura Turcica*, Sayı 1\1, Ankara 1964, s. 203.

192. _____, "Die Mamlukische Architectur in Agypten un Syrien", *Bilge*, Sayı 2\Güz, Ankara Ekim 1994, s. 43-44.

3. 2. OKTAY ASLANAPA’NIN YAYINLARI

3.2.1. Kitapları

Oktay Aslanapa’nın Türk Sanatı içersinde farklı birçok konuda kendisi tarafından hazırlanan ve ortak çalışmalarıyla birlikte toplam elli sekiz adet kitabı mevcuttur. Yayınlanmış ilk çalışması Anton Çehov’un *Yalnız Adam* (1945) adlı eserinin çevirisidir⁶. Bu eser Aslanapa’nın alanı dışında hazırladığı bir çalışma olması yönüyle dikkat çekmektedir.

Oktay Aslanapa, Sanat Tarihi alanı içerisinde farklı konularda eserler hazırlamıştır. Her zaman Türk Sanatının bütünlüğünü savunan Aslanapa, yayınların da bu düşüncesini bir yöntem olarak kullanmıştır. Kullandığı bu yöntemi ortaya çıkarmak için Oktay Aslanapa’nın yöntemini en iyi şekilde ortaya koyduğu düşünülen kitaplar seçilmiş ve bu kitaplar kronolojik bir sıra ile tanıtılmıştır.

3.2.1.1. Ernst Diez, “Türk Sanatı: Başlangıcından Günümüze Kadar”, (Çev. Oktay Aslanapa), İstanbul, 1946

3.2.1.1.1. Kitabın Tanıtımı:

Ernst Diez’in 1946 tarihinde yazmış olduğu *Türk Sanatı: Başlangıcından Günümüze Kadar* isimli kitabın çevirisi Oktay Aslanapa tarafından yapılmıştır. Kitap, Türk Sanatı ile ilgili kaynakların kısıtlı olduğu bir dönemde hazırlanmış, bu dönemde Celal Esad Arserver’in “L’art Turc (1939 İstanbul)” adlı eseri ve Prof. Heinrich Gluck’un çalışmaları haricinde çok fazla bir kaynağın olmayışı kitabın önsözünde belirtilmiştir. Oktay Aslanapa’nın çevirisini yaptığı bu kitap ve daha sonra hazırlayacağı “Türk Sanatı” kitabının temellerini oluşturması açısından önem taşımaktadır.

Kitabı bölümlere ayırmak gerekirse, Erken Dönem Türk Sanatı, Selçuklu Sanatı, Erken Dönem Osmanlı Sanatı, Klasik Dönem ve Mimar Sinan, Geç Devir Osmanlı Sanatı, Figürlü Plastik Tezyinat ve El Sanatları sayılabilir.

Erken dönem Türk Sanatı bölümünde Asya’dan başlamak üzere, var olan Türk topluluklarının tarihi ve günümüze kadar ulaşmış eserleri hakkında bilgi verilmiştir. Özellikle bu bölümde “Hayvan Üslubu” üzerinde durulmuş ve örnekler üzerinden değerlendirmeler yapılmıştır. Daha sonra bu dönemle ilgili tezyinat anlatılmış ve Erken

⁶ 5 Mayıs 2011 tarihinde Oktay Aslanapa ile yapmış olduğumuz görüşmede *Yalnız Adam* adlı eseri 1945 yılından önce çevirdiğini 1945 yılında basıldığını ifade etmiştir.

Dönem Türkler ve İslamiyet sonrası Türklerde uygulanan tezyinat unsurlarına değinilmiştir.

Selçuklu Dönemi'ne geçmeden önce mimari ile ilgili elemanlar anlatılmış ve örnekler verilmiştir. Daha sonra Selçuklu camilerinden bahsedilmiş ve eserler tarihçe, plan, mimari ve tezyinat özellikleri açısından incelenmiştir. Kitabın genel nitelikli bir kitap olması ve dönemin imkânları dikkate alındığında dönemler içerisinde öne çıkan eserler ele alınmıştır. Camilerden sonra medreseler, türbeler, portaller ve kervansaraylar anlatılmıştır. Kitapta kıyaslamalar yapılarak, yapılar anlatılmıştır.

Kitapta Selçuklu Dönemi'nden sonra Erken Dönem Osmanlı eserlerine geçilmiştir. İlk olarak Erken Dönem Osmanlı Camileri, sonrasında Klasik dönem içerisinde Fatih Devri ve devamında Mimar Sinan dönemi yapıları anlatılmıştır. Burada Mimar Sinan'ın yapmış olduğu eserlerin yanı sıra Mimar Sinan ile ilgili ayrıca bilgi verilmiştir. Ancak kitapta Sinan'ın eserlerinin tamamına yer verilmediği bunu gelecek monografiye bırakılacağı belirtilmiştir. Klasik dönem içerisinde, yedi büyük Osmanlı camisinin mekan, plan, mimari, tezyinat özellikleri açısından kıyaslamaları yapılarak anlatılmış ve ayrı bir başlıkta da Ayasofya ile kıyaslamaları yapılmıştır. Camilerden sonra Osmanlı Türbeleri, ev ve sarayları, Türk hamamları anlatılmıştır.

Geç devir Osmanlı üslubu bölümünde ise özellikle Lale Devri ve Avrupa'dan etkilenilen dönemden ve bu döneme ait yapılar üzerinde durulmuştur. Özellikle bu dönemde camilerin yanı sıra çeşme ve sebiller anlatılmıştır.

Son bölümde de Selçuklu dönemine ait figürlü plastik malzemeler, çini ve keramik kaplar, duvar ve kitap ressamlığı, yazı sanatı, yazı çeşitleri ve örneklerinin görüldüğü yerler ele alınmıştır.

Kitabın sonunda Türk tarihi ve yapıların kronolojik listesi yer almaktadır. Ayrıca kitapta metin aralarına yerleştirilmiş elli adet çizim 165 adet fotoğraf kullanılmıştır.

3.2.1.2. Oktay Aslanapa, Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri, İstanbul, 1949

3.2.2.1.1 Kitabın Tanıtımı:

Aslanapa'nın doçentlik tezi olarak hazırlanan ve daha sonra İstanbul Üniversitesi tarafından kitap olarak yayınlanan bir eserdir.

Kitapta iki önsöz bulunmaktadır ve ilk olarak Ernst Diez'in Almanca önsözü yer almaktadır. Bu önsözün ardından Aslanapa'nın kitabı hazırlama sebebini belirten önsözü gelmektedir.

Eser iki temel başlık altında toplanmıştır. İlk bölümde “Anadolu’da Selçuk ve Osmanlı Çinilerine Umumi Bir Bakış” başlığı altında Selçuklu döneminden başlayıp; 15. ve 18. yy. Osmanlı dönemlerini de içerisine alarak, bu yüzyıllar içerisindeki mevcut yapılarda bulunan çini örnekler incelenmiştir. Çiniler incelenirken teknik özelliklerinin yanı sıra daha çok tezyini özellikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca ele alınan yapılardaki çiniler hakkında kıyaslamalar yapılarak benzer ve farklı özellikleri anlatılmıştır.

İkinci bölümde kitabın konusu olan “Kütahya Çinileri”ne geçilmiştir. Giriş kısmında ilk olarak o zamana kadar Kütahya çinileri hakkında yazılmış makalelerden bahsedilmiş, devamında ise Kütahya şehrinin Anadolu Selçuklu Devleti’nden sonraki tarihi üzerinde kısaca durulmuştur. Daha sonra, o döneme kadar yapılmış olan Kütahya Çinileri ile alakalı eserlerden bahsedilmiş ve Kütahya’da bulunan ve süslemelerinde çini kullanılmış yapılar incelenmiştir. Yapılardaki çiniler tarihlendirme, teknik ve süsleme özellikleri açısından ele alınmışlardır. Ayrıca yer yer çiniler hakkında örnekler üzerinden kıyaslamalar da yapılmıştır.

İkinci bölümün devamı Kütahya çinileri ile ilgili konularla devam edilmiştir. Mevcut olan belgelerden yararlanılarak Kütahya çinileri ait konulardan bahsedilmiştir ve yine belgelerden yararlanılarak çini süslemesinin yoğun olduğu Rüstem Paşa Cami çinileri ele alınıp değerlendirilmiştir. Daha sonra Kütahya şeriyet sicillerinden çinilerle ilgili elde edilen bilgiler hakkında bilgi verilmiş ve Kütahya Çinileri hakkında yazılmış kayıtlardan bahsedilmiştir. Bunun için mevcut kayıtlar içinde Evliya Çelebi Seyahatnamesi gösterilmiştir. Ayrıca Kütahya Çinileri arasında değerlendirilmesi gereken bazı eserler ayrı bir başlıkta incelenmiş ve bunların Kütahya Çinileri içerisinde değerlendirileceği vurgulanmıştır.

Son olarak İznik ve Kütahya Çinileri arasındaki kıyaslamalar yapılmıştır. Bu bölümde İznik çinilerinin payitahtta neden çok kullanıldığı, Kütahya Çiniciliğinin günümüze kadar üretiminin devam etmesinin nedenleri gibi meseleler üzerinde durulmuştur.

Eserde metni destekler şekilde 103 fotoğraf ve iki çizim kullanılmıştır. Kitabın son sayfasında 1949 yılına kadar yapılmış Sanat Tarihi Enstitüsü Yayınlarını gösteren bir liste bulunmaktadır.

3.2.1.3. Oktay Aslanapa, Edirne’de Osmanlı Devri Abideleri, İstanbul, 1949

3.2.1.3.1. Kitabın Tanıtımı:

Edirne Osmanlı Dönemi’nde önemini korumuş bir şehirdir. Nitekim Mimar Sinan’ın ustalık eseri olan Selimiye Cami bu şehirde bulunmaktadır. Ayrıca Osmanlı’nın bu şehirde varlığı sürecinde mimari faaliyetler. Bu sebeple Edirne’de Osmanlı dönemine ait tarihi yapılarına bu kitapta yer verilmiştir.

Eserde ilk olarak “ Edirne’nin Zaptı ve Abidelerin Durumu” başlığı altında konuya kısa bir giriş yapılarak tarihçe anlatılmıştır. Daha sonra Abideler kısmına geçilerek burada Edirne’de bulunan eserlerin öne çıkanları ele alınmıştır.

Yapılar, camiler, köprüler, çarşı ve pazarlar, hamamlar, saray ve rıhtımlar olarak beş farklı başlık altında incelenmiştir. Eserler incelenirken tarihlendirme, mimari özellikleri, süsleme, onarım konuları üzerinde durulmuş ve konu ile ilgili kıyaslamalar ve vurgulamalar yapılmıştır.

Camiler konusu değerlendirilirken hiç şüphesiz Selimiye Camisine daha çok yer verilmiş ve etraflıca anlatılmıştır. Selimiye anlatılırken, Ernst Diez’in Selimiye için sözü, Ayasofya ile kıyaslamaları ve Tezküret’ül Bünyan’dan bilgilere de ayrıca yer verilmiştir.

Köprüler kısmında, Tunca, Arda ve Meriç Nehirleri üzerinde yapılmış olan köprülerin mimari ve plan özellikleri anlatılmıştır.

Çarşı ve pazarlar bölümünde Edirne’de yapılmış olan çarşı, kervansaray ve hanlardan öne çıkanlar incelenmiştir. Diğer yapıların isimleri kitabın arkasında yer alan genel listede verilmiştir.

Hamamlar kısmında Edirne'deki üç hamamdan bahsedilmiştir ve mimari açıdan değerlendirilmiştir. Çeşme ve sebillerin bölümünde ise sadece iki çeşmeden bahsedilmiştir.

En son saraylar kısmında ise Edirne'de yapılmış olan saraylar ve saraylarının günümüze ulaşamamasının sebepleri kaynaklardan, fotoğraflardan ve çizimlerden yararlanılarak anlatılmıştır. Edirne Sarayı, saray içerisinde yer alan kasırlar ve hamamlar ele alınmıştır. Saraylar kısmının sonunda ise Edirne şeriye sicillerinden alınmış kayıtlar ve arşiv kayıtlarında sarayın tamirine ait bilgiler verilmiştir.

Kitabın sonunda, Muallim Cevdet tasnifi sarayların dosyası, Edirne sarayları hakkında malumat bulunan eserler, Edirne şehrinin eski eserlerini gösteren eski eserler müzeler genel müdürlüğü tarafından hazırlanan listeler yer almaktadır. Ayrıca kitapta metin arasına yerleştirilmiş otuz dört çizim ve 178 fotoğraf bulunmaktadır.

3.2.1.4. Diez Ernst, Aslanapa Oktay, Koman Mahmut Mesut, Karaman Devri Sanatı, İstanbul, 1950

3.2.1.4.1. Kitabın Tanıtımı:

Karamanlılar Anadolu Selçuklu hükümdarı Alaeddin Keykubat zamanında Ermenistan hududuna yerleştirilmişlerdir. Beylik zamanla kuvvet kazmış ve 1250-1487 yılları boyunca varlığını devam ettirmiştir. 13. yüzyılın en güçlü beyliklerinden biri haline gelen Karamanlılar, Larende, Ermenek, Konya, Mut ve Ereğli başkentlerinde önemli yapılar inşa ettirmişlerdir.

Aslanapa'nın ortak yayınlarından biri olan kitap, Ernst Diez ve Mahmut Koman'la birlikte hazırlanmışlardır. Eser 13. yüzyılın Anadolu'nun güçlü bir beyliği olan Karamanoğullarının başkentlerinde yapmış oldukları mimari abidelerden bahsetmektedir.

Kitapta şehir şehir Karamanlıların yapılarını ele alınmaktadır. Eserin başlangıcında Karamanlı tarihi ile ilgili bilgi verildikten sonra, sırasıyla Ermenek, Mut, Alanya, Karaman, (Larende), Karaman Civarı, Ereğli, Konya, Konya civarı ve Meram'da, İshaklı, Niğde, Aksaray, Ürgüp Damse Köyü'nde ve en son Beyşehir'de yapılmış olan eserler anlatılmıştır. Eserler incelenirken, tarihçe, plan ve mimari, tezyinat gibi özellikleri belirtilmiştir. Yapılar incelenirken Karamanoğlu Emir Musa Paşa, Nefise Sultan medreseleri ise ayrı bir başlıkta ele alınmıştır.

Eserler kısmından sonra kitabın sonunda bir değerlendirme bulunmaktadır. Prof. Dr. Ernst Diez tarafından yapılan bu değerlendirme 14. asırda Karaman Devrinde Türk Mimari hususiyetleri başlığı altında, bu dönem de geleneğin yanı sıra meydana gelen farklılıklar üzerinde durulmuştur.

Kitapta Metin kısmını destekler şekilde kitapta 216 fotoğraf ve kırk bir plan kullanılmıştır.

3.2.1.5. Oktay Aslanapa, Türk ve İslam Sanat III, İstanbul, 1959

3.2.1.5.1. Kitabın Tanıtımı:

Lise ders kitabı olarak hazırlanmış bu eser, II. ve III. sınıflar için ayrı olarak basılmıştır. Kitabın ders kitabı niteliğine olması, geniş bir konu yelpazesinin sade anlayışta ve yalın bir dille anlatılmasına sebep olmuştur.

Kitabı bölümlere ayırarak incelemek gerekirse, kitap iki ayrı bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm Orta Asya Türk Sanatı, ikinci bölüm İslam Sanatı bölümüdür. İlk bölümde, Orta Asya'da Türk Sanatına ait heykel, resim, çadır, ve maden sanatları üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde ise İslam Sanatı çerçevesi içerisinde ilk olarak İslam devletlerinden Emevi, Abbasi, Fatimi, Memluklu, Mağrip üslubu, İran Safevi sanatı, Hindistan'da Türk İslam sanatı ve Büyük Selçuklu sanatı incelenmiştir.

İslam sanatının bundan sonraki kısmında Anadolu'da Türk İslam sanatı ele alınmıştır. Anadolu Selçuklu, Beylikler, Karaman, Osmanlı Devri Sanatı bu bölüm içerisinde anlatılmıştır. Özellikle bu bölümdeki camiler, medreseler, türbeler, köşkler ve el sanatları incelenmiştir. Kitabın ders kitabı olması üslubun sade tutulmasına ve bazı yapıların sadece isim olarak geçmesine sebep olmuştur.

Eserin sonunda ise kitap içerisinde ismi geçmeyen farklı sınıftaki eserlerin mevcut olduğu kronolojik bir liste verilmiştir. Metin aralarına konu ile uygun şekilde yerleştirilmiş 190 fotoğraf ve yedi çizim bulunmaktadır.

3.2.1.6. Oktay Aslanapa, Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı, İstanbul, 1965

3.2.1.6.1. Kitabın Tanıtımı:

Çini ve keramik sanatı el sanatlarının varlığı geçmişten günümüze kadar koruyan bir dalıdır. Özellikle süsleme ve bezeme amaçlı kullanılan çiniler önemini uzun yıllar devam ettirmiştir.

Aslanapa kitabında çini ve keramik sanatını başlı başına ele almıştır. Kitap iki ayrı bölümden oluşur. İlk kısımda çini ve keramik sanatının anlatıldığı metinler, ikinci kısım katalog listesi ve resimlerden oluşmaktadır.

İlk bölümde keramik sanatıyla ilgili olarak, erken dönemden başlayarak 18. yüzyıla kadar, her döneme ait çini ve keramiklerin teknik ve süsleme özellikleri yanı sıra örneklerinden de bahsedilmiştir. “Türk Keramik Sanatı” başlığı altında İznik çini fırınları kazısından ve ayrıca Milet işi, mavi-beyaz, Şam işi, Rodos işi denilen keramik gruplarının özelliklerinden üzerinde durulmuştur. Ayrıca 18. yüzyıl Kütahya keramikleri ve bu yüzyıla ait diğer çini ve keramiklerde kullanılan maddeler ve bunların teknikleri ele alınmıştır.

Kitabın sonunda bibliyografyadan sonra katalog listesi bulunmaktadır. Katalogda, 1964 İznik Kazısı’ndan çıkan kırmızı hamurlu Osmanlı Keramikleri, 1963 İznik Kazısı, mavi-beyaz Osmanlı Keramikleri, 1964 İznik Kazısı, mavi-beyaz Osmanlı Keramikleri, 1964 İznik Kazısı Şam işi denen keramiklerin listeleri verilmiştir. Bu listelerin devamında ayrıca 105 fotoğraf yer almaktadır.

3.2.1.7. Oktay Aslanapa, Selçuklu Sanatı Bibliyografyası, İstanbul, 1971

3.2.1.7.1. Kitabın Tanıtımı:

Belirli bir konuda çalışmak için bibliyografya çalışması yapmamak imkânsızdır. Bu hususta Aslanapa Sanat Tarihi alanında çalışma yapacaklara yardımcı olması amacıyla hazırladığı kitabında konularına göre kaynak listelerine yer vermiştir. Konular sırasıyla genel, kaynaklar (vakfiye-kitabe), monografi, mimari, küçük sanatlar (genel), çini ve keramik, halı, minyatür ve yazı, taş ve stuko, ahşap, metal, cam olmak üzere başlıklar halinde sıralanmıştır. Ayrıca başlıkların altındaki kaynaklar yazar isimlerine göre alfabetik olarak sıralanmışlardır.

3.2.1.8. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı I Başlangıcından Büyük Selçukluların Sonuna Kadar, İstanbul, 1972

3.2.1.8.1. Kitabın Tanıtımı:

Kitap Aslanapa'nın "Türk Sanatı" ismi altında yayınlan kitapları arasında önemli bir yere sahiptir. İki cilt olarak hazırlanmış eser, daha sonra birleştirilmiştir. Günümüzde mevcut olan "Türk Sanatı" kitabının ilk hali olarak hazırlanmıştır.

Kitap iki ana başlıktan oluşmaktadır ve bu başlıklardan "İslamlıktan önce Türk Sanatı" altında Hun, Göktürk, ve Uygur Sanatı'na ait eserleri incelenmiş ve özellikleri anlatılmıştır. Ancak eserler anlatılmadan önce dönemin tarihçesine değinilmiştir. Uygur sanatı hakkında elde bulunan bilgilerin diğer dönemlerden çokluğu münasebetiyle mimari, heykel ve resim konuları da ele alınıp incelenmiştir.

İkinci ana başlık olan "İslamlıktan sonra Türk Dönemi Sanatı" altında Karahanlı, Harzemşah, Gazneli devletlerinin mimarisi anlatılmıştır. Devamında Hindistan'da Türk Sanatı başlangıcı, Büyük Selçuklu Sanatı, Suriye ve Irak'ta Zengiler devri mimarisi, Azerbaycan Sanatı ve Mısır'da Akşitler'den kalan Eserler, Mısır'da Türk Memlûk sanatı anlatılmıştır. İslamlıktan önceki devirler incelenirken ilk olarak bu dönem hakkında kısa bir bilgi verildikten sonra her dönem kendi içerisinde ele alınıp incelenmiştir. Dönemler incelenirken yapılmış olan eserler göz önünde bulundurularak cami, türbe, kervansaray, saray, minare, mezar anıtı, türbe ve kümbetler, medrese ve külliye, alt başlıklar olarak verilerek eserler anlatılmıştır. Yapılar tarihçe, mimari özellikler, süsleme açısından ele alınmıştır.

Kitapta Suriye ve Zengiler Devri Mimarisi başlığı verilmiş ve bu başlığın altında yer alan Bağdat Nusretiye Medresesi ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir. Bundan sonra Azerbaycan dönemi eserleri üzerinde durulmuş ve eserlerden genel olarak bahsedilmiştir.

Kitapta kırkyedi adet plan bulunmaktadır ve planlar için kullanılan kaynaklar listesi kitabın sonunda verilmiştir. Ayrıca planları ve metni destekleyen 182 fotoğraf kullanılmıştır.

3.2.1.9. Oktay Aslanapa, Türk Halı Sanatı, İstanbul, 1972

3.2.1.9.1. Kitabın Tanıtımı:

Aslanapa'nın halı sanatı üzerine hazırladığı yayınlardan biri olan kitap, halı sanatına genel bir bakışı yansıtır. Türk sanatı içerisinde Türklere ait bir sanat olduğunu ifade edilen halı sanatı, genel anlayış içerisinde ele alınmıştır.

Kitapta bilinen en eski halı örnekleri ve Pazırık Halısı'na değinildikten sonra Anadolu Selçuklu dönemi halı sanatına geçilmiştir. Burada Selçuklu halılarının karakteristik özelliklerine anlatılmış ve 14. ve 15. yüzyılda görülen halı tiplerinden bahsedilmiştir. Özellikle 15. yüzyılda Holbein tablolarında görülen Holbein halıları ve ayrıca Lotta halıları ele alınmıştır. Sonrasında bu yüzyılın devamında görülen Uşak halılarının gelişimi ve durumu üzerinde durulmuştur. Uşak halılarından sonra yine bu yüzyılda görünen Bergama halılarının özelliklerine değinilmiştir.

Tüm bu gelişimin ardından, Osmanlı saray halıları ismi altında yeni bir halı gurubunun var olmasına dikkat çekilmiştir ve Osmanlı saray halıları ile ilgili olarak bu halıların renk motif ve teknikleri ele alınmıştır. Ayrıca bu grup içerisinde olan saray seccadelerine de değinilmiştir.

Halı sanatı ile ilgili son olarak 17. yüzyılda Anadolu seccadeleri üzerinde durulmuştur ve Anadolu seccadelerinden Kula, Ladik, Milas, Kırşehir, Mucur, seccadelerinin teknik, renk, motif özellikleri verilmiştir. Kitabın sonunda halı örneklerinden oluşan onyediyedi adet fotoğraf yer almaktadır.

3.2.1.10. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı II, Anadolu Selçuklularından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar, İstanbul, 1973

3.2.1.10.1. Kitabın Tanıtımı:

Kitap *Türk Sanatı I* kitabının devamı olarak hazırlanmıştır. Her ne kadar Anadolu Selçukluları döneminden 14. yüzyılda kurulan beylikler döneminin sonuna kadar konular sınırlansa da kitap, Selçuklularla ile birlikte Anadolu'da var olan ilk beyliklerden de bahsedilmiştir.

Kitapta bir çok ana başlık kullanılmış ve bu ana başlık altında dönemin mimari yapıları incelenmiştir. İlk olarak Anadolu'da ilk kurulan beylikler ve mimari yapıları hakkında bilgiler verilmiştir. Giriş bölümünde, dönemin tarihi hakkında kısa bir bilgi verilmiş ve Anadolu'da yapılmış ve Büyük Selçuklu ile ilişkilendirilen Diyarbakır, Siirt, ve Bitlis ulu camileri ele alınarak incelenmiştir. Eserler incelenirken tarihlendirme, plan ve mimari, tezyinat özellikleri üzerinde durulmuştur. Ayrıca bu yapıların hangi açıdan Büyük Selçuklu eserleri ile ilişkilendirildiği de anlatılmıştır.

Bir sonraki bölümde Anadolu'da varlığını gösteren ilk beyliklerden Artuklu, Danişmentli, Saktuklu ve Mengücekli beyliklerinin yapmış oldukları camiler ele alınmıştır. Beyliklerden sonra Anadolu Selçuklu Devleti'nin yaptırdığı camiler anlatılmış, ardından diğer bir bölüm olarak mescitlere geçilmiştir. Cami ve mescitler tarihlendirme, plan ve mimari, süsleme özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

Mescitler bölümü bittikten sonra cami ve mescitlerin bir altı grubu olarak ahşap direkli camilerin anlatımına geçilmiştir. Kategoriye giren camiler ele alırken; bu camilerin kökenine de değinilmiştir.

Bu bölümden sonra diğer başlık altında medreselere geçilmiş ve ilk olarak genel bir tanımın ardından Mardin Eminüddin Külliyesi anlatılmıştır. Medreseler iki farklı başlıkta ele alınmıştır ve bunlar kubbeli medreseler ve eyvanlı medreseler olmak üzere farklı gruplara ayrılmışlardır. Bu başlıklar altında Anadolu'da Selçuklu Devleti'nin sonuna kadar yapılmış medreseler ele alınmıştır. Mescitlerden sonra kümbet ve türbeler ve sonrasında kervansaray incelenmiştir. Kervansaraylar bölümünde ribatlar ayrı bir başlıkta verilmiş ve bu başlık altına Eshab-ı Keyf Ribatı ayrıca ele alınmıştır. En son Anadolu Selçuklu Dönemi'ne ait Saray ve köşkleri anlatılmış ve sonra Beylikler Dönemi'ne geçilmiştir.

Beylikler Devri mimarisi 14. yüzyılda kurulmuş olan İlhanlı, Karakoyunlu, Akkoyunlu, Hamitoğulları, Eratnalılar, Karamanoğulları, Candaroğulları, Germiyanlılar, Saruhanlı, Aydınoğulları, Menteşeliler, Dulkadirli ve en son Ramazanoğulları Devri eserleri anlatılmıştır.

Eserde seksen üç adet plan verilmiştir. Bu planların listesi ise kitabın ön kısmında bulunmaktadır. Planların yanı sıra metni destekler şekilde 219 fotoğraf kullanılmıştır.

3.2.1.11. Oktay Aslanapa, Kıbrıs'da Türk Eserleri, İstanbul 1975

3.2.1.11.1. Kitabın Tanıtımı:

Kıbrıs 1570 tarihinde Osmanlı Devleti'nin hâkimiyetine geçmiş ve bu tarihten sonra Kıbrıs'ta Osmanlı varlığı kendini göstermiştir. Osmanlı'nın Kıbrıs'a hâkim olması burada yapı çalışmalarının ilerlemesine vesile olmuştur.

Aslanapa kitabında Kıbrıs'taki eserleri tespit etmeyi ve tanıtmayı amaçlamıştır. İki bölümden oluşan kitabın, ilk bölümde “Kıbrıs ve Kıbrıs'ın Fethine Kısaca Bir Bakış” başlığı altında genel bir bilgi verildikten sonra ikinci bölümde Kıbrıs'ın şehirlerinde bulunan mimari eserler üzerinde durulmuştur. Camiler, mescitler, tekkeler, medreseler, türbeler, hanlar, hamamlar, su kemerleri plan ve mimari özellikleri açısından ele alınmışlardır. Kitapta ayrıca metin aralarına yerleştirilmiş elli üç fotoğraf ve yirmi dört çizim kullanılmıştır.

3.2.1.12. Oktay Aslanapa, Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl), Ankara, 1977

3.2.1.12.1. Kitabın Tanıtımı:

14. yüzyıl Anadolu Selçuklu Devleti'nin dağılmaya başladığı ve bu dağılma ile Türk Beyliklerinin kurulmaya başladığı bir dönemdir. Bu dönemde sanat, edebiyat, mimari, sosyal hayat geleneğin devamı şeklinde var olsa da, farklılıkların kapılarının aralandığı bir dönemdir.

Aslanapa ile birlikte diğer yazarlar tarafından hazırlanan kitap devam ettirilmek istenmiş ve 14. yüzyıldan başlayıp 20. yüzyılı da içine alarak; her yüzyıl için ayrı bir cilt hazırlanması düşünülmüştür. Ancak bu durum sadece 14. yüzyıl için gerçekleşebilmiştir.

Eser 13 farklı başlıktan oluşmaktadır. İlk başlık “14. Yüzyılda Türkiye” başlığıdır. Bundan sonra gelen konulardan 14. yüzyılda Mimari, Çini Sanatı, Keramik Sanatı, Halı Sanatı, Minyatür Sanatı Oktay Aslanapa tarafından hazırlanmıştır. 14. yüzyılda Kitap, Ağaç İşleri, Maden Sanatı, Türk Edebiyatı, İlim Hayatı, Türk Musikisi ve 14. asırdan Bu Yana Türk İktimai Müesseslerine bakış konuları diğer yazarlar tarafından yazılmıştır.

Aslanapa tarafından hazırlanan Mimari, Çini, Keramik, Halı, Minyatür Sanatları ile ilgili bölümlerde dönemin örnekleri ile genel olarak değerlendirilmiş ayrıca bu sanatların 14. yüzyıldaki varlığı, devamı ve uygulanışı üzerinde durulmuştur. Özellikle mimaride Erken Dönem Osmanlı yapılarını dahil edilerek; bu dönemin yapıları tarihçe, plan ve tezyinat bakımından değerlendirilmiştir.

Kitabın sonunda, kitapta bahsi geçen eserlerin katalogu ve işlenen konuların sırasına göre bir bibliyografya bulunmaktadır. Eserde çizimlerin yanı sıra metin aralarına yerleştirilmiş 188 adet fotoğrafa yer verilmiştir.

3.2.1.13. Oktay Aslanapa, Kırım ve Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri, İstanbul, 1979

3.2.1.13.1. Kitabın Tanıtımı:

Kitap, Kırım ve Kuzey Azerbaycan'daki yapıların konu alan bir çalışmadır. Ancak bu kitabın farklı bir özelliği kitapta yer alan eserlerin kaynaklara dayanılarak ele

alınmasıdır. Aslanapa bu durumu kitabın önsözünde yer alan ifadesinde şöyle belirtmektedir: “ *Eserleri yerinde inceleyerek yapılacak araştırmaların şüphesiz ayrı bir değeri vardır ve üstad Ayverdi’nin bütün çalışmaları buna dayanmaktadır. Fakat bu kitap, çeşitli güçlükler ve imkânsızlıklar yüzünden yerinde incelemeler yapılamadığından büyük ölçüde çeşitli yayınlardan ve arşiv kayıtlarından faydalanmak suretiyle meydana getirilmiştir*”.

Kitapta önce Kırım sonra Kuzey Azerbaycan hakkında kısa bir tarihçe verilmiştir. Tarihçenin ardından Kırım’daki Türk eserlerine geçilmiştir ve Kırım’ın şehirlerinde bulunan camiler, medreseler, türbeler, kaleler, saraylar ele alınmıştır.

Kırım’daki eserlerden sonra Kuzey Azerbaycan’daki bulunan mimari yapılara geçilmiş ve aynı düzen içerisinde değerlendirilmişlerdir. Eserler tarihçe, mimari, tezyinat özellikleri açısından incelenmiş, yer yer Anadolu’daki örneklerle bağlantıları vurgulanmış ve Evliya Çelebi Seyahatnamesi’nden sık sık alıntılar yapılmıştır.

Eserler bittikten sonra kaynaklara göre Kırım, Kuzey Azerbaycan, Besarabya (Bucak), Don ve Volga boyları ile Kuban bölgesindeki Türk eserlerinin listesi verilmiştir. Liste içerisinde bazı eserler hakkında açıklamalar yapılırken; bazıları hakkında ise kitabe ayrıntıları yer verilmiştir. Kitapta ayrıca metin aralarına yerleştirilmiş 106 fotoğraf ve elli iki çizim bulunmaktadır.

3.2.1.14. Oktay Aslanapa, A. Müfit Mansel, Sanat Tarihi Lise 2, İstanbul, 1980

3.2.1.14.1. Kitabın Tanıtımı:

Oktay Aslanapa’nın Arif Müfit Mansel ile hazırladığı çalışma, bir lise ders kitabıdır. Kitapta, Sanat Tarihi kapsamı içerisinde var olan konular bir bütün olarak ele alınmıştır.

İlk olarak tarih öncesi çağlardan başlayıp; Mısır, Mezopotamya ve Anadolu var olan sanatlar anlatılmıştır. Konuya İslamıktan önce ve sonra Türk sanatı ile devam edilmiştir ve İran, Ege, Yunan, Etrüks ve Roma sanatı üzerinde durulmuştur.

Konunun devamında batı sanatına geçilerek, burada Erken Hıristiyan ve Bizans sanatı, Roman, Gotik, Rönesans, Venedik’te resim sanatı, kuzey’de (Flemenk) Rönesans konuları anlatılmıştır ve 17. ve 18. yüzyıl; Barok sanatı Barok devri İtalyan resmi, 17. ve 18. yüzyıl Fransız sanatı ve Alman sanatı, son olarak da 19. yüzyıl’da Avrupa’da sanat ve sanat akımları, modern sanat konuları üzerinde durulmuştur.

Avrupa sanatının yanı sıra Uzak Doğu sanatı da değinilmiştir. Hint, son olarak Çin, Japon sanatları üzerinde durulmuştur. Ayrıca kitabın sonunda sanat eserlerini inceleme yöntemlerinin anlatıldığı bölüme yer verilmiştir.

Kitapta dönemlere ait eserler tek tek ele alınmıştır. Her dönem eserleriyle birlikte değerlendirilmiştir. Dönemin üslup özellikleri ve öne çıkan eserlerden bahsedilmesi kitabın temel yöntemidir. Ayrıca metin kısmı 403 adet fotoğrafla zenginleştirilmiştir.

Kitap ortak bir çalışmanın ürünü olması sebebiyle konular Roma sanatının başlangıcına kadar Arif Müfit Mansel tarafından, bu kısımdan kitabın sonuna kadar Oktay Aslanapa tarafından hazırladığı kitapta belirtilmiştir.

3.2.1.15. Oktay Aslanapa, Osmanlı Devri Mimarisi, İstanbul, 1986

3.2.1.15.1. Kitabın Tanıtımı:

Osmanlı İmparatorluğu döneminde ortaya konulan mimari eserler Türk Sanatı içerisinde büyük bir yere sahiptir. Bu dönemde geçmişten gelen birikim zirveye ulaşmıştır.

Oktay Aslanapa'nın eserleri arasında başyapıt niteliğine sahip kitabın içeriğinde Osmanlı Devri'ne ait eserleri kapsamlı olarak ele alınmış ve incelenmiştir. İki baskısı mevcut olan kitabın 1986 ve 2004 basımları bulunmaktadır.

Kitapta eserlere geçilmeden önce kısa bir tarihçe verilmiştir. Sonrasında kuruluş devrinden başlamak üzere yükseliş, duraklama ve yıkılış devrinin sonuna kadar, 600 yıllık imparatorluk süreci boyunca hükümdarlık yapmış padişahların, dönemlerinde yaptırılmış olan eserleri; tarihçe, plan, mimari ve tezyinat özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Kanuni Sultan Süleyman dönemi içerisinde Mimar Sinan dönemi ve Sinan'ın inşa ettiği yapılar daha ayrıntılı bir şekilde anlatılmıştır. Yapılarla ilgili olarak kıyaslamalar da yapılmıştır.

Hükümdarların döneminde yaptırılan yapılardan sonra ayrı başlıklar altında Osmanlı Devri türbeleri, saray ve köşkleri, hamamları, Anadolu'da Türk kale ve surları, çeşme ve sebiller anlatılmıştır. Yapılar bu bölümde de tarihçe, plan, mimari ve tezyinat açısından ele alınmıştır.

Kitabın farklı yıllarda iki baskısı olması nedeniyle kullanılan fotoğraflar ve çizimlerin çoğu yenilenmiştir. Metin kısmında ise fazla bir değişiklik yapılmamıştır. Kullanılan

fotoğraflar ve planlar metin aralarına metni destekler şekilde yerleştirilmiştir. Kitabın 1986 basımında sonunda çizim ve resim listeleri ise 2004 basımında koyulmamıştır.

3.2.1.16. Oktay Aslanapa, vd, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı, Ankara 1993

3.2.1.16.1. Kitabın Tanıtımı:

Bir yazar komisyonu tarafından hazırlanan kitapta Türk mimarisi ile ilgili dört bölüm Aslanapa tarafından hazırlanmıştır.

Aslanapa tarafından hazırlanan ilk bölüm “ İslamiyet’ten Sonra Türk Sanatı” başlığı altında değerlendirilmiştir. Burada Anadolu Öncesi Türk mimarisi başlığı içerisinde Karahanlı Dönemi’ne ait camiler, medreseler, kervansaraylar ve saray mimarisine değinilmiştir. Sonra Harzemşah devri mimarisi üzerinde kısaca durulduktan sonra Gazneliler’e ait mimari eserler anlatılmıştır. Gazneliler’den sonra Hindistan’da Türk mimari sanatının başlangıcına ve Büyük Selçuklu Dönemi mimarisine geçilmiştir. Sonrasında Mısır’da Tolunoğlular Devri Mimarisi sanatı ve Akşitlilerden kalan eserler Mısır’da Türk Memlûkleri sanatı üzerinde durulmuştur. Her döneme ait yapılar türlerine göre sınıflandırılmış ve tarihçelerinin yanı sıra mimari ve bezeme özellikleri verilmiştir.

Kitapta Aslanapa tarafından hazırlanan diğer bir bölüm Anadolu’da Türk sanatıdır. Bu bölümde Anadolu’da Büyük Selçuklu Dönemi’ne bağlanan ilk camiler konu alınmıştır. Daha sonra Artuklu, Danişmendli, Saltuklu, Mengücekli ve Anadolu Selçuklu Dönemi mimarisinden ayrı başlıklar altında bahsedilmiştir. Ancak bu başlıklar içerisinde Anadolu Selçuklu Dönemi yapıları ele alınırken camilerden sonra 13. yüzyıl mescitleri, ağaç direkli camiler, medreseler, kubbeli ve eyvanlı medreseler, kümbet ve türbeler, kervansaraylar, ribat saray ve köşkler ayrı başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Bir sonraki bölüm ise Beylikler Dönemi (14. yüzyıl) mimarisidir. Bu bölümde Anadolu’da Selçuklu devletinden sonra kurulmuş olan beylikler ele alınmıştır. Her beylik ayrı bir başlık altında incelenmiştir. Beyliklerden İlhanlılar, Karakoyunlular, Akkoyunlar Hamidoğulları, Eretnalılar, Karamanoğulları, Candaroğulları, Germiyanogulları, Saruhanlılar, Aydınoğulları, Menteşeliler, Dulkadirliiler, Ramanzanogullarına ait mimari eserler anlatılmıştır.

Kitap içerisinde Aslanapa tarafından hazırlanan son bölüm Osmanlı Devri mimarisidir. Bu bölümde Osmanlı mimarisi hakkında bir giriş yapılmış devamında Kuruluş Dönemi’ne geçilmiş ve Bursa, İznik ve Edirne’deki eserler ayrı bir başlıklar ele

alınmıştır. Kuruluş Devri'nden sonra Yükselme Dönemi'ne geçilmiş ve Fatih Sultan Mehmed, II, Beyazıd, Yavuz Sultan Selim, dönemlerinde inşa ettirilen yapılar konu alınmıştır. Yükselme Devri'nde ise Kanuni Sultan Süleyman döneminde Mimar Sinan ve eserleri anlatılmıştır. Külliyelerin yanı sıra Mimar Sinan'ın inşa etmiş olduğu medreseler de ayrı bir başlıkta değerlendirilmiştir. Devamında Osmanlı türbeleri anlatılmıştır. Ayrıca bu dönemde Balkanlar'daki mimari eserler çeşme ve sebiller ve Mimar Sinan'dan sonra Osmanlı mimarisi konularına değinilmiştir.

3.2.1.17. Oktay Aslanapa, Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri, Ankara, 1996

3.2.1.17.1. Kitabın Tanıtımı:

Türk Sanatı değerlendirilirken bu sanatın bütünlüğünün ön planda tutulduğu, bu kitapta bir kez daha vurgulanmıştır. Anadolu dışında kurulan Türk devletlerinin ele alırken onları Anadolu ile birlikte değerlendirmiştir ve ortaya konulan mimari eserleri bu bütünlüğün içerisinde ele almıştır.

Kitapta ilk olarak Anadolu varlık gösteren devletlerden Danişmentli, Artuklu, Saltuklu, Mengücekli, Anadolu Selçuklu, Beylikler, Osmanlı eserlerinden öne çıkanlar ele alınarak anlatılmıştır.

Anadolu'dan sonra 12. ve 13. yüzyıllar Kuzey Azerbaycan Mimarlık Abideleri'nin incelendiği bölüme geçilmiştir. Bu bölümde Azerbaycan'da bu yüzyıllarda yapılan eserlerin tarihçe, mimari, plan, tezyinat özelliklerine göre değerlendirilmiştir.

Azerbaycan bölümünden sonra Dr. K.M. Mehmedzade ve Dr. A.A. Hasanova tarafından hazırlanan “Karabağ Mimarlık Abideleri” bölümü yer almaktadır. Bu bölümde Azerice yazılmış dini abideler, türbeler, saray ve kervansaraylar anlatılmıştır.

Bu bölümden sonra “Moğol Öncesi Sanatı” başlığı altında Moğollardan önce Türk sanatından Karahanlı, Gazneli, ve Selçuklu mimari abideleri anlatılmıştır. Bu mimari abidelerden camiler, medreseler, türbeler üzerinde durulmuştur.

Moğollar Dönemi'ne gelmeden önce Harzemşahlar devletin ve eserlerinden kısaca bahsedilmiştir. Moğollar Dönemi'ne gelince 1220-1370 arasında Orta Asya'da inşa edilen yapılar anlatılmıştır. Bu bölümde asıl vurgulanan Timur devri sanatı ve bu döneme ait mimari eserlerdir.

Timur devrinden sonra Ulu Bey Dönemi'ne geçilmiş ve bu döneme ait 1394- 1449 yılları arasında yapılan eserler anlatılmıştır. Eserlerin devamında ise 18. ve 19. yüzyıllarda Orta Asya mimarınse geçilmiştir.

Kitapta eserler, tarihçe, plan, mimari, tezyinat özellikleri açısından ele alınıp değerlendirilmiştir. Özellikle Anadolu'daki eserlerden en bilinen örnekler ele alınırken; asıl yoğunluk Timur devri sanatına verilmiştir.

3.2.1.18. Oktay Aslanapa, Türk Halı Sanatının Bin Yılı, İstanbul, 1987

3.2.1.18.1. Kitabın Tanıtımı:

El sanatları içerisinde halı sanatı, var olduğu Türk toplumunun yaşam tarzının bir kanıtı olmuştur. Aslanapa kitabının önsözünde bu durumu şu sözlerle ifade etmiştir: “...*Dünya medeniyetine Türklerin bir hediyesi olan “Halı Sanatı” başından beri sıkı sıkıya Türklere bağlı olarak gelişmiştir...*”.

Aslanapa kitabında ilk halı örneklerinden başlayarak günümüze kadar olan halı sanatının gelişimini ve örneklerini detaylı bir şekilde ele almıştır. Kitap sekiz farklı başlıktan oluşmakta ve bu başlıklar altında konular anlatılmaktadır.

İlk olarak Erken Devir Türk Halıları bölümünde halı sanatına dair ilk araştırmalar ve bulunan en eski örnekler üzerinde durulmuştur. Sonrasında sırasıyla Selçuklu Halıları, Hayvanlı Halılar, Osmanlı Devri Halıları, 18. ve 19. yüzyıl Klasik devir Türk Halı Sanatı, Saray Halıları, Seccadeler, Hereke Halı ve Seccadeleri ana başlıkları ve alt başlıklar ile her döneme ait örnekler ayrıntılı şekilde ele alınmıştır. Örnekler incelenirken işçilik, motif ve renk özellikleri de anlatılmış ayrıca bu anlatımlar resim ve çizimlerle desteklenmiştir.

Kitabın sonuç kısmında Halı Sanatını bütün yönleriyle ele alan bir değerlendirme yapılmıştır. Kitabın en sonunda ise metin aralarında kullanılmış olan 162 adet levha, seksen altı adet çizim ve otuz yedi adet fotoğrafın isimlerinin verildiği listeler ve halı sanatına ait bir bibliyografya bulunmaktadır.

3.2.1.19. Oktay Aslanapa, Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri, Ankara, 1988

3.2.1.19.1. Kitabın Tanıtımı:

Mimar Sinan'ın 400. yıldönümü sebebiyle ve Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü için hazırlanan kitap, Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü tarafından basılmış ve Mimar Sinan'ın hayatı ve yapmış olduğu eserleri hakkında hazırlanmıştır. Aslanapa kitapla ilgili önsözündeki: “ *Daha önce yayınlan büyük Osmanlı Mimarisi kitabının Mimar Sinan'la ilgili bölümünden geliştirilen bu kitap sadece onun eserlerinin üslup gelişmesinin çok genel yorumundan başka bir şey değildir.*” ifadesiyle kitabın özelliği hakkında bilgi vermiştir.

Kitapta ilk olarak mimar Sinan'la ilgili kayıtlar ve yayınlardan bahsedilmiştir. Hemen ardından tarih sırasına göre kayıtlar ve yayınlarla ilgili bibliyografya verilmiştir. Sonrasında Mimar Sinan'ın hayatı ve eserleri kısmına geçilmiştir. Bu bölümde külliye ve camiler anlatılmıştır. Külliyeler içerisinde Mimar Sinan'ın üç büyük yapısı olan Şehzade, Süleymaniye ve Selimiye külliyesi daha detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Külliyelerden sonra türbeler, Sinan'ın Topkapı Sarayı'ndaki çalışmaları, hamamlar, çeşme ve sebiller incelenmiştir. Yapılar incelenirken tarihçe, plan ve mimari, süsleme özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

Kitabın sonunda ise alfabetik olarak verilmiş, Mimar Sinan hakkında hazırlanmış yayınların bibliyografyası bulunmaktadır.

Kitapta birçoğu Abdullah Kuran'ın Mimar Sinan kitabından alındığı belirtilen altmış beş plan ve bu planların yanı sıra 121 fotoğraf kullanılmıştır.

3.2.1.20. Oktay Aslanapa, Anadolu'da İlk Türk Mimarisi Başlangıç ve Gelişmesi, Ankara, 1991, 2007

3.2.1.20.1. Kitabın Tanıtımı:

İki basımı bulunan kitap Oktay Aslanapa'nın “Türk Sanatı” çerçevesinde hazırladığı bir eserdir.

Kitapta Anadolu esas alınmış ve Anadolu Selçuklu öncesi Anadolu'da var olan beyliklerden Artuklu, Saltuklu, Mengücekli beylikleri ve Anadolu Selçuklu dönemlerine ait camilerinden bahsedilmiştir. Camilerden ardından medreseler, kümbet ve türbeler, kervansaraylar, ribatlar, Anadolu Selçuklu saray ve köşkleri ayrı bir başlık

altında incelenmiştir. Eserler incelenirken tarihçe, plan, mimari ve tezyinat özellikleri belirtilerek anlatılmıştır.

Kitapta metin aralarında, konu ile uyumlu bir şekilde altmışaltı adet fotoğraf yerleştirilmiştir. Fotoğraflar ise bibliyografyadan sonra kitabın sonunda verilmiştir. 197 fotoğraf konu anlatım sırasında göre verilmiştir ancak metin kısmında bu fotoğraflara atıfta bulunulmamıştır.

3.2.1.21. Oktay Aslanapa, Türkiye’de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkârlar (Özellikle Atatürk Devrinde), İstanbul, 1993

3.2.1.21.1. Kitabın Tanıtımı:

Aslanapa’nın Viyana Üniversitesinde doktorasını yapmış olması bu alana hizmet etmiş kişileri tanınmasına vesile olmuştur. Kitabın ön sözünde kitap ile ilgili Aslanapa şu sözleri söylemiştir: “ *Bu kitapta onların Türkçe ve Almanca olarak biyografileri, yayınları, ilmi faaliyetleri, mimari, heykel, resim ve sahne dekoru, olarak meydana getirdikleri eserler toplanmış, bulunabildiği kadarıyla kendi resimleri de bunlara eklenmiştir. Türkçe ve Almanca bölümler ayrı ayrı yazıldığı için her zaman bunlar birbirinin tercümesi olmamış bazen Türkçesi bazen Almancası daha kısa tutulmuştur*”.

Kitap Aslanapa’nın da ifade ettiği gibi Türkçe ve Almanca olarak hazırlanmış iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüme geçmeden önce Oktay Aslanapa’nın biyografisi ve bibliyografyası verilmiştir. Sonrasında Türkçe hazırlanmış kısma geçilmiştir. Burada sanat tarihçilerin biyografisi, akademik çalışmaları, hazırlamış oldukları yayınlardan bahsedilmiştir. Dikkat çeken bir özellik sanat tarihi alanında öne çıkmış ve bir ekol olarak kabul edilen Joseph Strzygowski’ye geniş bir yer ayrılmasıdır.

Sanat tarihçilerden sonra Cumhuriyet Dönemi’nde Türkiye’de mimari, heykel, resim, gibi çeşitli alanlarda çalışmalar yapmış sanatkârlar ele alınmıştır. Kitabın sonunda Almanca bölüme geçmeden önce resimler bulunmaktadır. Kitabın bundan sonra gelen bölümü ise Almanca olarak hazırlanmış olan bölümdür.

3.2.1.22. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı El Kitabı (İslam Öncesi Türk Sanat, Mimari, Halı Kumaş, Çini, Keramik Minyatür), İstanbul, 1993

3.2.1.22.1. Kitabın Tanıtımı:

Aslanapa her zaman Türk Sanatını bir bütün olarak ele almış ve incelemiştir. Hazırladığı eserlerde bu durumu daima vurgulamıştır. Aslanapa kitabı hazırlamadaki gayesini kitabın ön sözünde yer alan *“Türk Sanatı El Kitabı başlığı altında yayınlanan bu kitap geniş çevrelerin ilgisini uyandırmak ve dikkatini çekmek gayesi ile hazırlanmıştır. Burada ana fikir Türk Sanatının bütünlüğünü ve devamlılığını ortaya koymak olmuştur”* sözüyle ifade etmiştir.

Türk Sanatı El Kitabı esas itibariyle iki ana başlıktan oluşmuştur. Birinci ana başlık olan “İslamlıktan Önce Türkler ve Sanatları” adı altında Hun, Göktürk, Uygur devletlerinin sanatları üzerinde durulmuştur. Hun Sanatı’na ait kurganlardan çıkarılan eserler, Göktürk sanatına ait, Orhun abideleri ve heykelleri, Uygur Sanatında ise daha ayrıntılı olarak mimari, heykel, resim ve minyatür sanatları ele alınıp incelenmiştir.

İkinci ana başlık olan “İslamlıktan sonra Türkler ve Sanatları” altında ilk olarak Türk Mimarisi anlatılmıştır. Anadolu Türk mimarisinden önce Anadolu dışında kurulan ve İslamiyet’i kabul eden devletlerden Karahanlılardan başlayarak Gazneli, Büyük Selçuklu devletleri döneminde yapılmış olan eserler ele alınmıştır. Camiler minareler, medreseler, ve kervansaraylar ve saraylardan Gaznelilerin meşhur sarayı Leşker-i Bazhar sarayı anlatılmıştır. Daha sonra Anadolu’ya geçilmiş ve Anadolu’da Artuklu, Danişmentli, ve Anadolu Selçuklu devletine ait eserlerle devam edilmiştir. Camiler, Mescitler, kümbet ve türbeler, saray ve köşkleri ele alınarak incelenmiştir. Selçuklulardan sonra Beylikler Dönemi’ne geçilmiş ve bu döneme ait yapılar anlatılmıştır. Türk mimarisinde son olarak Osmanlı Devleti’nin kuruluş, yükselme, son dönemlerinde yapılmış olan yapılar üzerinde durulmuştur. Bu bölümde metin aralarına yerleştirilmiş yapılara ait otuz dokuz çizim ve 135 resim kullanılmıştır.

Diğer bir bölüm Türk Halı Sanatıdır. Aslanapa bu bölümde Türklerin yaşadığı bölgelerde halı sanatının sıkı sıkıya bağlı olduğunu, hatta halı sanatını önce İslam âlemine sonrasında tüm dünyaya tanıtanların Türkler olduğunu savunmuştur. En başta dünyanın en önemli halısı olan Pazırık Halısı’ndan bahsedildikten sonra Abbasi Devri halıları ve Selçuklu Halıları anlatılmıştır. 1451’den sonra İtalyan, Flemen ve Hollandalı ressamların tablolarında görülen halılara değinildikten sonra bunların aslında Uşak ve

Belgama halıları olduğuna dikkat çekilmiştir. Uşak, Belgama ve saray halıları ayrıca anlatılmış ve bu halıların renk ve motif özellikleri üzerinde durulmuştur. Saray halıları içerisinde seccadeler üzerinde de bilgi verilmiştir. Seccadelerden Gördes, Kula, Ladik, Kırşehir, Milas ve Belgama seccadelerine değinilmiştir.

Diğer bir bölüm olan Kumaş Sanatı başlığı altında, kumaş sanatından günümüze kadar gelebilen örnekler üzerinde durulmuştur. Selçuklu Dönemi'nden az sayıda parçanın günümüze ulaşması sebebiyle dönemin kumaş sanatından kısaca bahsedildikten sonra esas parçaların incelendiği bölüm olan Osmanlı dönemin ait olanlara değinilmiştir. Padişahlara ait örnekler yüzyıllarına göre ele alınmış, renk ve motif özelliklerine dikkat çekilerek anlatılmıştır.

Diğer bir bölüm Çini Sanatı'dır. Bu bölümde, ilk dönemlerden başlayarak çini sanatının kullanımı ve gelişimini genel olarak verdikten sonra Anadolu'da Türk Çini ve Seramik Sanatı başlığı altında Selçuklu Dönemi'nden başlayarak 13.yüzyıldan başlayıp 18. yüzyılın ortalarına kadar yapılmış mimari yapılarda kullanılmış çiniler ele alınmıştır ve bu çinilerin teknik, motif ve renk özellikleri üzerinde durularak incelenmiştir.

Çini Sanatından sonra gelen bölüm Keramik Sanatıdır. Keramik Sanatını ilk olarak İslam Sanatı içerisinde değerlendirilmesi yapılmıştır. İslam dünyasından sonra Büyük Selçuklu Döneminde yapılan keramikler anlatıldıktan sonra Anadolu'ya geçilmiştir. Anadolu'da yapılan kazılar sonucunda ele geçirilen parçaların yanı sıra ayrıca İznik ne Kütahya'da üretilen keramiklerin teknik ve süsleme özelliklerine değinilmiştir. Bu bölümde ayrıca keramiklerde kullanılan teknikleri de kısaca anlatılmıştır.

En son bölüm olarak Minyatür sanatı ele alınmıştır. Resim sanatı Uygurlar Döneminde temelleri atılmış zaman içerisinde varlığını devam ettirmiş ve Osmanlı Döneminde zirve yapmış bir sanattır. İlk olarak Uygurlar ve Selçukluların resim sanatı üzerinde durulmuştur. Ayrıca Türklerden başka İslam dünyasında var olan İran'da Safevi ve Memlûklü eserlerine de değinilmiştir. En son Osmanlı Döneminde Fatih devrinden başlayarak resim sanatı üzerinde ve bu sanatın özellikleri anlatılmıştır.

Kitabı arkasında geniş bir bibliyografya bulunmaktadır. Bibliyografyada İslamlıktan Önce Türk Sanatı, Orta Asya'da İslamlıktan Sonraki Türk Sanatı, Azerbaycan ve Kafkaslar, Gazneliler, Büyük Selçuklular, Anadolu'da Türk Mimarisi Hakkında Genel Eserler, Anadolu'da İlk Türk Devletleri ve Selçuklular, Anadolu 'da Beylikler Devri

Mimarisi, Küçük Sanatlar, Genel Bibliyografya, Çini ve Keramik, Halı, Tekstil ve Kıyafet, Minyatür alanları ile ilgili ayrı ayrı bibliyografya verilmiştir.

3.2.123. Oktay Aslanapa, Mimar Sinan, (Türk Büyükleri 141), Ankara, 1992

3.2.1.23.1. Kitabın Tanıtımı:

Aslanapa'nın Mimar Sinan'ın 400. ölüm yıldönümü üzerine hazırladığı bir kitaptır. Sınırlı sayıda basımı yapılan eser, Mimar Sinan hakkında hazırlanmış bir el kitabı niteliğindedir.

Aslanapa'nın Mimar Sinan ile ilgili hazırladığı en önemli kaynak “Osmanlı Devri Mimarisi” kitabının Mimar Sinan'a ait bölümüdür. Bu eser kendisinin de kitabın önsözünde belirttiği gibi Mimar Sinan'a ait bölümün genişletilmiş hali gibidir.

Kitapta ilk olarak giriş bölümünde Mimar Sinan'ın hayatı ve eserleri hakkındaki bilgilerin yer aldığı tezkireler, defterler, vesikalar üzerinde kısaca durulmuştur. Mimar Sinan'ın hayatından bahsedildikten sonra eserlerine geçilmiştir ve konular anlatılırken konu ile ilgili yerlerde tezkirelerden alıntılar yapılmıştır. Eserleri anlatılırken hiç şüphesiz Sinan'ın üç büyük yapısı olan Şehzade, Süleymaniye ve Selimiye Külliyesi üzerinde daha çok durulmuştur. Son bölümde Mimar Sinan'ın son devir eserleri ve kendisinden sonra gelen baş mimarların isimleri zikredilmiştir.

Sinan Dönemi'ne ait mimari eserler plan, mimari ve tezyini özellikleri ele alınarak anlatılmıştır. Metin kısmının sonunda ise resim listesi ve resimler bulunmaktadır. Kitabın sonunda ise seksen bir adet fotoğrafa yer verilmiştir.

3.2.1.24. Oktay Aslanapa, Osmanlı Mimarisi, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı Dizisi, Eylül,1996

3.2.1.24.1. Kitabın Tanıtımı:

Aslanapa'nın “el kitabı” niteliğinde hazırladığı bir eserdir. Metin kısmında konular genel ve kısa bir şekilde ele alınmıştır.

Kitap esas itibariyle iki ayrı bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde genel bir tarihçe verilmiştir. Giriş bölümü sonrasında Osmanlı Mimarisinin öncüleri kısmına geçilmiş ve kuruluş döneminden başlamak üzere Yavuz Sultan Selim döneminin sonuna kadar var olan eserler incelenmiştir. Son bölümde Osmanlı Mimarisinde Kanuni Sultan Süleyman döneminden başlamak üzere, Mimar Sinan'ın eserleri, Osmanlı Türbeleri ve

Balkanlarda yapılmış olan mimari abideler anlatılmıştır. Çeşme ve sebiller üzerinde ayrıca durulmuş ve en son Mimar Sinan sonrasındaki mimari eserlere değinilmiş, batılılaşma dönemi yapıları ve son dönem Osmanlı yapıları üzerinde durulmuştur.

Kitabın el kitabı niteliğine sahip olmasından dolayı geniş kapsamlı bir Osmanlı Mimarisi sade bir anlayışla anlatılmıştır. Dönemin öne çıkan yapıları tarihçe, mimari, plan, tezyinat özellikleri üzerinde durularak incelenmiştir. Kitapta yapı planlarına yer verilmemiş, ancak metin aralarına altmış adet fotoğraf yerleştirilmiştir.

3.2.1.25. Oktay Aslanapa, Türk Sanatı, (İlk Basım 1984), İstanbul, 2005

3.2.1.25.1. Kitabın Tanıtımı:

Kitap, Oktay Aslanapa'nın Türk sanatının devamlılığı ve bütünlüğünü ortaya koymak amacıyla hazırladığı bir eserdir.

Kitabın kapak sayfasında yer alan notta: Londra ve New York'da farklı iki yayınevi tarafından yayınlanan "Turkish Art ve Architecture" başlıklı kitabın bir çok ilaveler ve değişikliklerle Türkçe olarak hazırlanmış yeni bir şekli olduğu belirtilmiştir.

Bu kitap Aslanapa'nın "Türk Sanatı" çerçevesi içerisinde hazırlanan ve daha önce Türk Sanatı I-II adlı eserlerinin yanı sıra yeni ilavelerle bir bütün olarak hazırlanmış bir yapıttır.

Kitap altı ana bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde "İslamlıktan Önce Türk Sanatı" başlığı altında Hunlar, Göktürkler, Uygurlular devri eseri ele alınmıştır.

İkinci bölüm olan "İslamlıktan sonra Türk Sanatı" başlığı altında Karahanlı, Gazneli, Hindistan'daki Türk sanatı, Büyük Selçuklu sanatı, Suriye ve Irak'ta Zengî mimarisi, Mısır'da Tolunoğlu sanatı anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde "Anadolu Türk Sanatı" başlığı altında Artuku, Danişmentli, Saltuklu, Mengücekli, camilerinden sonra Anadolu Selçuklu camileri, mescitleri, ağaç direkli camileri, medreseleri, kümbet ve türbeleri, kervansarayları, saray ve köşkleri incelenmiştir.

Dördüncü bölümde "14. yy Mimarisi Beylikler Devri" başlığı altında Anadolu Selçuklu devletinden sonra 14. yy da Anadolu'da kurulan Beylikler Dönem'inde ait mimari eserler ele alınmıştır.

Beşinci bölümde Osmanlı Devri Mimarisi ele alınmıştır. Kuruluş, Fatih ve Kanuni Devirleri ve son dönem Osmanlı eserleri anlatılmıştır ayrıca devamında Osmanlı türbeleri, saray ve köşkleri, hamamları, Anadolu’da Türk kaleleri ve surları, çeşme ve sebiller ele almıştır.

Kitabın son bölümü olan altıncı bölümde ise el sanatlarına yer verilmiştir. Çini ve keramik sanatı, maden işleri, cam işleri, Selçuklu ve Osmanlı halıları, kumaş sanatı, Türk minyatür sanatı, hat sanatı ve çeşitli sanatlarından bahsedilmiştir.

Aslanapa Türk Sanatı’nı geniş kapsamlı olarak incelemiştir. Mimari yapılar anlatımına geçilmeden önce her dönem için kısa bir tarihçe verilmiştir. Yapılar tarihçe, plan, tezyini özellikleri göre değerlendirilmiştir. El sanatları bölümde ise dönem özellikleri yanında mevcut olan örnekler üzerinde durularak anlatılmıştır. Kitapta her bölüme ait metin aralarına yerleştirilmiş pek çok fotoğraf ve çizim bulunmaktadır.

3.2.1.26. Oktay Aslanapa, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri (1920-1946), (Sunuş: Ekmeleddin İhsanoğlu), İstanbul, 2004

3.2.1.26.1. Kitabın Tanıtımı:

“Darülfünun” tabiri, Avrupalıların yüksek eğitim kurumları için kullandıkları “üniversite” karşılığı olarak Tanzimatçıların o zaman yeni türetmiş oldukları bir terimdir. “Darülfünun” adı ile kurulan Osmanlı üniversitesi, Avrupa dışından gelen ilk üniversite olmuştur. Onun için Darülfünun kuruluş ve gelişim ve tarihine bu yönde bakmak gerekir⁷.

Aslanapa’nın İstanbul Üniversitesi’nin, Darülfünun’dan itibaren, Edebiyat Fakültesi tarafından hazırlanan tezlerinin sistemli ve düzenli bir şekilde isim listelerinin bir araya getirdiği bir kitaptır.

Kitapta ilk olarak Ekmeleddin İhsanoğlu tarafından hazırlanmış bölüm yer almaktadır. Bu bölümde Darülfünun’un Osmanlı Devleti zamanında kurulan üniversite niteliğinde bir kurum olduğunu ve nasıl üniversiteye dönüştüğünü ve zaman içerisinde yapılan nizamnameler üzerinde durulmuştur. Nizamnameler doğrultusunda “tez” konusunun doğuşu hususuna değinilmiştir. Ayrıca Almanya’dan gelen Türkiye’ye hocalar ve bu

⁷ Ekmeleddin İhsanoğlu, “Osmanlı Darülfünûnu’nda Araştırma Geleneğinin Oluşması”, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri (1920-1946)*, (Sunuş: Ekmeleddin İhsanoğlu), İstanbul, 2004, s. 11.

hocaların eğitime katkıları, kurulan enstitüler ve hazırlanan ilk tezlerden de bahsedilmiştir.

Metnin devamında Edebiyat Fakültesine (Zeynep Hanım Konağı) ve Yüksek Öğretmen Okuluna (Sarı Kışla) ait kısa bilgiler ve fotoğrafları, Edebiyat Fakültesinde görev yapan Rektörler, Dekanların ve bölüm başkanlıklarının görevde bulunma, doğum ve vefat tarihlerinin de belirttiği liste ve fotoğrafları, Edebiyat Fakültesinin ilk mezunlarının listesi bulunmaktadır.

Bu bölümden sonra tezlerin listelerinden oluşan bölüme yer almaktadır ve Coğrafya, Batı Felsefesi ile ilgili Türkiye’de yapılan tezlerin listeleri verilmiştir. Devamında Tarih Bölümü (1921-1950) lisans tezleri, Tarih Bölümü (1921-1950) doktora tezleri, Türk Dili Edebiyatı (1922-1950) tezlerinin listeleri yer almaktadır.

Daha sonra Coğrafya, Edebiyat, Felsefe, Tarih Bölümlerine ait olan tezlerin önce hazırlayan kişileri adarının alfabetik sırasına göre, sonra soyadlarının alfabetik sırasına göre listeleri yer almaktadır.

Ayrıca kitaba ilave olarak verilen CD’nin içerisinde yerine göre bölümlere göre ayrı listeleri ve en son olarak da ise bölümlere ait tezlerin konularına göre alfabetik sıralanmış listesi verilmiştir.

3.3. MAKALELER

Oktay Aslanapa’nın tespit edilen Türkçe ve yabancı dillerde hazırlanmış ve farklı konular üzerinde duran 192 adet makalesi bulunmaktadır. Aslanapa’nın geniş bir konu yelpazesinde yazdığı makaleleri farklı konulara yaklaşımını göstermektedir.

3.3.1. Genel Konularla İlgili Makaleler

3.3.1.1. Sanatkâr Yetiştirmek⁸

Memleketimizi dış dünyaya tanıtmanın en iyi yolunun sanatkâr yetiştirmektir. Bu durum bir kez vurgulanmıştır. Bunun içinde müzikte, edebiyatta, mimaride, resim ve heykel alanlarında nelerin yapılabileceği anlatılmıştır.

⁸ Oktay Aslanapa, “Sanatkâr Yetiştirmek”, *Türk Yurdu*, Sayı 249, Ekim 1955, s. 266-267.

3. 3.1.2. İlim ve Kültür Hayatımız⁹

Aslanapa eğitim konusunda o dönemde var olan eksiklikler hakkında endişelerini yansıtmıştır. Edebiyat fakültelerinin boş olmasından, sosyal bilimler alanında uzman yetiştirilemediğinden söz edilmiş sonrasında bu durumun çözümü için Avrupa’da Türkoloji eğitimi alan kişilerin Türkiye’ye getirilmesi gerektiği konusuna dikkat çekilmiştir.

3. 3.1. 3.Sanat Yoluyla Kalkınma¹⁰

Milletlerarası Türk Sanatı Kongresi’nin dört yılda bir yapılmasının gereğine, önemine ve faydalarına dikkat çekilen makalede, kongre sayesinde sanat eserlerimizin dünyaya tanıtılmasının gerektiğinin yanı sıra yapılabilecek diğer etkinlikler anlatılmıştır. Yapılacak olan bu faaliyetlerin ülkenin kalınmasındaki etkileri belirtilmiştir.

3. 3.1.4. Çarşamba Konuşmaları¹¹

Almanya’da yapılan bir etkinlik olan “Çarşamba Konuşmaları” hakkında bilgi verilmektedir. Bu etkinlikte her türlü insanın bir araya gelerek fikirlerini belirtebildiği anlatılmış ve benzer bir etkililiğin ülkemizde de yapılması gerektiği vurgulanmıştır.

3. 3.1.5. Dünya Çapında Bir İstanbul Festivali¹²

1960 yılında yapılacak olan İstanbul festivalinden bahsedilen makalede bu festivale örnek olabilecek yurtdışındaki yapılmış olan festivallerden ve bu festivallerde yapılan etkinliklerden bahsedilmiştir. Ayrıca İstanbul festivalinde yapılması gereken faaliyetlere de değinilmiştir.

3. 3.1.6. Dünya Müzeleri ve Bizim Müzeciliğimiz¹³

Müzeler üzerine genel bir değerlendirmenin yapılmış olup; makalede, o dönemde mevcut olan, yurt dışındaki müzelerin koleksiyonlarına ve bu koleksiyonlarda bulunan Türk eserlerinden söz edilmiştir. Ayrıca Türk müzeciliğine ve o yıllarda eserlerin durumuna değinildikten sonra bu eserler için yapılabilecekler üzerinde durulmuştur.

⁹ Oktay Aslanapa, “İlim ve Kültür Hayatımız”, *Türk Yurdu*, Sayı 251, Aralık 1955, s. 419-420.

¹⁰ Oktay Aslanapa, “Sanat Yoluyla Kalkınma”, *Türk Yurdu*, Sayı 252, Ocak 1956, s.503-504.

¹¹ Oktay Aslanapa, “Çarşamba Konuşmaları”, *Türk Yurdu*, Sayı 256, Mayıs 1956, s. 862-863.

¹² Oktay Aslanapa, “Dünya Çapında Bir İstanbul Festivali”, *Türk Yurdu*, Sayı 253, Şubat 1956, s. 629-630.

¹³ Oktay Aslanapa, “Dünya Müzeleri ve Bizim Müzeciliğimiz”, *Türk Yurdu (Müzeler Özel Sayısı)*, *Türk Yurdu*, Sayı 261, Ekim 1956, s. 629-630.

3.3.1.7.Yurdumuzu Anlama İhtiyacı¹⁴

1955 yıllarında bazı eksikliklere dikkat çekilmek istenmiştir. Bu eksikler içerisinde eserlerin tam bir katalogunun yapılmaması, doğal güzelliklerin yeterince tanıtılmaması gibi konular ele alınmış ve bu konuların nasıl çözülebileceği hususunda kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

3.3.1.8. Sanat Eserlerine Dayanan Yeni Bir Araştırma Yolu İle Türk Tarihini Aydınlatma¹⁵

Sanat eserlerinin koleksiyonun şeklinde meydana getirmek ve birbiriyle olan bağlarını ortaya koymak için yapılması gerekenlerin sıralandığı kısa bir yazıdır.

3.3.1.9. Yunanistan ve Helen Fikri (Megalo İdea)¹⁶

Yunanistan'ın önceden beri var olan Megalo İdea'sının devam ettirildiğini gösteren bir yazının, bu fikrin yanlışlığını ortaya koymak istenmiştir. Bu hususta konu ile ilgili yazının tercümesi Aslanapa'nın konu ile görüşlerinden sonra verilmiştir.

3.3.1.10.Malazgirt Zaferini Besleyen Kuvvetler¹⁷

Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da Türklerin varlığı görülmeye başlanmıştır. Malazgirt savaşından sonra Anadolu'da yapılmış olan eserler genel bir bakışla ele alınmıştır. Aslanapa makale hakkında şunları ifade etmektedir: “*Bu kısa bakış bile Türklerin nasıl bir kültür sanat ve yaratma kuvvetiyle Anadolu'ya geldiklerini anlatmaya kâfidir*”.

3.3.11. Türk Kültürünün Değerlendirilmemiş Kaynakları¹⁸

Tarihte sayısız Türk devletlerini sadece siyasi açıdan incelemenin eksik olduğu ve bu eksikliği ancak sanat eserleri ile tamamlanacağına değinilmiştir. Ayrıca sanat eseleri kurulan Türk Devleti'nin kendine has üslubunu yansıtmaları açısından da önemi üzerinde durulmuştur. Bu açıdan bu konuda mevcut olan eksikler ve bu eksikliklerin giderilmesi için yapılması gerekenler belirtilmiştir.

¹⁴ Oktay Aslanapa, “Yurdumuzu Anlama İhtiyacı”, *Türk Yurdu*, Sayı 247, Ağustos 1955, s. 107-108.

¹⁵ Oktay Aslanapa, “Sanat Eserlerine Dayanan Yeni Bir Araştırma Yolu İle Türk Tarihini Aydınlatma”, *V. Türk Tarih Kongresi (12-17 Nisan 1956)*, Ankara 1960, s. 452-453.

¹⁶ Oktay Aslanapa, “Yunanistan ve Helen Fikri (Megalo İdea)”, *Ölçü*, Sayı 4, 1 Haziran 1957, s. 8-11.

¹⁷ Oktay Aslanapa, “Malazgirt Zaferini Besleyen Kuvvetler”, *Türk Yurdu*, Sayı 246, Y 49, Ağustos 1959, s. 61.

¹⁸ Oktay Aslanapa, “Türk Kültürünün Değerlendirilmemiş Kaynakları”, *Türk Kültürü*, Sayı 1, Kasım 1962, s. 39-40.

3.3.1.12. Türk Arkeolojisiyle İlgili Araştırmaların Durumu¹⁹

1964 yılına kadar yapılan kazı çalışmaları konu olarak ele alınmış ve yurt dışında yapılan kazılardan bahsedildikten sonra Anadolu’da yapılan kazı faaliyetlerine değinilmiştir. Ayrıca Aslanapa’nın da yürütücülüğünü yaptığı çalışmalarından da söz edilmiştir.

3.3.1.13. Türk Sanatı ve Kültürünün Aynı Zamanda Enstitümüzün Büyük Kaybı²⁰

30 Eylül 1964 tarihinde hayatını kaybeden Kurt Erdman’ın ölümü ardından Sanat Tarihi alanında yapmış olduğu çalışmaları ve bu alana katkılarından bahsedilmiş, tamamlayamadığı çalışmalarına değinilmiştir.

3.3.1.14. Venedik’te Toplanan İkinci Beynelmîlel Türk Sanatları Kongresinden İlk Notlar²¹

1959 yılında Ankara’da ilki toplanan Beynelmîlel Türk Sanatları kongresinin ikincisi aynı yıl Venedik’te toplanmıştır. Burada Aslanapa’nın kongre ile ilgili ilk izlenimlerine yer verilmiştir. Kongreye katılanlar, sunulan tebliğler ve içerikleri gibi konulara değinilmiştir.

3.3.1.15. Beynelminel Türk Sanatları Kongresi Üzerine²²

Türk Kültürü dergisinin 1964 yılının Ocak ayının 15. sayısında 26-29 Eylül tarihinde Venedik’te toplanan ilk kongrenin ardından “ilk notlar” adıyla çıkan yazının devamı şeklinde hazırlanmıştır. Kongreye sunulan tebliğlerin öneminin yanı sıra sunulan tebliğlilerin sayısı, konuları ve içerikleri anlatılmıştır. Ayrıca Nopoli Üniversitesinden Prof. Alessio Bombaci’nin Venedik’te II. Beynelminel Türk Sanatları Kongresindeki açılış konuşmasının metni verilmiştir.

¹⁹ Oktay Aslanapa, “Türk Arkeolojisiyle İlgili Araştırmaların Durumu”, *Türk Kültürü*, Sayı 24, Ekim 1964, s. 35-39.

²⁰ Oktay Aslanapa, “Türk Sanatı ve Kültürünün Aynı Zamanda Enstitümüzün Büyük Kaybı”, *Türk Kültürü*, Cilt 2, Sayı 24, Ankara, 1964, s. 51-52.

²¹ Oktay Aslanapa, “Venedik’te Toplanan İkinci Beynelminel Türk Sanatları Kongresinden İlk Notlar”, *Türk Kültürü*, Sayı 15, Ocak 1964, s. 49-50.

²² Oktay Aslanapa, “Beynelminel Türk Sanatları Kongresi Üzerine Düşünceler”, *Türk Kültürü*, Sayı 20, Haziran 1964, s. 33-39.

3.3.1.16. Türklerde Arma Sanatı²³

Türkler tarafından kullanılan sembollerden olan kartal armasının anlamı ve önemi konu olarak ele alınmıştır. En erken örnek olarak Kültigin'in heykelinin başında bulunan kartal armasında söz edilmiş sonrasında Türk mimarisinde görülen kartal sembollerinin varlığı üzerinde durulmuştur.

3.3.1.17. Gençliğin Milli Kültür ve Sanatla İlgisi²⁴

Genç nesil için kültür bilincinin oluşmasının önemi vurgulanmış ve bu konudaki eksikliklerin neler olduğu kısaca anlatılmıştır.

3.3.1.18. Türk Sanatını Öğrenmenin Yolları ve Gayeleri²⁵

Türk sanatını öğrenmenin önemi ve bu yolda yapılması gerekenler sade bir biçimde ele alınmıştır. Aslanapa bu konuda: “Orta öğrenimini ve üniversitelerin çeşitli kültür dallarını tamamlayan her Türkün kafasında Türk tarihinin ana devirlerini hiç değilse büyük Türk devletlerinin tarihini canlandırabilmesi lazım gelir” sözlerini ifade etmiştir. İyi bir tarih bilgisinin iyi bir eğitimden geçeceği belirtilerek milli bir şuurun oluşması istenmektedir. Ayrıca eğitimin aşamalarında nasıl bir yolun izlenmesi gerektiği de belirtilmiştir.

3.3.1.19. Atatürk ve Sanat²⁶

Atatürk'ün sanatsal yönü üzerinde durulmuş ve Atatürk'ün sanatla ilgili sözleri ele alınmış, bu sözlerin önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Cumhuriyetten sonra mimarların çalışmaları, mimaride meydana gelen değişiklikler ve bazı eksikliklere de dikkat çekilmiştir.

3.3.1.20. Bir Mektubun Düşündürdükleri²⁷

Makalenin hazırlandığı dönemde yaşanan olaylara paralel olarak Batı Trakya'daki öğrencilere Yunanistan'da tahsil imkânı verilmemesi üzerine yazılan mektupları içeren kısa bir makaledir.

²³ Oktay Aslanapa, “Türklerde Arma Sanatı” *Türk Kültürü*, Sayı 16, Ankara 1964, s. 40-47.

²⁴ Oktay Aslanapa, “Gençliğin Milli Kültür ve Sanatla İlgisi”, *Türk Kültürü*, Sayı 43, Mayıs 1966, s. 583-584.

²⁵ Oktay Aslanapa, “Türk Sanatını Öğrenmenin Yolları ve Gayeleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 4/40, Şubat 1966, Ankara, s. 365-366.

²⁶ Oktay Aslanapa, “Atatürk ve Sanat”, *Türk Kültürü*, Sayı 37-48, Ankara, 1965-1966, s.11-113.

²⁷ Oktay Aslanapa, “Bir Mektubun Düşündürdükleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 43, Yıl 5, Mayıs 1966, s. 633.

3.3.1.21. Türk Sanatı'nın Yeniden Değerlendirilmesi Yolunda Gerçekler²⁸

Türk sanatı hakkında o zamana kadar en iyi değerlendirilmeyi yapanın mimarın Le Corbusier'ın olduğu vurgulanmış ve onun eskis defterinde yer alan çizimlerdeki mimari yapılara değinilmiştir. Bu çizimlerden yararlanılarak İstanbul ve Ankara şehirlerinin durumunu, gelişmesini, orijinal yapısını kaybetmesi dile getirilerek; bu konuda alınması gereken önlemlere değinilmiştir.

3.3.1.22. Dumlupınar Anıtının Acıklı Hikâyesi²⁹

Kütahya'da Dumlupınar meydan muharebesi adına dikilen ve 1924 yılında Atatürk'ün bizzat kendisi tarafından temellerinin atıldığı Dumlupınar Anıtı'nın başına gelenleri konu alınmıştır. Bir anıtın asıl halinin bozulmasının yanlışlığı ve bir eserin asıl şekliyle korumanın önemine Dumlupınar Anıtını örnek gösterilerek dikkat çekilmek istenmiştir.

3.3.1.23. Edebiyat Fakültesinin Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıl Dönümü³⁰

İstanbul Üniversitesi'ne 1943 yılında Ernst Diez'in davet edilmesiyle birlikte Sanat Tarihi alanındaki faaliyetlere başlanmıştır. Sanat Tarihi bölümün kurulmasına katkı sağlayan bilim adamlarından ve bunların yaptıkları çalışmaları bu sebeple konu olarak alınmıştır. Böylece Türk İslam Kürsüsünün kurulmasından sonra yapılan tez çalışmalarının sayıları ve isimleri verilmiştir. Lisans, doktora ve doçentlik tezleri isimleri, tarihleri ve hazırlayanları ile verilmiştir. Tezlerden sonra yapılan kazı ve sondaj çalışmalarından bahsedilmiş ve yayınlanan sanat tarihi yıllıkları anlatılmıştır. Türk ve İslam Kürsüsünün yanı sıra diğer kürsülerin de kurulmasıyla ilgili olarak devam eden çalışmalardan bahsedilmiştir. Son olarak Mazhar Şevket İpşiroğlu'nun yayınları ve filmlerini içeren listelerin ardından Oktay Aslanapa ve Semavi Eyice'nin yayınlarını içeren iki ayrı liste sunulmuştur.

²⁸ Oktay Aslanapa, "Türk Sanatı'nın Yeniden Değerlendirilmesi Yolunda Gerçekler", *Türk Kültürü*, Sayı 113, Yıl 10, Mart 1972, s. 1-6.

²⁹ Oktay Aslanapa, "Dumlupınar Anıtının Acıklı Hikâyesi", *Türk Kültürü*, Sayı 118, Ağustos 1972, Ankara, s. 227-233.

³⁰ Oktay Aslanapa, "Edebiyat Fakültesinin Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıl Dönümü", *Sanat Tarihi Yıllığı VI (1974-1975)*, İstanbul 1976, s. 1-11

3.3.1.24. Türk Sanatı Araştırmalarında Albert Gabriel'in Yeri³¹

Albert Gabriel'in hiç şüphesiz Türk sanatına ve mimarisine önemli katkıları olmuştur. Gabriel'in önemini bu alandaki bir kez daha vurgulanmış ve çalışmalarından bahsedilmiştir. Gabriel'in yapmış olduğu bu çalışmaların sanat tarihçilerin çalışmalarından ayrılan yönlerine değinilmiş ve onun eserlerin bakımı ve koruması ile ilgili fikirlerine yer vermiştir.

3.3.1.25. Tarihi Türk Eserlerinin Bugünün Sanatındaki Yeri³²

Sanat eserlerinin önemini vurgulanmanın yanı sıra eksik olarak görülen bazı konulara dikkat çekilmek istenmiştir. Bunun için bugünün modern mimarisi ve geçmişe ait mimari yapıtlar arasında bir kıyaslama yapılmıştır. Bu iki mimarinin birbirinden farklı yönlerine ve modern mimarinin eksik yönlerine dikkat çekilmiştir. Ayrıca Atatürk'ün kabri için yapılan proje çalışmasından bahsedilmiş ve milli bilincin oluşması hakkında beklentiler ifade edilmiştir. Son olarak 1911 yılında İstanbul' gelip mimari eserleri inceleyen yabancı mimarlardan Le Corbusier'in yapmış olduğu çalışmalara değinilmiştir ve Dumlupınar anıtının yapılan değişikliğin yanlışlığı ifade edilmiştir

3.3.1.26. Atatürk'ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatçılarının Türkiye'deki Çalışmaları ve Eserleri³³

Sanat tarihine ve Türk sanatına çalışmalarıyla katkıda bulunmuş ayrıca Türkiye'de de faaliyet göstermiş Avusturyalı bilim adamları ele alınmıştır. Toplu bir bibliyografya şeklinde olan makalede bilim adamları hakkında, isim başlığı altında hayatı ve çalışmaları hakkında bilgiler verilmiştir.

3.3.1.27. Sanat Dünyamızda Ekrem Hakkı Ayverdi ve Eserleri³⁴

Ekrem Hakkı Ayverdi'nin çalışmalarının ve yayınlarının durumunun değerlendirilmiş olup; Ayverdi'den önce hazırlanmış kaynaklar üzerinde durulmuş ve bu kaynakların

³¹ Oktay Aslanapa, "Türk Sanatı Araştırmalarında Albert Gabriel'in Yeri", *Türk Kültürü*, Sayı 174, Yıl 15, Nisan 1977, s. 341-343.

³² Oktay Aslanapa, "Tarihi Türk Eserlerinin Bugünün Sanatındaki Yeri", *Türk Kültürü*, Sayı 190, Yıl 16, Ağustos 1978, s. 591-594.

³³ Oktay Aslanapa, "Atatürk'ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatçılarının Türkiye'deki Çalışmaları ve Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 222, Eylül-Ekim 1981, s. 421-429.

³⁴ Oktay Aslanapa, "Sanat Dünyamızda Ekrem Hakkı Ayverdi ve Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 266, Yıl 24, Haziran 1985, s. 391-395.

içerikleri anlatılmıştır. Ayrıca Ayverdi'nin eserlerine ve belirli konulardaki görüşlerine yer verilmiştir.

3.3.1.28. Atatürk'ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri³⁵

Türk sanatının bağımsız olarak değerlendirilmesi 19. yüzyılın son aşamasında başlamıştır. Bu yüzyıldan sonra Türk sanatı alınındaki çalışmalardan, Türk sanatına Cumhuriyetin etkilerinden, Atatürk'ün Türk Sanatı hakkında söylediği sözlerden, yapmış olduğu faaliyetlerden bahsedilmiştir ve Türk sanatını incelemek ve araştırmak için yapılan çalışmalar vurgulanmıştır.

3.3.1.29. Önsöz³⁶

İsmail Hakkı Uzunçarşılı adına bir armağan kitabı hazırlanmış ve bu kitabın önsözünü Oktay Aslanapa yazmıştır. Önsözü'nde armağan kitabının nasıl hazırlandığı ve içeriğine değinildikten sonra Uzunçarşılı'nın çalışmaları anlatılmıştır.

3.3.1.30. Ord.Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Kısa Hal Tercümesi³⁷

Aslanapa'nın İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın kendi ağzından ve notlarından yararlanarak hazırlanmış ve Uzunçarşılı'nın çocukluğundan itibaren eğitimi, hayatı, mesleği ve çalışmaları anlatılmıştır.

3.3.1.31. Sanat Tarihi Derslerinin İlkokullardan Başlanılarak Okutulmasının Önemi ve Gerçekleri³⁸

Sanat tarihinin önemini Aslanapa şu sözlerle belirtilmiştir: “*Sanat Tarihi, aynı zamanda bir kültür tarihi, insanlığın sanat kültürlerinin bir tarihidir. Mabretler, camiler, kiliseler, mezar anıtları, türbeler gibi yüksek sanat yaratmaları, milletlerin dünya görüşlerinin, inanışlarının açık ifadesini bize aksettirmektedir. Resim ve heykel içinde bu geçerlidir*”. Anlatılmak istenen Sanat Tarihinin öneminin nedeni ve bunun anlaşılabilmesi için yapılması gerekenlerdir.

³⁵ Oktay Aslanapa, “Atatürk'ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri”, *Erdem*, Cilt 2, S 6, Eylül 1986, s. 741-747.

³⁶ Oktay Aslanapa, “Önsöz”, *İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan*, Ankara 1988, s. 10-11.

³⁷ Oktay Aslanapa, “Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'nın Kısa Hal Tercümesi”, *İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya Armağan*, Ankara 1988, s. 13-19.

³⁸ Oktay Aslanapa, “Sanat Tarihi Derslerinin İlkokullardan Başlanılarak Okutulmasının Önemi ve Gerçekleri”, *Sanatsal Mozaik*, Sayı 4, Yıl 1, 1995, s. 14-15.

3.3.1.32. İslam Bilim ve Sanatının Avrupa'ya Etkileri³⁹

İslam dünyası varlığı yanı sıra Türk kültürünün İslam kültürüne dâhil olması bu iki kültürünün birbiri ilgili olan etkileşimi artırmıştır. Ayrıca Endülüs Emevileri'nin İspanya'da var olması bilim ve kültürün Avrupa'ya yayılmasına sebep olmuştur. Bu etkileşimin göstergesi olarak İslam ve Türk Sanatlarında görülen seramik örneklerinin üzerinde durulmuş ve örneklerin teknik renk ve motif özellikleri ele alınarak bunlar Avrupa'daki örnekler ile kıyaslanmıştır.

3.3.1.33. Tarih ve Sanat⁴⁰

Tarih, Sanat Tarihi ve Arkeoloji birbirini tamamlayan üç ayrı daldır. Bu konuya dikkat çekilmiş ve bu konu hakkında Aslanapa şu sözleri söylemiştir: *“Sanat tarihi ve arkeolojiye yeteri kadar yer vermeyen bir tarih anlayışı eksik ve yetersiz kalmaya mahkûmdur”*. Bu yönde yapılan çalışmalara ana hatlarıyla değinildikten sonra Anadolu'da yapılmış olan kazı çalışmalarından kısaca bahsedilmiştir.

3.3.1.34. Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi⁴¹

Türk dili ve kültürüyle ilgili kaynakların yanı sıra sanat eserlerinin de bu kültüre katkıları yadsınamaz. Aslanapa Türk kültürü hakkında şöyle söylemektedir: *“Türk kültürü dünyanın sayılı, en büyük ve en zengin kültürlerinden birisidir”*. Türk dili ve sanatı ile ilgili geçmişte yapılan çalışmalar üzerinde durulmuş ve Türk dilinin gelişimi Orhun Kitabelerinden başlanılarak bu konuda temel yazılı eserler ile anlatılmıştır. Osmanlı döneminden başlanarak Tanzimat dönemindeki faaliyetler ve Cumhuriyetle birlikte Atatürk'ün Türk dili ile ilgili çalışmaları ve ayrıca kısaca Türk sanatı çalışmaları hakkında bilgiler verilmiştir.

3.3.1.35. Türk Sanatına Hizmet Eden Yabancı İlim Adamları⁴²

Türk kültürüne ve sanatına katkıda bulunan yabancı ilim adamları ve bu kişilerin yapmış oldukları çalışmaları konu alınmış, ilim adamlarının Türk kültürü ve Türk sanatı ile ilgili yapmış oldukları çalışmalar üzerinde durulmuştur. “Vienna Üniversite'nde

³⁹ Oktay Aslanapa, “İslam Bilim ve Sanatının Avrupa'ya Etkileri”, *Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı 7, Yıl 2, Eylül 1990, s. 5-9.

⁴⁰ Oktay Aslanapa, “Tarih ve Sanat”, *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokiyumu 21-26 Mayıs 1984 Elazığ Bildirileri*, Elazığ 1990, s. 103-104.

⁴¹ Oktay Aslanapa, “Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi”, *Erdem*, Cilt 6, Sayı 17, Mayıs 1990, s. 517-522.

⁴² Oktay Aslanapa, “Türk Sanatına Hizmet Eden Yabancı İlim Adamları”, *Sanatsal Mozaik*, Sayı 9, Yıl 1, Mayıs 1996, s. 17-23.

Sanat Tarihi Kürsüsü: Strzowski Kürsüsü” başlığı altında, kürsünün kurucusu Strzowski ve onun tekniğinin yanı sıra kurulan Enstitünün işleyişi aşamaları ve kürsüdeki faaliyetler anlatılmıştır.

3.3.2. Mimari İle İlgili Makaleleri

3.3.2.1. Anadolu’da Türk Sanatı⁴³

Anadolu Türk mimarisini genel bir çerçeve içerisinde kısaca ele alınmıştır. Ana hatlarıyla konunun değerlendirildiği yazının son kısmında Aslanapa şunları söylemektedir: *“Taklitçi şahsiyetsiz her türlü inisiyatifi kaybetmiş bir nesil olmaktan kendimizi kurtarmanın tek çıkar yolu, öz sanatımızı ve kültürümüzü yeniden tanıyıp benimseyerek, bu kökleri çok derin ve sağlam temeller üzerinde ileri atılmaktır”*.

3.3.2.2. Ortaçağın En Eski Yatılı İlim ve Kültür Müesseseleri⁴⁴

Türkler tarafından ilim öğrenmek amacıyla kurulmuş en önemli müessese medreselerdir. Medreselerin eğitim açısından öneminin yanında mimari özelliği de vurgulanmış, İran anlayışından farklı olarak Türklerin kendilerine has medrese mimarisinin varlığından bahsedilmiştir. Türk devletlerinin kendi dönemlerine ait medrese örnekleri anlatılmış ve asıl olarak Selçuklular Dönemi’ne ait örnekler üzerinde de durulmuştur.

3.3.2.3. Tarih Boyunca Türk Öğretim Müesseseleri⁴⁵

Eğitim denince ilk akla gelen kurum tabi ki medreselerdir. Türklerin İslamiyet’ten önceki dönemlerinden İslamiyet sonrası dönemlerine ait örnekler ele alınmıştır. Anadolu dışında var olan Türk İslam devletlerine ait medrese örneklerinden sonra, Anadolu’da Selçuklu Dönemi ve Osmanlı Dönemi örnekler genel olarak ele alınıp incelenmiştir.

⁴³ Oktay Aslanapa, “Anadolu’da Türk Sanatı”, *Türk Yurdu*, S ayı 271, Yıl 49, Mart 1959, s. 53.

⁴⁴ Oktay Aslanapa, “Ortaçağın En Eski Yatılı İlim ve Kültür Müesseseleri”, *Türk Kültürü*, Sayı12, Ekim 1963, s. 34-43.

⁴⁵ Oktay Aslanapa, “Tarih Boyunca Türk Öğretim Müesseseleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 18, Nisan 1964, s. 96-103.

3.3.2.4. Türk Sanatı⁴⁶

Türk sanatının geniş kapsamlı olarak ele alınıp; Türk sanatının bütün dönemleri ve sanat dallarına ait olan eserlerini bir araya getirme çabasıyla hazırlanmış, kendi başına kitap sayılabilecek kapasiteye sahip bir çalışmadır.

İlk olarak Türk sanatının İslamıktan önceki dönemi anlatılmıştır. Hunlar, Göktürkler ve Uygurlara ait sanat eserleri kendi dönemi içerisinde değerlendirilmiş ve özellikleri üzerinde durulmuştur. İkinci bölümde İslamıktan sonra Türk Sanatına geçilmiş, Anadolu öncesinde İslamiyet'i kabul eden Türk devletlerinin yapmış oldukları eserleri ve bu eserlerin özellikleri anlatılmıştır.

Bu bölümden sonra Anadolu'da geçilmiş ve Anadolu'da Türkler tarafından inşa edilmiş ilk eserlerden sonra Selçuklu, Beylikler ve Osmanlı dönemlerine ait mimari eserlerden örnekler verilerek konuya devam edilmiştir.

Mimari abidelerden sonra çini sanatına geçilmiş ve çini teknikleri ve tekniklerin kullanıldığı örneklerden bahsedilmiştir. Çinilerde kullanılan motifler, yüzyıllara göre çini sanatının gelişim ve durumu değerlendirilmiştir.

Çini sanatından sonra ayrı bir başlık altında Türk Keramik sanatına geçilmiştir. İznik kazıları ve bu kazılardan çıkartılan keramik örneklerinden bahsedilmiş, Keramik çeşitleri, keramiklerin dekor ve renkleri, dönemlere göre özellikleri anlatılmıştır. Ayrıca bu bölümde keramik çeşitleri tek tek başlıklar altında incelenmiş, belirtilen keramik çeşitleri dönemleri, teknikleri ve özellikleriyle değerlendirilmiştir.

Keramik Sanatından sonra Türk halı sanatına geçilmiş ve bu bölümde halı sanatının özelliklerine değinildikten sonra Türk sanatında var olan halı örnekleri, bu örnekleri özellikleri, örneklerin yapıldığı dönemleri içerisinde değerlendirilmiştir. Ayrıca yüzyıllara göre halıların teknik, motif, renk özellikleri üzerinde durulmuştur.

En son bölümde Türk minyatür sanatına geçilmiş, burada minyatür sanatının varlığı üzerinde durulduktan sonra Türklerdeki var oluş şekli, İran sanatından farklılıkları gibi konular anlatılmıştır. Son olarak Anadolu Selçuklu Dönemi'ne ve esas minyatür sanatının gerçek varlığını gösterdiği Osmanlı Dönemi'ne ait minyatürlü el yazma eserlerden bahsedilmiştir.

⁴⁶ Oktay Aslanapa, "Türk Sanatı", *Türk Dünyası El kitabı*, Seri I, Sayı A 5, Ankara 1976, s. 550-666.

3.3.2.5. Türk Mimarisi'nin Bütünü İçerisinde Mimar Sinan⁴⁷

Edirne Selimiye Cami Türk mimarisi içerisinde kubbe anlayışının zirveye ulaştığı eserdir. Türk mimarisi içerisinde kubbe anlayışının gelişimine değinilmiştir. Bu gelişim sürecinde Mimar Sinan eserlerinin yeri vurgulanmıştır. Aslanapa makalede Mimar Sinan'ın eserleri hakkında “*Mimar Sinan'ın eserleri ve üslubu modern kübik mimarisinin doğmasına da ilhan vermiştir*” diye ifade etmiştir.

3.3.2.6. Yeni Araştırmalarda Türk Saray ve Köşklerin Yeri⁴⁸

Türk sivil mimarisinin önemli temsilcilerinden olan saray yapılarına toplu bir bakışı içeren çalışmada, Göktürkler Döneminden başlamak üzere Türk mimarisi içerisinde yer alan saraylar anlatılmıştır. Selçuklu, Gazneli ve Artuklu dönemlerinden günümüze kalan sarayların mimarisi üzerinde durulmuş ve dekorasyon özelliklerinden bahsedilmiştir.

3.3.2.7. Ortaçağda Türklerin İleri Bir Sosyal Yardım Müessesesi: Kervansaylar⁴⁹

İşlevi açısından sosyal yardım müessesesi olarak değerlendirilen Kervansarayların Türk mimarisi içerisindeki yerinden bahsedilmiş ve Anadolu Selçuklu Döneminde yapılmış örneklerin değerlendirilmeleri ve kıyaslamaları yapılmıştır. Avrupalı seyyahların kervansaraylar hakkında sözlerine yer verilmiştir ayrıca Aslanapa hem kervansarayların hem de diğer eserlerin korunmasıyla ilgili temennisini belirtmiştir.

3.3.2.8. Malazgirt Savaşına Kadar Türk Sanat Eserleri⁵⁰

Büyük Selçuklu Sultanı Alparslan'ın Malazgirt Savaşı'nı kazandığı zamana kadar olan dönemde inşa edilen eserler üzerinde durulmuştur. Bu süreçte Türklerin İslamiyet'i kabul etmelerinden sonraki dönem dâhil edilmiştir ve Karahanlılar, Gazneliler ve Büyük Selçuklular'a ait olan eserler anlatılmıştır. Mimarinin yapıların yanı sıra Alparslan dönemine ait bir de tepsiden bahsedilmiştir.

⁴⁷ Oktay Aslanapa, “Türk Mimarisi'nin Bütünü İçerisinde Mimar Sinan”, *I. Kayseri Kültür ve Sanat Haftası Konuşmaları ve Tebliğleri (7-13 Nisan 1986)*, Kayseri 1987, s. 62-63.

⁴⁸ Oktay Aslanapa, “Yeni Araştırmalarda Türk Saray ve Köşklerin Yeri”, *Türk Kültürü*, Sayı 3, Ocak 1963, s. 23-24.

⁴⁹ Oktay Aslanapa, “Ortaçağda Türklerin İleri Bir Sosyal Yardım Müessesesi: Kervansaylar”, *Türk Kültürü*, Sayı 5, Mart 1963, s. 26-30.

⁵⁰ Oktay Aslanapa, “Malazgirt Savaşına Kadar Türk Sanat Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 106, Yıl 9, Ağustos 1971, s.705-809.

3.3.2.9. Mimar Sinan Medreseleri⁵¹

Mimar Sinan'ın yaptığı medreseler genel olarak bir külliye içinde var olmuştur. Mimar Sinan yaptığı medreseler külliyelerden bağımsız bir şekilde ele alınmış, medreselerin tarihi ve mimari özelliklerinin yanı sıra kıyaslamalar yapılmıştır.

3.3.2.10. Kubbet El- Sahra'da Osmanlı Devri Tamirleri⁵²

Emeviler zamanında yapılan ve İslam sanatının önemli abidelerinden olan Kubbet El-Sahra'nın tarihi, mimari özellikleri, kitabeleri ve süslemeleri üzerinde durulduktan sonra Kanuni Sultan Süleyman döneminde yapılan onarımları anlatılmıştır.

3.3.2.11. Fatih Sultan Mehmed Zamanındaki Mimari Eserler⁵³

Fatih Sultan Mehmed Dönemi mimari faaliyetler özellikle İstanbul'un alınmasıyla burada yoğunlaşmıştır. Fatih dönemine ait mimari yapılarla alıp incelenmiş, eserlerin mimari açıdan önemli ve özellikleri vurgulanmıştır. Bu dönem mimarisinin ele alınmasının yanı sıra bu dönemde yazılan yazma eserler, Fatih Sultan Mehmed'e ait madalyonlar ve resimler makalenin sonunda yer alan ek bir yazıda verilmiştir.

3.3.3. Yapı Monografileri

3.3.3.1. Doğu Anadolu'da Karakoyunlu Kümbetleri⁵⁴

Van Şehri çevresinde ikisi Van Gölü'nün kuzeyinde Erciş yakınlarında, biri Van Gölü'nün kıyısında Gevaş'ta bulunan Karakoyunlulara ait olduğu düşünülen türbeler konu alınmıştır. Türbelerle ilgili olarak kitabeler, tarihçe ve mimari özellikleri üzerinde durulmuştur. Yapılara ait kitabeler hem Arapça okunuşları ile hem de tercümeleri ile verilmiş ayrıca kümbetler hakkında kıyaslamalarda bulunulmuştur.

⁵¹ Oktay Aslanapa, "Mimar Sinan Medreseleri", *VI. Vakıf haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde "Mimar Sinan ve Dönemi" Sempozyumu 5-8 Aralık 1988*, İstanbul 1989, s. 201-212.

⁵² Oktay Aslanapa, "Kubbet El- Sahra'da Osmanlı Devri Tamirleri", *Sanat Tarihinde Doğu'dan Batıya (Ünsal Yücel Anısına Sempozyum Bildiriler)*, İstanbul 1989, s.16-18.

⁵³ Oktay Aslanapa, "Fatih Sultan Mehmed Zamanındaki Mimari Eserler", *İstanbul Armağanı 1: Fetih ve Fatih*, İstanbul 1995, s. 143-152.

⁵⁴ Oktay Aslanapa, "Doğu Anadolu'da Karakoyunlu Kümbetleri", *Yıllık Araştırmalar Dergisi I (1956)*, Ankara 1957, s.105-107,.

3.3.3.2. Selçuk Devlet Adamı Mübarizüddin Ertokuş Tarafından Yaptırılan Abideler⁵⁵

Selçuklu Döneminde uzun süre valilik yapmış olan Mübarizüddin Ertokuş'un yaptırdığı mimari eserleri konu alınmış, Mübarizüddin Ertokuş'un kendine ait vakfiyesinden bahsedilmiş ve bu vakfiyelerde geçen veya adı vakfiyede olmayan yapılar üzerinde durulmuştur. Medrese hakkında bilgi verilirken ayrıca Selçuklu döneminde yapılmış olan medreselerle kıyaslamaları yapılmış ve yapılara ait plan ve resimlerin yanı sıra kitabelerin orijinal halleri verilmiştir.

3.3.3.3. 1959 Haziranında Bir Doğu Anadolu Gezisinden Notlar⁵⁶

Aslanapa'nın yaptığı bir gezide gördüğü hanlar, cami ve medreseler hakkında hazırladığı bildiri olarak yazısında Bildiride birisi Elazığ-Çeşmigerzek yolunda, ikincisi Van Gölü kıyısında Erciş- Adilcevaz arasında, üçüncüsü Karaman-Ereğli yolunda üç han, Bitlis Ulu Cami ve Hakkâri'de bulunan bir medreseden bahsetmiştir. Yapılar hakkında, yapıların bulundukları yerler, tarihi ve mimarisi hakkında bilgiler bulunmaktadır.

3.3.3.4. Fatih Devri Abideleri⁵⁷

Fatih Sultan Mehmed Dönemi yapıları kendinden sonra, yapılacak olan eserlere önderlik etmiştir. Bu dönemle ilgili olarak, döneme ait yapılarla ilgili sayısal veriler verilmiş sonrasında dönem içinde ilk yapılan eserler, cami planları ve minareler anlatılmıştır. Asıl olarak durulan konu ise Fatih Cami ve Külliyesi'nin döneme ve sonrasına etkileridir. Külliye birçok açıdan ele alınarak incelenmiştir. Külliyenin özellikle mimarisi ve plan özellikleri üzerinde durulmuştur. Külliye dışında dönem içinde yapılmış türbeler ve saraylara geçilmiştir. Bu bölümde ise türbelerin mimari özellikleri anlatılırken, sarayların mimari ve süsleme özelliklerine de değinilmiştir. Son olarak konu içerisinde geçen eselerin resim ve çizimlerine yer verilmiştir.

⁵⁵ Oktay Aslanapa, "Selçuk Devlet Adamı Mübarizüddin Ertokuş Tarafından Yaptırılan Abideler", *İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi*, Cilt 2, Sayı 1, İstanbul 1957, s. 97-98.

⁵⁶ Oktay Aslanapa, "1959 Haziranında Bir Doğu Anadolu Gezisinden Notlar", *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi (19-24 Ekim 1959)*, Ankara 1962, s. 26-27.

⁵⁷ Oktay Aslanapa, "Fatih Devri Abideleri", *Türk Sanatı Tarihi ve İncelemeleri I*, İstanbul 1963, s.13-30.

3.3.3.5. Edirne’de Türk Mimarisinin Gelişmesi⁵⁸

Edirne Osmanlı Döneminde İstanbul ve Bursa’dan sonra üçüncü merkezi olmuştur. Osmanlı Döneminin en önemli eseri olan Selimiye Cami burada inşa edilmiştir. Murad Hüdavendigâr Dönemi’nde Edirne’nin fethedilmesinden sonra yapılan mimari abideler anlatılmıştır. Tabi ki bunlar içerisinde Selimiye Camisi’ne daha çok yer verilmiştir. Konuya içerisinde ele alınan eserler tarihi, mimari ve süsleme özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

3.3.3.6. Türk Denizciliği ve Selçuklu Tersaneleri⁵⁹

Türk denizciliğinin Selçuklu Dönemi’ne ait olan kısmına değinilmiş, Selçuklu Dönemi’nde deniz donanmasının tarihi hakkında bilgi verilmiş ve sonrasında Alaeddin Keykubat zamanında Alanya’da inşa ettirilen tersane anlatılmıştır. Tersanenin mimari özellikleri üzerinde durulmuş ve yapılan diğer tersanelerden de bahsedilmiştir.

3.3.3.7. Rüstem Paşa Cami⁶⁰

Mimar Sinan’ın yeni bir anlayışla ele aldığı Rüstem Paşa Cami özellikleriyle özellikle çini süslemeleriyle dikkat çeken bir yapıdır. Hem Türkçe hem de İngilizce olarak anlatılmış yapı, mimari özelliğinin yanı sıra iç mekanı kaplayan çini süslemelerinin bezeme özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Özellikle çinilerin motifleri üzerinde ayrıntılı şekilde durulmuştur.

3.3.3.8. Manisa Muradiye Cami⁶¹

Manisa Muradiye külliyesi Sinan’ın üçüncü selâtin camisi olmasıyla önem taşır. Aslanapa bu konuda “*Sinan’ın bu üçüncü “selâtin” cami daha önceki Süleymaniye ve Selimiye yanında sönük kalmaktadır*” diye bahsetmektedir. Manisa Muradiye Camisinin kitabesi, mimari ve tezyini özellikleri ele alınarak incelenmiştir.

⁵⁸ Oktay Aslanapa, “Edirne’de Türk Mimarisinin Gelişmesi”, *Edirne (Edirne’nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı)*, Ankara 1965, s. 223-232.

⁵⁹ Oktay Aslanapa, “Türk Denizciliği ve Selçuklu Tersaneleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 146, Yıl 8, Aralık 1974, s. 69-77.

⁶⁰ Oktay Aslanapa, “Rüstem Paşa Cami, *Sanat Dünyamız*, Yıl 6, Sayı 18, Ocak 1980, s. 3-8.

⁶¹ Oktay Aslanapa, “Manisa Muradiye Cami”, *Kültür ve Sanat*, Yıl 1, Sayı 1, Aralık 1988, s. 8-10.

3.3.3.9. İnegöl İshak Paşa Cami ve Külliyesi⁶²

Mimar Sinan inşa ettiği yapılardan olan İshak Paşa Külliyesini anlatılmış, külliyenin genel özellikleri ile tanıtılmış ve yapı; malzeme, teknik, kitabe özelliklerine göre değerlendirilmiştir. Yapı hakkında kıyaslamalar yapılmış ve son olarak yapıya ait bir vakfiye üzerinde durulmuştur.

3.3.3.10. Manisa'da Saruhan Beyliği'ne Ait Mimari Yapılar⁶³

Manisa'da Saruhanlı Beyliği döneminde yapılan eserlere toplu bir bakış olarak hazırlanmış, eserler genel özellikleriyle ve kısaca ele alınmış ayrıca günümüzde mevcut olmayan eserlere yer verilmiştir.

3.3.3.11. Bugünkü Türk İstanbul'un Kurucusu Fatih Sultan Mehmed⁶⁴

Fatih dönemine ait yapılan sanatsal faaliyetler ele alınmıştır. Mimari, resim ve minyatür ve el sanatları alanında döneme ait yapılan bütün eserler üzerinde durulup; genel bir bakış açısı ile değerlendirilmiştir. Ayrıca sanatsal açıdan yapılan yenilikler dolayısıyla dönemin artık kuruluş döneminin bittiğinin ve yükselme devrinin başladığının vurgusu yapılmak istenmiştir.

3.3.4. Yurt Dışındaki Eserlerle İlgili Makaleler

3.3.4.1. Azerbaycan'da Türk Eserleri⁶⁵

Azerbaycan'ın 1076'da tamamen Türk hâkimiyeti altına girmesinden sonra burada Türk sanat eserleri giderek artmıştır. Azerbaycan'da bulunan Türk abidelerinden öne çıkan örnekler üzerinde durulmuş bunlar eserler, mimari özellikleri açısından değerlendirilmiş ve Anadolu'da var olan eserlerle kıyaslamalar yapılmıştır.

3.3.4.2. Sovyet ve Çin İdaresi Altındaki Memleketlerde Türk Sanatı Eserleri⁶⁶

İlk Türk devletlerinin kurulduğu bölgeler günümüzde Çin idaresi altında girmiştir. Böylece Türklere ait eserlerde bu bölgelerde kalmıştır. Orhun Abidelerinden

⁶² Oktay Aslanapa, "İnegöl İshak Paşa Cami ve Külliyesi", *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, S 4, Nisan 1989, s. 16-17.

⁶³ Oktay Aslanapa, "Manisa'da Saruhan Beyliği'ne Ait Mimari Yapılar", *Manisa*, Manisa 1995, s. 79-80.

⁶⁴ Oktay Aslanapa, "Bugünkü Türk İstanbul'un Kurucusu Fatih Sultan Mehmed", *Tarih Boyunca İstanbul Semineri* (29 Mayıs- 1 Haziran 1988), s. 11-18.

⁶⁵ Oktay Aslanapa, "Azerbaycan'da Türk Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 19, Mayıs 1964, s. 59-65.

⁶⁶ Oktay Aslanapa, Sovyet ve Çin İdaresi Altındaki Memleketlerde Türk Sanatı Eserleri, *Türk Kültürü*, Sayı 21, Temmuz, 1964, s.118-125.

bahsedildikten sonra bölgedeki eserler anlatılmıştır. Bölgede ayrıca Türk devletlerine ait önemli yapıların mimari özelliklerine de değinilmiştir.

3.3.4.3.Kıbrıs'ta Türk Eserleri⁶⁷

Kıbrıs'ta Türk hâkimiyetinden sonra ortaya konulan eserler üzerinde durulmuş, Kıbrıs hakkında kısa bir bilgiden sonra Kıbrıs'ta var olan eserlerin isimleri ve yapım tarihleri verilmiştir. Böylece Kıbrıs'daki eserler hakkında bilgi sahibi olunabilmiştir.

3.3.4.4. Kırım'da Türk Eserleri ve Mimar Sinan'ın Yaptığı Cami ⁶⁸

Kırım'da yapılmış olan Türk abideleri hakkında genel bir bilgi verilmiş, camiler, medrese, türbeler anlatılmış, Mimar Sinan'ın Kırım'da inşa ettiği camiden bahsedilmiş ve son olarak da Kırımda bulunan Türk sarayları üzerinde durulmuştur. Yapılar mimari özelliklerinin yanı sıra planları açısından da kıyaslamaları yapılmıştır. Saraylar bölümünde ise sarayların iç dekorasyonundan söz edilmiştir.

3.3.4.5.Yunanistan'da Türk Eserleri ve Türklerin Durumu⁶⁹

Yunanistan'ın çeşitli şehirlerinde Osmanlı Döneminden kalan eserlerden bahsedilmiş, eserlerin durumu ve Yunanların bu eselere, hatta burada kalan Türklere karşı tutumu ele alınmıştır.

3.3.4.6. Rodos'da Türk Eserleri⁷⁰

Rodos'ta dört yüzyıla yakın bir süre hâkimiyet süren Türkler, bölgede önemli mimari faaliyetler göstermişlerdir. Burada Aslanapa eserlerin günümüzdeki durumu hakkındaki endişesini yansıtmıştır. Daha sonra Rodos'ta bulunan cami, ev, hamam, kütüphane, türbe yapıları üzerinde durulmuş, ayrıca bir saat kulesinden de söz edilmiştir.

3.3.4.7. Büyük Selçuklu Sultanı Aparslan Zamanından Kalan Eserler⁷¹

Selçuklu hükümdarın Alparslan dönemine ait yapılardan Harrekan Kümbetleri, Ayşe Bibi Türbesi ve döneme ait gümüş bir tepsiden bahsedilmiştir. Türbelerin plan, mimari

⁶⁷ Oktay Aslanapa, "Kıbrıs'ta Türk Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 16, Şubat 1964, s.15-21.

⁶⁸ Oktay Aslanapa, "Kırım'da Türk Eserleri ve Mimar Sinan'ın Yaptığı Cami", *Türk Kültürü*, Sayı 28, Yıl 3, Şubat 1965, s. 229-240.

⁶⁹ Oktay Aslanapa, "Yunanistan'da Türk Eserleri ve Türklerin Durumu", *Türk Kültürü*, Sayı 41, Yıl 4, Mart 1966, s. 38-45.

⁷⁰ Oktay Aslanapa, "Rodos'da Türk Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 44/2, Nisan 1966, s. 531-541.

⁷¹ Oktay Aslanapa, "Büyük Selçuklu Sultanı Aparslan Zamanından Kalan Eserler", *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul 1972, Cilt 17, s. 21-23.

ve süsleme özellikleri anlatılmış, gümüş tepsinin ise bezeme özellikleri üzerinde durulmuştur.

3.3.4.8. Kıbrıs'ta Türk Sanat Eserleri⁷²

Kıbrıs'ta var olan eserleri yeni bir makalede ele alan Aslanapa, şehirlere göre mevcut olan Türk yapıları hakkında elde olan bilgilerden yararlanarak konuyu anlatmıştır. Ancak kendisinin de makale içinde belirttiği gibi bazı yapılar sadece isim olarak geçmektedir. Son olarak da ise Kıbrıs'taki eserlerin envanterlerinin çıkarılması hususunda yapılması gerekenler ve ayrıca restorasyon çalışmaları üzerinde durulmuştur.

3.3.4.9. İlk Türk Camileri⁷³

İlk Müslüman Türk devleti, Tolunğolu Ahmet tarafından Mısır'da kurulmuştur. Sonrasında Müslüman Türkler tarafından kurulan devletlerinden Karahanlılar, Gazneliler ve Selçukluların kendi dönemlerine ait mimari örnekler arasında camiler bir yere sahip olduğu önem belirtilmiştir.

Bu Türk devletlerine ait cami örneklerinden öne çıkanlar ele alınarak; mimari özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Ayrıca günümüze ulaşamayan minare örneklerinden bahsedilmiştir.

3.3.4.10. Tunus'da Cerbe Adası Büyük Burcunun Fetih Kitabesi ve Mimarisi⁷⁴

1560 yılında Turgut Reis'in Cerbe Adasını almış ve buradaki burca yerleşmiştir. Bu burca ait olan kitabe Arapça ve Türkçe şekilde verildikten sonra hisarın mimari özellikleri, geçirdiği onarım ve değişiklikler kazılarda çıkan buluntulardan ve Turgut Reis'e ait olan bir kalkandan bahsedilmiştir.

3.3.4. 11. Balkanlar'da Türk Mimari Eserleri⁷⁵

Bu gün Romanya ve Macaristan olarak bilinen Balkanlarda Osmanlı Devleti'nin hâkim olduğu döneminde Türk eserleri varlığını göstermiştir. Balkan şehirlerinde bulunan Türk eseri üzerinde durulmuş, Balkanlarda bulunan Türk Eserlerinin varlığı hakkında Evliya Çelebi'nin Seyahatnamesi esas kaynak olarak gösterilmiş ve makalenin

⁷² Oktay Aslanapa, "Kıbrıs'taki Türk Sanat Eserleri", *Kültür ve Sanat*, 3 Aralık 1974, s.4-13.

⁷³ Oktay Aslanapa, "İlk Türk Camileri", *Türk Kültürü*, Sayı 153, Yıl 8, Temmuz, 1975, s. 301-315.

⁷⁴ Oktay Aslanapa, "Tunus'da Cerbe Adası Büyük Burcunun Fetih Kitabesi ve Mimarisi", *Türk Kültürü*, Sayı 217, Yıl 19, Kasım-Aralık 1980, s. 106-110.

⁷⁵ Oktay Aslanapa, "Balkanlar'da Türk mimari Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 207-208, Yıl 18, Ocak-Şubat 1980, s. 100-107.

hazırlanmasında E. Hakkı Ayverdi'nin eserlerinden yararlanılmış olduğu ifade edilmiştir. Eserler anlatılırken tarihleri, mimari özellikleri değinilmiş, anlatılmayan eserlerin isimleri, yapım tarihleri ile birlikte verilmiştir.

3.3.4. 12.Polanya Krokovi Müzesindeki Osmanlı Kitabeleri⁷⁶

Aslanapa Polanya'ya gittiği zaman Milli Müze bahçesinde iki Osmanlı Kale kitabesi gördüğünü ifade etmiştir. Bu iki kitabenin orijinal Arapça metinleri, transkripsiyonları ve kale ile ilgili kısa bir bilgi verilmiştir.

3.3.4.13.Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri⁷⁷

Azerbaycan'ın 11. yüzyılda Büyük Selçuklu Devleti tarafından ele geçirilmesiyle birlikte mimari faaliyetler başlamıştır. Azerbaycan'da bu dönemden itibaren var olan yapıların tarihi, mimarisi gibi özelliklerinin üzerinde dururken; Evliya Çelebi'nin Azerbaycan ile ilgili sözlerinden yararlanılmış, eserler hakkında ayrıca Anadolu'daki örnekler ile kıyaslamalar yapılmıştır.

3.3.4.14.İran'da Büyük Selçuklu Cami Mimarisi⁷⁸

Büyük Selçukluların İran'a hâkim olmasıyla birlikte cami mimarisinde yeni bir anlayışın oluşmasına imkân sağlamıştır. Bu konu hakkında Aslanapa: "*Selçuklular İran'da ilk defa orijinal bir cami mimarisi meydana getirmişler, bunun için Karahanlı ve Gazneli camilerinde ortaya çıkan gelişmeleri değerlendirmişlerdir*" diye bahsetmişlerdir.

Makalede B. Selçuklu yapılarından Zevvare Mescidi Cuması ve Ardistan Mescidi Cuma'sı incelenmiştir. Bu iki yapı mimari özelliklerinin yanı sıra getirdikleri yenilikler açısından da değerlendirilmiştir.

Camiler kısmından sonra da minareler anlatılmış ve burada günümüze ulaşamayan camilerin minarelerinden bahsedilerek özellikleri üzerinde durulmuş ayrıca konuya uygun olarak fotoğraf ve çizimlerle yer verilmiştir.

⁷⁶ Oktay Aslanapa, "Polonya'da Krokovi Müzesinde Osmanlı Kitabeleri", *Türk Kültürü*, Sayı 297, Yıl 16, Ocak 1988, s. 10-11.

⁷⁷ Oktay Aslanapa, "Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 305, Yıl 26, Eylül, 1988, s. 9-30.

⁷⁸ Oktay Aslanapa, "İran'da Büyük Selçuklu Cami Mimarisi", *IV. Mili Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri* (25- 26 Nisan1994), Konya 1995, s.1-8.

3.3.4.15. Hazret-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ve Türbesi⁷⁹

Yesevî Tarikatının kurucusu olan Ahmed Yesevî ve Türbesi hakkında bilgi veren makalede ilk olarak Ahmet Yesevî'nin kim olduğuna değinilmiş ve Yesevi Tarikatı hakkında kısa bir bilgi verilmiştir. Timurlu döneminde yapılmış olan türbe ile ilgili olarak öncelikle yapıldığı dönem hakkında üzerinde durulmuş, Sonrasında türbe hakkında genel bilgiler verilmiş ve türbenin mimari özellikleri anlatılmıştır.

3.3.5. Ansiklopedi Maddeleri

3.3.5.1. Mukarnas⁸⁰

E. Diez'ın mukarnas üzerine hazırladığı yazısının devamı olarak hazırlanmış ve konu için örneklendirilmenin yapıldığı bir çalışmadır. Mukarnasın uygulandığı Anadolu Selçuklu ve Osmanlı Dönemi örneklerinin yanı sıra İran'da görülen mukarnasın kullanılmasına da kısaca değinilmiştir.

3.3.5.2. Minber⁸¹

E. Diez'ın minber maddesi ile ilgili yazmış olduğu konunun devamı olarak hazırlanmıştır. Türk sanatı içersinde Anadolu Selçuklu Devletinden başlayarak Osmanlı Dönemi'nin sonuna kadar camilerdeki minber örneklerine değinilmiş ve açıklamalar yapılmıştır.

3.3.5. 3. Mihrap⁸²

E. Diez'ın, İslam ülkelerindeki mihrap anlayışını konu alan yazısının devamı Aslanapa tarafından hazırlanmıştır. Türk sanatı içersinde Anadolu Selçuklu Devletinden başlayarak Osmanlı döneminin sonuna kadar camilerdeki mihrap örneklerine değinilmiş ve açıklamaların yapılmıştır.

3.3.5.4. Ribat⁸³

Ribat maddesinin devamı şeklinde hazırlanan yazıda yüzyıllara göre ribat örnekleri üzerinde durulmuş ve bu örneklerin mimari özeklerine değinilmiştir.

⁷⁹ Oktay Aslanapa, "Hazret-i Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ve Türbesi", *Erdem*, Cilt 7, Sayı 21, Ankara Kasım 1995, s. 976-979.

⁸⁰ Oktay Aslanapa, "Mukarnas", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: MEB Yayınları Cilt 8, 1979, s. 566-567.

⁸¹ Oktay Aslanapa, "Minber", ", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: MEB Yayınları Cilt 8, 1979, s. 335-339.

⁸² Oktay Aslanapa, "Mihrap", *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: MEB Yayınları, Cilt 8, 1979, s. 294-304.

⁸³ Oktay Aslanapa, "Ribat" *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: MEB Yayınları, Cilt 9, Eskişehir 2001, s. 737-738.

3.3.5.5. Seccade⁸⁴

Seccade ile ilgili olarak, seccadenin tarihçesinden başlamak üzere, Türk halı sanatındaki yeri, İran, Kafkas ve Semerkant seccadelerinin yüzyıllara göre özellikleri üzerinde durmuş, Konya, Bergama, Kula seccadelerinden bahsedilmiştir.

3.3.5.6. Türk Sanatı⁸⁵

İslamiyet öncesinde ve sonrasında kurulan Türk devletlerinin sanat alanında yapmış oldukları faaliyetler anlatılmış, her dönemin kendine has özellikleri ele alınarak; önemli yapılarından söz edilmiştir. Mimarının yanı sıra Türk sanatı içerisinde çini sanatı, keramik sanatı, Selçuklu ve Osmanlı Devri Türk halı sanatı, Türk minyatür sanatı da ayrı başlıklar altında incelenmiştir.

3.3.5.7. Selimiye Cami⁸⁶

Selimiye Camisi'nin mimari özellikleri detaylarıyla ele alınmış, tarihçe ve Mimar Sinan'ın Tezkiretül Bünyan'da Selimiye külliyesi hakkındaki sözlerine yer verilmiştir. Mimari özellikleri detaylı bir şekilde anlatıldıktan sonra ayrı bir başlık altında Selimiye camisinin süsleme tezyini özelliklerinden bahsedilmiştir.

3.3.5. 8. Seramik⁸⁷

El sanatlarına dâhil olan seramik sanatını bütün yönleriyle ele alan bir çalışmadır. Seramik yapım teknikleri ayrıntılı olarak anlatılmıştır, “Tarih Boyunca Seramik” başlığı altında seramik sanatının bölgelere ve yüzyıllara göre gösterdiği yenilikler ve farklılıklar üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulmuştur. Seramiklerin tarihi gelişimleri anlatılırken teknik, kompozisyon, renk açısından değerlendirilmeleri yapılmıştır.

⁸⁴ Oktay Aslanapa, “Seccade”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: MEB Yayınları, Cilt 10, İstanbul 1988, s.302-305.

⁸⁵ Oktay Aslanapa, “Türk Sanatı”, *İslam Ansiklopedisi*, İstanbul: MEB Yayınları Cilt 12/2, İstanbul 1988, s. 627-660.

⁸⁶ Oktay Aslanapa, “Selimiye Cami”, *Türk Ansiklopedisi*, İstanbul : Milli Eğitim Bakanlığı, Cilt 27, Ankara 1980, s. 396-399.

⁸⁷ Oktay Aslanapa, “Seramik”, *Türk Ansiklopedisi*, İstanbul : Milli Eğitim Bakanlığı, Cilt 28, Ankara 1980, s.443-454.

3.3.6. Halı Sanatı İle İlgili Makaleler

3.3.6.1. Osmanlı Saray Halıları Meselesi⁸⁸

Osmanlı halı grubuna dâhil edilen üç seccade örneği ele alınmış, Türk ve İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan örnekler üzerinden bu üç seccadenin nitelikleri belirtilmiş, kıyaslamaları yapılmış teknik, renk ve motif açısından değerlendirilmiştir.

3.3.6.2. 15. Yüzyıl Sonundan Hayvan Motifli Bir Anadolu Halısı⁸⁹

Türk halı sanatı içerisinde dahil olan hayvan motifli halıların nadir olarak görülmesi sebebiyle bu halı grubuna dahil edilen, İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan bir halı örneğine dikkat çekilmiştir. Bu örnek üzerinden hayvanlı halıların dönemlere ve bölgelere göre farklılıkları ve benzerlikleri değerlendirilmiştir. Ayrıca İstanbul Türk İslam Eserleri Müzesi'nde bulunan diğer bir halı örneği ile ilgili olarak boyut, renk ve teknik açıdan özelliklerine değinilmiştir. Anadolu'daki halılar ile kıyaslaması da yapılmış, halının önemine dikkat çekilmiş ve hayvan motifli halı örnekleri ilgili olarak çizim ve fotoğraflara yer verilmiştir.

3.3.6.3. Türk Halı Sanatı⁹⁰

Aslanapa halı sanatıyla ilgili olarak *“Daima Türkler'in yaşadığı bölgelerde ortaya çıkan halının tarihi sımsıkıya Türklere bağlı olduğu gibi Büyük Selçuklu Sultanlığı devrinde kurulan devletlerde, bunun tekniği önce İslam âlemine sonra bütün dünyaya tanıtan da Türkler olmuştur”* diye bahsetmiştir. Konu olarak Pazırık Halısından başlamak üzere Doğu Türkistan'da bulunan halılar, Fustat'ta bulunan Selçuklu halıları ele alınmış ve örnekleri incelenmiştir. B.Selçuklular ve Anadolu'daki halı sanatı örnekleri ve bu sanatın özellikleri anlatılmış, halı sanatı ile ilgili bir bibliyografya da verilmiştir.

3.3.6.4. Tibet Halıları Grubunda Yeni Bir Gelişme⁹¹

Tibet halı örnekleri ile ilgili hazırlanmış makalelerden ve bu makalelerde adı geçen halılar üzerinde durulmuştur. Halıların motif ve teknik özellikleri hakkında

⁸⁸ Oktay Aslanapa, “Osmanlı Saray Halıları Meselesi”, *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi* (19-24 Ekim 1959), Ankara 1962, s. 28-32.

⁸⁹ Oktay Aslanapa, “15. Yüzyıl Sonundan Hayvan Motifli Bir Anadolu Halısı”, *Türk Kültürü Araştırmaları I*, Ankara 1964, s. 95-103.

⁹⁰ Oktay Aslanapa, “Türk Halı Sanatı”, *Erdem*, Cilt 3, S 7, Ocak 1987, Ankara 1987, s. 99-109.

⁹¹ Oktay Aslanapa, “Tibet Halıları Grubunda Yeni Bir Gelişme”, *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri (II. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı –Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri)* 30 Nisan 2 Mayıs 1998, Konya 1998, s. 7-10.

değerlendirme yapılmıştır. Ayrıca Tibet halıların Anadolu'daki örneklerle bağlantısına da kısaca değinilmiştir.

3.3.6.5. Türk Halı Sanatı⁹²

Kitabın giriş bölümünde yer alan, hem Türkçe hem de İngilizce olarak hazırlanan yazı Türk halı sanatını temel özellikleri ile ele alan bir önsöz niteliğindedir. Yazıda erken dönemden başlamak üzere Osmanlı Dönemi'nin sonuna kadar halı ile ilgili özet bilgi verilmiştir.

3.3.7. Keramik Sanatı İle İlgili Makaleler

3.3.7.1. Türk Çini ve Seramik Sanatı Araştırmalarında Son Gelişmeler⁹³

Keramik sanatı üzerine o yıllarda hazırlanan bir sergiden bahsedilmiştir. Sergide Aslanapa'nın Anadolu'da yapmış olduğu altı adet kazılardan ve Prof. Rudolf Numann'ın İran Taht-ı Süleyman kazısından çıkarılan seramikler sergilendiği ifade edilmiş, bu alanda yapılan çalışmalarla birçok konu aydınlatılmasına olanak verilmesi hususunda açıklamalar yapılmıştır. Son olarak da sergi ile seramik sanatındaki gelişmelerin ve hazırlanan çalışmaların önemi vurgulanmıştır.

3.3.7.2. Kırmızı Hamurlu İlk Osmanlı Keramikleri⁹⁴

Keramik sanatının Osmanlı Döneminde İznik atölyelerinde üretilen “Milet işi” olarak adlandırılan örneklerini tanıtmış ve özellikle İznik fırını kazısında ele geçirilen örnekler üzerinden burada bulunan keramiklerin teknik, motif ve renkleri açısından incelemesi yapılmıştır.

3.3.7.3. Eski Türk Çini Fırınları⁹⁵

1963 yılında beri İznik'te yapılan kazılar sonucunda birbirinden farklı üç çini fırınların durumlarından ve bu fırınlarda bulunan keramiklerin teknik, renk özelliklerinden bahsedilmiştir. Ayrıca çıkarılan bu fırınlara ait çizimlere de yer verilmiştir.

⁹² Oktay Aslanapa, “Türk Halı Sanatı”, *Düğümün Son Halkası Osmanlı Saray Halıları*, İstanbul 2006, s. 9-11.

⁹³ Oktay Aslanapa, “Türk Çini ve Seramik Sanatı Araştırmalarında Son Gelişmeler”, *Türk Kültürü*, Sayı 31, Mayıs 1963, s. 492-493.

⁹⁴ Oktay Aslanapa, “Kırmızı Hamurlu İlk Osmanlı Keramikleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 30, Yıl 3, Nisan 1965, s. 391-399.

⁹⁵ Oktay Aslanapa, “Eski Türk Çini Fırınları”, *Türk Kültürü*, Sayı 36, Ekim 1965, s. 977-984.

3.3.7.4. Antalya Müzesinde Selçuklu Çinileri⁹⁶

1890 yılına kadar çeşitli kaynaklarda adı geçen Antalya ve Aspendos Tiyatrosu çinilerinin etrafı bir incelemesinin yapılmadığı belirtilerek; bu çinilerle ilgili olarak Antalya Müzesi'nde bulunan örnekler üzerinde durulmuştur. Çiniler iki grup halinde ele alınmış ve çinilerin daha çok motif özellikleri anlatılmış, aynı motiflerin görüldüğü diğer örneklerle kıyaslamaları yapılmıştır. Ayrıca “Antalya Müzesine Aspendos’tan gelen Selçuklu Çinileri” başlığı altında bir katalog listesi verilmiştir.

3.3.7.5. Kütahya’da Keramik Sanatı⁹⁷

İznik ve Kütahya çini ve keramik sanatının gelişimi ele alınmıştır. Çini ve keramik sanatı açısından önemli olan bu iki merkezi birbiriyle etkileşimi olduğu örnekler üzerinde durularak anlatılmış, Kütahya’ya ait olan örnekler teknik ve motif özellikleriyle tasvir edilmişlerdir. Ayrıca 18. yüzyıl ortalarındaki seramik üretimindeki bozulmalarına rağmen, 19. yüzyıla kadar süren Kütahya çini ve seramiklerinin durumu hakkında bilgi verilmiştir.

3.3.7.6. Türk Keramik Sanatı Tarihine Genel Bir Bakış⁹⁸

11. yüzyıldan başlamak üzere 19. yüzyıla kadar keramik sanatı gelişimi açısından üzerinde durulmuş, yüzyıllara göre keramikler sanatı örnekleri tür, teknik, kompozisyon, renk açısından kronolojik olarak anlatılmış ve benzer örneklerle karşılaştırmaları yapılmıştır.

3.3.7.7. Anadolu’da Türk Keramik Sanatı⁹⁹

Anadolu’da seramik sanatının yüzyıllara göre gelişim ve farklılık konuları hem İngilizce hem de Türkçe olarak hazırlanmış, keramiklerin yüzyıllara göre dağılımı anlatılmış ve bu keramiklerin türlerine, teknik ve kompozisyonlarına, renk ve motiflerine dikkat çekilmiştir. Son olarak kısa bir değerlendirme yapılarak keramik sanatının 19. yüzyıla kadarki durumu anlatılmıştır.

⁹⁶ Oktay Aslanapa, “Antalya Müzesinde Selçuklu Çinileri”, *Reşid Rahmeti Arat İçin*, Ankara 1966, s. 5-25.

⁹⁷ Oktay Aslanapa, “Kütahya’da Keramik Sanatı”, *Atatürk’ün Doğumunun 100. Yılına Armağan Kütahya*, İstanbul 1981-1982, s. 69-82.

⁹⁸ Oktay Aslanapa, “Türk Keramik Sanatı Tarihine Genel Bir Bakış”, *Hürriyet Gösteri*, Sayı 106, Eylül 1989, s. 14-18.

⁹⁹ Oktay Aslanapa, “Anadolu’da Türk Keramik Sanatı”, *Erdem*, Cilt 5, S 15, Eylül 1989, Ankara Mayıs 1991, s. 863-876.

3.3.7.8. İznik Kazılarına Göre Osmanlı Keramik Sanatı¹⁰⁰

1964'de başlayan İznik fırını kazı çalışması sonucunda ele geçen örnekler üzerinden Osmanlı Döneminde üretilen keramiklerin yüzyıllara göre ayrımı yapılmıştır. Ayrıca bu örneklerin türleri dâhilinde renk, motif, kompozisyon ve teknik açıdan değerlendirilmeleri yapılmıştır.

3.3.7.9. Osmanlı Devri Keramik Sanatı Araştırmalarında Yenilikler¹⁰¹

Seramik sanatıyla ilgili bilinenlerin eldeki verilerle değerlendirilmesinin yapılmıştır. Değerlendirilmeler yapılırken kazı çalışmaları, arşiv kayıtları ve örnekler göz önünde tutulmuştur. Ayrıca seramikler motifleri ve teknikleri incelenirken sınıflandırılmaları hususuna dikkat çekilmiştir. Son olarak da İngilizce özet verilmiştir.

3.3.8. Minyatür İle İlgili Makaleler

3.3.8.1. İslam Minyatür Sanatının Doğmasında ve Gelişmesinde Türklerin Rolü¹⁰²

Türk minyatürünün varlığı Uygurlar Dönemi'nden beri kendini göstermektedir. Ancak bu durum yeterince belirtilmemiştir. Bu duruma vurgu yapmak amacıyla Türkler tarafından hazırlanmış olan eselere değinilmiş mevcut olan örnekler sırasıyla dönem özellikleri açısından değerlendirilerek verilmiştir. Ayrıca minyatür sanatı ile ilgili olarak 15. yüzyılın önemli minyatür merkezi olan Herat, Timur, Safevi, Anadolu ve Büyük Selçuklu, Osmanlı minyatür sanatı özelliklerine de kısa değinilmiştir.

3.3.8.2. Tarih Boyunca Türk Ordusuna Ait Tasvirler¹⁰³

Türk resim sanatı içerisinde ayrı bir konu da savaş manzaralarıdır. Erken dönemlerden itibaren, saray duvarlarında ve minyatürlü yazmalarda yapılan fresklerde ve minyatürlerde konu olarak savaş sahneleri ele alınmıştır. Savaş konulu resimlerin görüldüğü örnekler ilk dönemden başlamak üzere Osmanlı Döneminin sonuna kadar kornolojik olarak değerlendirilerek ele alınmıştır.

¹⁰⁰ Oktay Aslanapa, "İznik Kazılarına Göre Osmanlı Keramik Sanatı", *Kültür ve Sanat*, Yıl 1, S 4, Aralık 1989, s. 5-9.

¹⁰¹ Oktay Aslanapa, "Osmanlı Devri Keramik Sanatı Araştırmalarında Yenilikler", *Kültür ve Sanat*, Sayı 3, Yıl 1, Ağustos 1989, s. 5-8.

¹⁰² Oktay Aslanapa, "İslam Minyatür Sanatının Doğmasında ve Gelişmesinde Türklerin Rolü", *Türk Kültürü*, Sayı 17, Mart 1964, s. 31-41.

¹⁰³ Oktay Aslanapa, "Tarih Boyunca Türk Ordusuna Ait Tasvirler", *Türk Kültürü*, S 17, Yıl 10, Ağustos 1972, s. 172-185.

3.3.8.3. Osmanlı Minyatürlerinin Üslubu¹⁰⁴

Minyatür sanatının en çok gelişme gösterdiği dönem Osmanlı Dönemini olduğu bilinmektedir. İslam sanatı içerisindeki minyatür çalışmalarını, Osmanlı minyatür sanatın İran minyatür sanatı çerçevesinde kıyaslanarak değerlendirilmiştir. Böylece Osmanlı minyatürler sanatının farklılıkları ve kendine has üslubunu dönem içinde yapılmış örnekler üzerinden belirtmeye çalışılmıştır.

3.3.8. 4.Türk Minyatür Sanatının Gelişmesi¹⁰⁵

Türklerde resim sanatı çok eskilere dayanmaktadır ve 8. yüzyıldan başlayıp 19. yüzyıla kadar varlığını sürdürmüştür. Bu sebeple Türk sanatı içerisinde minyatür sanatı başlangıcından itibaren kronolojik olarak ele alınmış, minyatürlü el yazmalarını hazırlayan nakkaşlar ve hazırladıkları minyatürlerinin özellikleri anlatılmıştır.

3.3.9. Cilt Sanatı İle İlgili Makaleler

3.3.9.1. Osmanlı Devri Cild Sanatı¹⁰⁶

Kitap sanatı içerisinde değerlendirilen cilt sanatının Osmanlıdaki ilk örnekleri Fatih Sultan Mehmet döneminde başlamıştır. Bu durum göz önünde tutularak; Fatih Dönemi'nden başlamak üzere cilt sanatı yüzyıllara göre ele alınmış ve her yüzyılda bu sanata uygulanan üslup, teknik, renk ve motif özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

3.3.9.2 Orta Asya'da Cilt Sanatı¹⁰⁷

Orta Asya cilt sanatı içerisinde ilk akla gelen Timurlu döneminde Herat'ta yapılan eserlerdir. Bu doğrultuda Timurlu dönemini ve Herat hakkında kısa bir bilgiden sonra bu döneme ait eserlerden İstanbul'da Topkapı Sarayında ve Türk İslam Eserleri müzelerinde bulunan örnekler üzerinde durulmuş, müzelerde var olan örneklerin teknik, kompozisyon ve üslup açısından değerlendirilmeleri yapılmıştır.

¹⁰⁴ Oktay Aslanapa, "Osmanlı Minyatürlerinin Üslubu", *Kaynaklar*, Sayı 1, Eylül, Ekim, Kasım 1983, s. 65-68.

¹⁰⁵ Oktay Aslanapa, "Türk Minyatür Sanatının Gelişmesi", *Erdem*, Cilt 2, S 6, Eylül 1986, s. 851-865.

¹⁰⁶ Oktay Aslanapa, "Osmanlı Devri Cild Sanatı", *Türkiyemiz*, Sayı 38, Y 13, Ekim 1982, s. 12-17.

¹⁰⁷ Oktay Aslanapa, "Orta Asya'da Cilt Sanatı", *Erdem*, Cilt 7, Sayı 20, 7 Ocak1991, Ankara, Mart 1995, s. 505-517.

3.3.10. Şehircilikle İlgili Makaleler

3.3.10.1. Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerinin Durumu¹⁰⁸

Mengüçoğullarına ait iki önemli yapı olan Divriği Ulu Cami ve Divriği Şifahanesinin tarihi, mimarisi özelliklerinin yanı sıra bu iki eserin bölge için önemi vurgulanmıştır. Ayrıca Divriği'nin bu iki eserin varlığı vesilesiyle bir turizm merkezi olması konusu dile getirilmiştir.

3.3.10.2. Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerin Durumu: Kırşehir¹⁰⁹

Kırşehir ile ilgili Aslanapa şöyle bahsetmektedir: “*Anadolu’nun en eski kültür merkezlerinden biri olan Kırşehir on birinci yüzyıldan beri Türklerin malı ve yurdu olmuştur. Selçuklular, İlhanlılar, Kadı Burhaneddin ve Osmanlılar sıra ile hüküm sürmüşlerdir*”. Kırşehir’de Roma ve Bizans Dönemi’ne ait eserlerinin olmaması sebebiyle daha çok burada mevcut olan Türk Dönemi’ne ait eserler üzerinde durulmuştur ve bu eserlerin tarihi ve mimari özellikleri anlatılmıştır.

3.3.10.3. Şehircilik Yolunda Hayaller ve Gerçekler¹¹⁰

Hermann Jansen’in tarafından hazırlanan ve sonrasında uygulanamayan şehir planları konu olarak seçilmiştir. Hermann Jansen’in çalışmalarından ve başarılarından söz edilmiş sonrasında 1928’de tamamlamış olduğu Ankara, İstanbul Fenerbahçe yarımadası ve Ankara Keçiören imar planları ve bu planların özellikleri anlatılmıştır.

3.3.10.4. 650. Fetih Yıldönümünde Bursa¹¹¹

Bursa’nın Orhan Gazi tarafından fethedilmesinden sonra burada özellikle padişahlar tarafından yaptırılan eserler yapılmaya başlamıştır. Orhan Bey döneminden Osmanlı Devleti’nin son dönemine kadar Bursa’daki eserler üzerinde durulmuş ayrıca bu eserlerin mimari açıdan önemleri anlatılmıştır. Son olarak Bursa ile ilgili hazırlanmış kaynaklardan bahsedilmiştir.

¹⁰⁸ Oktay Aslanapa, “Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerinin Durumu”, *Türk Yurdu*, S 264, Ocak 1957, s. 512-514.

¹⁰⁹ Oktay Aslanapa, “Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerin Durumu: Kırşehir”, *Türk Yurdu*, Sayı 265, Şubat 1957, s. 584-586.

¹¹⁰ Oktay Aslanapa, “Şehircilik Yolunda Hayaller ve Gerçekler”, *Türk Kültürü*, Sayı 113, Yıl 10, Mart 1972, s. 421-426.

¹¹¹ Oktay Aslanapa, “650. Fetih Yıldönümünde Bursa”, *Türk Kültürü*, Sayı 162, Yıl 14, Nisan 1976, s. 333-339.

3.3.11.3. Vakfiye İle İlgili Makaleler

3.3.11. 1. Kahire Hadım Süleyman Paşa Cami Vakfiyeleri¹¹²

Kahire’de Çoban Mustafa Paşa’dan sonra üçüncü Mısır valisi Hadım Süleyman Paşa tarafından yaptırılmış olan caminin vakfiyeleri ele alınmış, Hadım Süleyman Paşa’nın eserlerine ait belgelere değinilmiş ve camiye ait olan vakfiye içeriği üzerinde durulmuştur. İçerik kısmında vakfiyede adı geçen görevli isimleri ve görevleri hakkında açıklamalar yapılmış ve Süleyman Paşa Camisi’ne ait plan, çizim ve fotoğraflara yer verilmiştir.

¹¹² Oktay Aslanapa, “Kahire Hadım Süleyman Paşa Cami Vakfiyeleri”, *XI. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara 1994, s. 123-126.

4. TÜRK SANATINA KATKILARI

4.1. YÖNETTİĞİ YÜKSEK LİSANS VE DOKTORA TEZLERİ

Oktay Aslanapa pek çok önemli çalışmaya imza atmış bir isimdir. Yaptığı çalışmaların içerisinde yönettiği lisans, yüksek lisans ve doktora tezleri önemli bir yere sahiptir. Yönettiği tezlerin yazarları günümüzün Sanat Tarihi alanının önemli isimleri haline gelmişlerdir. Aslanapa'nın sadece 1963-1983 yılları arasında yaptırmış olduğu lisans tezlerinin sayısı 698'dir¹¹³. Çalışmada içerisinde, Aslanapa'nın yönettiği lisans ve yüksek lisans tezlerinin içerikleri verilememesi, bu tezlerinin sayı olarak fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Ayrıca Oktay Aslanapa tez danışmanlığı yapmaya devam etmiştir¹¹⁴.

Diğer yandan Aslanapa'nın danışmanlığını yaptığı 25 adet doktora çalışması bulunmaktadır. Bu tezleri hazırlayan yazarlar hakkında Aslanapa: “Onların hepsi Profesör, çeşitli üniversitelerde, yurt dışında olanlar bile var¹¹⁵” diyerek haklı gururunu ifade etmektedir. Aslanapa yaptırdığı doktora tezleri şöyledir:

1. Şerare Yetkin, *Kafkas Halıları*, Doktora Tezi, 227ss., 264 fot.
2. Nurhan Atasoy, *Nakkaş Osman'ın Eserleri ve Osmanlı Minyatür Sanatına Getirdiği Yenilikler*, Doktora Tezi, 1962, 272 ss., 365 fot.,
3. Semra Ögel, *Anadolu Selçukluları'nın Taş Tezyinatı*, Doktora Tezi, 157 ss., 293 fot., 77 desen.
4. Metin Sözen, *Anadolu'da Medrese Mimarisinin Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Türk ve İslam Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, 1967, 508 ss.

¹¹³ Altun, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları”, s. 13.

¹¹⁴ Aslanapa'nın danışmanlığını yaptığı son tez için bkz: Bkz: Zeynep Omay Koca, Cumhuriyet Döneminde Arkeolojiye Bakış: 1923-1940, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 2012, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

¹¹⁵ 5 Mayıs 2011 Tarihli Oktay Aslanapa İle Yapılan Görüşme.

5. Filiz Çağman, *Topkapı Sarayı Müzesi Hazine 762 Nolu Nizami Hamsesi'nin Minyatürleri*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Estetik ve Sanat Tarihi Enstitüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1971, II Cilt, 195 ss., 115 fot.
6. Safwan Khalaf Tell, *12-13. Yüzyıl Selçuklu Çığır İslami Minyatür Yazmaların Üslup Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Türk ve İslam Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1974, 287ss., (4 nüsha).
7. Gönül Güreşsever, *Osmanlı Devri Kervansarayları ve Menzil Hanları*, Doktora Tezi (Metin yok sadece fotoğraflar).
8. Ahad Parsessay Godssi, *Büyük Selçuklu Mezar Anıtlarının Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk ve İslam Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1976, 257 ss., 201 fot., (Metin Kısmı İki Nüsha).
9. Ceyhan Güran, *İstanbul Hanları Mimarisi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk ve İslam Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1976, 434 ss., 54 fot., 99 plan.
10. Arkam Amini (Bayburdi), *Topkapı Sarayı Müzesi Kütüphanesinde Bulunan Nur Al-din Abd Ar-Rahman Camî'nin Eserlerindeki Minyatürlerin Üslup Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Türk ve İslam Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1979, 246ss., 295 fot., (Metin Kısmı nüsha).
11. Akbar Behdjat, *Büyük Selçuklu Camii Mimarisinin Gelişimi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Türk ve İslam Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1978, 286 ss., 571 fot., 65 plan (metin kısmı 2 nüsha).
12. Selçuk Mülayim, *Anadolu Türk Mimarisinde Geometrik Tezyinatının Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Türk Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, 147 ss., 321 ss., Katalog, 289 fot. (2 nüsha).
13. Hamza Gündoğdu, *Türk Mimarisinde Figürlü Plastik*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Doktora Tezi, İstanbul, 1979, 551 ss., 535., fot. (1 Nüsha ve Fotoğraflar).
14. Zeki Sönmez, *Başlangıcından XVI. Yüzyıla Kadar Anadolu'daki İslam ve Türk Devri Yapılarında Çalışan Sanatkarlar*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi

- Sanat Tarihi Bölümü Türk Sanatı Kürsüsü Doktora Tezi, İstanbul, 1981, 343 ss., (2 Nüsha).
15. Abdüsselâm Uluçam, *Irak'ta Türk Mimari Eserlerin Gelişmesi*, Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Doktora Tezi, Erzurum, 1983, 398 ss., 594 fot., 110 plan.
 16. İ. Aydın Yüksel, *Sultan II. Bâyezid (Velî) ve Sultan Birinci Selim (Yavuz) Devrilerinde Mimârî Eserler ve Türk Mimarisinin Gelişmesi 886-1481\ 926-1520*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Doktora Tezi, İstanbul, 1982, 537 ss., 450 fot., 150 şekil (Metin Kısmı 2 Nüsha).
 17. Kâmil Uğurlu, *Anadolu Selçukluları'nda Mesken Tiplerinin Gelişmesi*, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü Doktora Tezi, Konya, Haziran 1983, II. Cilt, 173, ss., 43 desen ve fot., 18 plan, 10 levha (2 nüsha).
 18. Ara Altun, *Anadolu'da Artuklu Devri Türk Mimarisinin Gelişmesi*, İstanbul, 1972, 259 ss.,
 19. M. Sinan Genim, *Fetihten Lale Devrine Kadar İstanbul'un İskan Özellikleri ve Masken Tipleri*, İstanbul, 1980, 362 ss.
 20. Ayda (Doğay) Arel, *14. Yüzyılda Anadolu'da Türkmen Beylikleri Mimarisi*, İstanbul, 1967, 317 ss.,
 21. Zeren (Akalay) Tanındı, *Osmanlı Tarihi İle İlgili Minyatürlü Yazmalar (Şehnameler ve Gazanameler)*, İstanbul, 1972, 415 ss.,
 22. Tülay (Reyhanlı) Gencei, *Osmanlılarda Külliye Mimarisinin Gelişmesi*, İstanbul, 1974, 475 ss.,
 23. İradj Nobaht, *İran'da Gazneli ve Selçuklu Kervansaraylarının Mimari Gelişmesi ve Anadolu Selçuklu Kervansarayları ile Bağlantısı*, İstanbul, 1981, 106 ss.,
 24. Tanju Cantay, *XII-XIII. Yüzyıllarda Anadolu Cephe Mimarisinin Gelişmesi*, İstanbul, 1982, 540 ss.,
 25. Tahsin Ömer Tahaoğlu, *İstanbul'da Osmanlı Türbelerinin Tipolojisi*, İstanbul, 1988, 515 ss.,

4.2. Yurt İçi ve Yurt Dışındaki Çalışmaları

Oktay Aslanapa, sadece yayınları ve kazı çalışmaları ile Türk sanatına hizmet etmemiş; yurtiçinde ve yurt dışında da pek çok sempozyum ve toplantıya katılarak ülkesini temsil etmiştir. Milletlerarası Türk Sanatları Kongresi'nin ilk toplantısından itibaren kongrenin daimi üyeliğini yapmış, halı ve çini başta olmak üzere birçok konuda kongre ve sempozyumlarda tebliğler sunmuştur¹¹⁶.

Yurt içindeki faaliyetlerinin yanı sıra yurt dışında da çalışmaları devam etmiştir. İlk olarak 1964 senesinde Afganistan'da Kabil'e gitmiş ve burada Türk Sanatı ve özellikle Gazneli Sanatı üzerine araştırmalar yapmıştır. 1984 yılında emekli olduktan sonra İtalya'da Roma Üniversitesi'nde misafir öğretim üyeliği yapmış, burada çeşitli toplantılara ve etkinliklere katılmıştır. 1986 yılında Oslo, Göteborg ve Stockholm'da seri konferansları sırasında da özellikle halı konusundaki araştırmalarını genişletmiş yeni yayın çalışmalarına devam etmiştir. 1993 yılında "The Islamic Capitals and Cities-Oicc-Awards for Writings" ödülünü almıştır¹¹⁷. Aslanapa'ya Viyana Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. H. Friesinger tarafından "Altın Diploma" belgesi verilmiştir¹¹⁸.

Aslanapa 1960 yılında Sanat Tarihi Kürsüsü başkanı olduktan sonra 1963 yılında kürsüde birçok yenilik yapmıştır. Sanat Tarihi Kürsüsü'nün alanlarına göre ayrılmasını uygun görülmüş ve Estetik ve Sanat Tarihi Kürsüsü ve Bizans Sanatı Tarihi Kürsüsünün kurulmasını desteklemiş, Türk-İslam Sanatı Kürsüsünü kurmuştur¹¹⁹.

Türk Kültürü Araştırma Enstitüsü, Atatürk Araştırma Merkezi, Alman Arkeoloji Enstitüsü, mesleki kuruluşlar ve vakıflara üye olmuştur. Ayrıca Sanat Tarihi Yıllığı başta olmak üzere Prof. Dr. Ernst Diez, Prof. Dr. Kurd Erdmann, Prof. Dr. İsmail Hakkı Uzunçarşılı'ya armağan kitaplarının yayınlanmasına öncülük etmiştir¹²⁰.

Aslanapa, Darülfünundan başlayarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nde 1920-1946 yılları arasında yapılmış olan tezlerin konularını içeren bir kitap

¹¹⁶ Altun, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", s.12.

¹¹⁷ Altun, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", s.12.

¹¹⁸ "Prof. Dr. Oktay Aslanapa'ya "Altın Diploma" Verildi", *Sanat Çevresi*, Sayı 183, (Ocak 1994), s. 53.

¹¹⁹ Altun, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", s.13.

¹²⁰ Altun, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları", s.12.

hazırlamıştır¹²¹. Kendisi de bu alanda çok sayıda Lisans, Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri hazırlatmıştır.

4.3.Yaptığı Kazı Çalışmaları

Aslanapa'nın Türk Sanatı'na katkılarının bir diğeri de Sanat Tarihi alanında Türkiye'de ilk sistemli kazıları başlatmasıdır. 1960'dan itibaren ilk sistemli kazıları Oktay Aslanapa tarafından yapılmıştır. İlk kazısı 1961 yılında Diyarbakır İç Kale Artuklu Sarayı kazısıdır. Daha sonra sırasıyla İznik Orhan Gazi İmaret (1963-1964), Kayseri Kaykubadiye Sarayı (1964), Konya Tac'ül Vezir Medresesi Kazısı (1964), Kalehisar Kazısı (1965- 1966), Karahisar Keramik Fırınları kazısı (1965), Afyon Hisarardı Medresesi kazısı (1965), İznik Stuko Buluntuları kazısı (1968), Bursa Yenişehir Reyhan Paşa Lahti ve etrafında yapılan kazılar (1969), Eski Van Ulu Cami kazısı (1970-1972), İznik Çini Fırınları kazısı (I. Dönem 1963- 1965, II. Dönem 1981 yılında başlamış ve devam etmektedir)¹²².

Aslanapa'nın yaptığı kazıları ile ilgili kitaplar ve çok sayıda makale hazırlanmıştır. Hazırlanan bu çalışmalar genellikle kazı faaliyetlerini açıklar niteliktedir. Bu durum, kazı çalışmaları hakkında bilgi edinilmesini kolaylaştırmaktadır.

Bu bölümde yapılan kazı çalışmaların ve bu kazılar hakkında hazırlanmış makalelerin değerlendirilmesi yapılacaktır. Böylece kazı çalışmalarının önemi bir kez daha ortaya konmuş olacaktır.

4.3.1.Diyarbakır Sarayı Kazısı

Diyarbakır Sarayı, Türk saray mimarisi içerisindeki yerini Aslanapa'nın yapmış olduğu kazı çalışmasıyla almıştır. Yapılan kazı sonucunda saray hakkında daha fazla bilgi sahibi elde edilmiştir. Kazı öncesinde de birçok yazılı kaynakta sarayla ilgili bilgiler mevcuttu. Bu bölgeye gelen araştırmacı ve seyyahlar saray hakkında bilgiler vermişlerdir¹²³. Örneğin, Evliya Çelebi sarayın bir divanhanesinin olduğunu belirtmiş,

¹²¹ Aslanapa, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri*.

¹²² Kazılar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Yazıcı, Nurcan, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 183, Aralık 2009, s. 505-520.

¹²³ Bu konu hakkında ayrıntılı bilgi için bkz: Oktay Aslanapa, "Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor", *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı 11/2, (1961), Ankara 1962, s. 10-11, Rüçhan Arık ve M. Oğuz Arık, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, İstanbul 2007, s. 247, Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, (Türkçeleştiren: Zuhuri Danışman), C 6, İstanbul 1970. Albert Gabriel, *Voyage Archeologiques dans la Turquie Orientale*, Paris 1940.

eski hükümdarlara ait süslemelerden bahsetmiştir¹²⁴. Aslanapa, A. Gabriel'in Artuklu sarayından hiçbir şey kalmadığını ve bu sarayın bir kısmının Osmanlılar Döneminde Bıyıklı Mehmet Paşa tarafından yaptırılan saraya katıldığını söylediğini belirtmiştir¹²⁵.

Günümüze kadar sadece birkaç kalıntısı kalan saray için Aslanapa şunları ifade etmektedir: *”Diyarbakır iç kalesinde Artuklu Sarayı kazısı, sarayın Artuklulardan Melik Nasirüddin Mahmut (1200-1220) tarafından yaptırıldığını göstermiş ve Türk saray mimarisi tarihini zenginleştirmiştir”*¹²⁶.Yapılan kazı çalışması sonunda sarayın bölümleri ortaya çıkarılmıştır. Saray, merkezde bulunan bir havuzdan ve bu havuzun etrafındaki dört eyvan ve kuzey batısında bulunan küçük bir mekândan oluşmaktadır. Sarayın kuzey-doğu köşesinde diyagonal bir kapı ve güney- doğu köşesinde de ikinci bir kapısı vardır. Aslanapa, sarayın Anadolu’da bilinen saray ve köşklerin hiçbirine benzemediğini ifade etmiş ve plan özellikleri ile Abbasilerin Semarra’da Cevzak el Hakanî ve Balkuvara Sarayına benzer mekânlarının olduğunu ve Leşkeri Bazhar Sarayının da Artuklu sarayının planına benzer bir girişinin olduğunu belirtmiştir¹²⁷. Metin Sözen ise Diyarbakır Artuklu sarayının Anadolu’daki saraylar içerisinde kendine özgü bir yeri olduğunu, plan ve süsleme açısından Karahanlılar, Gazneliler ve Büyük Selçuklular döneminden gelen özelliklerini korumasının yanı sıra bölgesel özelliklerinin de bunlara eklendiğini ifade etmiştir¹²⁸.

Kazı sonucunda çıkarılan sarayın bölümleri arasında iç avluda bulunan havuz ve bu havuzun mozaik süslemeleri dikkat çekicidir. Aslanapa çıkarılan havuz kısmı için: *”Meydana çıkan haçvarî eyvanlarla çevrili fiskiyeli bir havuz, güney eyvanında bir sebil ve bunun arkasında kerevetler ve havuza doğru uzanan kanallardan ibaret bir düzen gösteriyor”*¹²⁹ diye bahsetmiştir. Ara Altun sarayda bulunan ve süslemesi ile dikkat çeken bu havuzla ilgili olarak şunları ifade etmiştir: *“Cam küp, renkli taş mozaik ve çini kaplama olarak üç çeşit süsleme tekniği ile bu selsebil-havuz teşkilatının çevresi, Türk saray mimarisinde ve hele Anadolu’da bu devrin en zengin örneği*

¹²⁴ Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, s.1611-1682.

¹²⁵ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s.13.

¹²⁶ Aslanapa, *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokiyumu 21-26 Mayıs 1984 Elazığ Bildirileri*, s. 104.

¹²⁷ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s.13.

¹²⁸ Metin Sözen, *Diyarbakır’da Türk Mimarisi*, İstanbul 1971, s. 226-227.

¹²⁹ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s.12.

*sayılabilir*¹³⁰”. Ayrıca havuzlu kısmın Evliya Çelebi’nin bahsettiği Divanhane olabileceği üzerinde durulmuştur¹³¹.

Diyarbakır Artuklu Sarayı’nın kazılar sonucunda ortaya çıkarılan bir diğer önemli özelliği de içerisinde bulunan mozaik ve çinileridir. Aslanapa mozaik süslemesi için, mozaik süslemenin Türk mimarisinde ilk defa burada bulunduğunu söylemektedir. Rüçhan Arık ise sarayın avlusunun ortasında yer alan havuzun ve kanallarının süsleme açısından yapının en görkemli yeri olduğunu belirtmiştir. Türk sanatı içerisinde mozaik süsleme, bu sarayın havuz kanallarında güzel örnekleriyle görülmektedir diye ifade etmektedir¹³². Havuzda daha çok dilimli madalyonlar; kilim desenlerinin ve stilize ördek ve balık motiflerinin uygulandığı mozaikler; açık ve koyu yeşil- mavi- sarı ve kırmızı renkli taşlar; siyah, lacivert altın ve gümüş yaldızlı cam küplerle yapılmış olduğu ifade edilmiştir¹³³. Ayrıca havuzun su kanallarında kabartma harfli çini kitabeler de bulunduğu belirtilmiştir¹³⁴.

Saray, çini süslemesi bakımından önemli bir yere sahiptir. Aslanapa, çinilerin özelliklerinden bahsederken bunların tamamının tek renk çiniler olduğunu belirtmiştir. Çiniler, koyu ve açık mavi, koyu ve açık kahverengi, firuze, yeşil, mor, eflatun ve beyaz gibi çok zengin renk çeşitlerinden oluşmaktadır¹³⁵. Çinilerde motif olarak da tavus kuşu ve sarayın tarihlendirilmesinde de yardımcı olan çift başlı kartal kullanılmıştır. Bu motif, Anadolu’da görülen en eski çift başlı kartal motifi olması açısından önemlidir¹³⁶.

4.3.1.1 Makale¹³⁷:

Diyarbakır’da iç kalede tepe üzerinde bulunan sarayın tespiti 1946-1947 yıllarında yapılan su deposu çalışmaları sonucunda çıkarılan çift başlı kartal arması ve çini kitabe sayesinde anlaşılmıştır. 1959 yılında Diyarbakır’da inceleme yapılmış ancak bazı sebepler ve o dönemde ödenek yokluğu sonucunda kazı 15 Eylül 1961 tarihinde başlatılmış ve 1 Ekim’de bitmiştir.

¹³⁰ Ara Altun, *Anadolu’da Artuklu Devri Türk Mimarisi’nin Gelişmesi*, İstanbul 1978, s. 216.

¹³¹ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s.12.

¹³² Arık ve Arık, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, s. 247.

¹³³ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s. 14-16, Arık ve Arık, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, s. 247.

¹³⁴ Ara Altun ve Ü. Melda Ermiş, “Diyarbakır İç kale Artuklu Sarayı” *Medeniyetler Mirası Diyarbakır Mimarisi*, Diyarbakır, 2011, s. 126.

¹³⁵ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s. 16.

¹³⁶ Arık ve Arık, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, s. 247.

¹³⁷ Aslanapa, “Diyarbakır Sarayı Kazısından İlk Rapor”, s.10-18

Makalede, yapılan bu çalışma sonucunda elde edilen bilgilerin yanı sıra saray hakkında değerlendirilmeler de yapılmıştır. Diyarbakır sarayına ait yabancı kaynakların isimleri ve saray hakkındaki bilgiler dipnot olarak verilmiştir. Ayrıca yazıda Evliya Çelebi ve Albert Gabriel'in saray hakkında yazdıklarına da değinilmiştir. 1961 tarihinde başlatılan ve kazı çalışmaları sonucunda sarayın bölümleri, bu bölümlerde bulunan süslemeler ve çıkarılan seramik parçaları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Ayrıca saray içerisinde bulunan çini mozaik kaplamalı havuza dikkat çekilmiş ve havuz ayrıntılı şekilde anlatılmıştır. Saraya ait çini süslemelerin dekor özellikleri tarihlendirme için kitabeler incelenmiş ve çini süslemeleri motifleri üslup özellikleri açısından değerlendirilmiştir. Böylece sarayın 13. yüzyılda Artukoğlu Melik Salih Nasreddin Mahmud bin Muhammed döneminde inşa edildiği anlaşılmıştır.

4.3.2.İznik'te Sultan Orhan İmaret Camii Kazısı

İznik'te Orhan Gazi döneminde yapılmış cami günümüze ulaşmamıştır. Aslanapa'nın yaptığı kazı çalışmaları sonucunda yapı ile ilgili Osmanlı Döneminde ilk defa görülen ve sonrasında uygulanmaya devam eden bir plan tipinin ortaya çıktığı görülmektedir.

Orhan Gazi İmareti, plan açısından yapıldığı dönemde ayrı bir yere sahiptir. Cami günümüze kadar ulaşmadığı için bu konu hakkında hazırlanmış çok fazla kaynak yoktur. Aslanapa, bu konuda K. Otto- Dorn'nun söylediklerinden yararlanmıştır. Makalesinde Otto-Dorn cami hakkında Orhan Gazi tarafından yaptırılan kendi adını taşıyan ilk cami olduğunu ve caminin surların dışında olduğunu belirtmiştir¹³⁸. Semavi Eyice, Aşıkpaşazade'nin bu cami ilgili olarak Orhan Gazi'nin 1331'de İznik'i fethinin ardından, şehrin dışında, Yenişehir Kapısı civarında bir imaret vakfettiğini, hatta kendisinin de buraya bizzat hizmet ettiğinin bilindiğini ifade etmiştir¹³⁹.

Kazılar sonucunda çıkarılan imaret, plan açısından ilgi çeken bir özelliğe sahiptir. Orhan Gazi imareti ters T ya da zaviyeli olarak adlandırılan camiler grubuna dahil edilmektedir. Yapı, bu türdeki yapıların ilki ve öncüsü olması bakımından da önemlidir. Artık bu dönemden sonra yapılacak olan Osmanlı camilerinde bu plan tipinin örneklerini sıkça görmek mümkün olacaktır. İznik Orhan Gazi İmaretinde uygulanan bu

¹³⁸ K. Otto- Dorn, *Das Islamische, İznik* Berlin, 1941,s.13-14; Oktay Aslanapa, "İznik'te Sultan Orhan İmaret Camii Kazısı", *Sanat Tarihi Yıllığı (1964-1965)*, İstanbul 1965, s. 16-31.

¹³⁹ Semavi Eyice, "İlk Osmanlı Devrinin Dini İhtimai Bir Müessesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler", İstanbul İktisat Fakültesi Mecmuası, Cilt 21, s. 56, 141. dipnot.

plan tipi, daha sonra Bursa Bilecik İmaret Camisinde, Yıldırım İmaret camilerinde gelişmiş hali ile inşa edilmiştir¹⁴⁰.

Aslanapa imaretin planı ile ilgili, Orhan Gazi döneminde tek kubbeli bir yapı olan Hacı Özbek cami ile İznik Orhan Gazi imaretinin yakın tarihlerde inşa edilmiş olduğuna işaret etmiştir¹⁴¹. Bu durumun iki farklı plan tipinin aynı zamanda içerisinde kullanılmış olması açısından dikkat çekmektedir. Bu durum yeni bir plan tipinin bilinçli bir şekilde uygulandığının göstergesidir.

4.3.2.1.Makale¹⁴²:

Orhan Bey döneminde inşa edildiği belirtilen İznik'teki Orhan Gazi Cami'nin durumunu net bir şekilde belirlemek amacıyla 2-12 Temmuz 1963 yılında kazı çalışmaları başlatılmıştır.

Aslanapa bu cami ile ilgili bilgilerin o zamana kadar iki kaynaktan mevcut olduğunu ifade etmiştir. Bu iki kaynağın ilki Evliya Çelebi ikincisi ise K. Otto-Dorn'un cami hakkında verdiği bilgilerdir. Fakat bu caminin gerçek durumu için kazı yapılmasını gerekli olduğu düşünülmüştür.

Makalede ilk olarak caminin kazı sonucunda çıkarılan bölümlerine ve bu bölümlere ait teknik, malzeme ve süslemesine değinilmiştir. Çıkarılan bölümleriyle birlikte yapı zaviyeli camiler grubuna dahil edilmiştir. Yazıda yapının plan özelliklerini değerlendirilirken, yapıya ait kitabe ve yapının tarihlendirilmesi üzerinde de durulmuştur. Bu konu ilgili Orhan Gazi Camisine en yakın tarihte İznik'te inşa edilmiş olan Hacı Özbek Cami ele alınarak değerlendirilme yapılmıştır. 1135 yılına tarihlendirmesinin yapılmasının yanı sıra Orhan Gazi döneminden sonra yapılan zaviyeli camiler ile İznik Orhan cami planı arasında kıyaslamalar yapılmıştır.

9-17 Temmuz 1964 yılında yapılan kazıda ise plan açısından farklılıklar olmakla birlikte diğer bölümlere ait detayların ortaya çıkarıldığı ifade edilmiştir.

4.3.3.Keyseri Keykubadiye Köşkleri Kazısı

Keykubadiye Köşkleri Zeki Oral tarafından 1953 yılında sondaj çalışmaları yapılarak başlamış ve bu konuda bir makale yayınlamıştır. Saray ile ilgili olarak Oral makalesinde

¹⁴⁰ Bu konu hakkında bkz: Eyice, "İlk Osmanlı Devrinin Dini İçtimai Bir Müessesesi Zaviyeler ve Zaviyeli Camiler", s. 32-50.

¹⁴¹ Aslanapa, "İznik'te Sultan Orhan İmaret Camii Kazısı", s. 25.

¹⁴² Aslanapa, "İznik'te Sultan Orhan İmaret Camii Kazısı", s. 16-31.

yaptığı sondaj çalışması sonucunda dört kemer üzerinde haç tonozlu, kare kaideye sahip küçük bir köşkten ve kemer yüzeyinde bulunan bordürlerden ve süslemelerinden bahsetmiştir¹⁴³.

Köşk tespiti sonucunda, yapı ile ilgili doğru bilgilere ulaşılması sağlanmıştır. Zeki Oral bu konuda Alaeddin Keykubad dönemine ait 1224-1226 yılında yaptırılmış olabileceğini söylemiştir. Ayrıca yazar, Kayseri Keykubadiye Sarayı ile yine döneme ait olan Beyşehir yakınlarındaki Kubadâbâd Sarayı'nın tarihçiler tarafından birbirine karıştırıldığını belirtmiştir ve bu konu ilgili olan kaynaklara değinmiştir¹⁴⁴. Ayrıca Oral makalesinde çıkarılan çinilerden iki parçası ve köşkün planına da yer vermiştir¹⁴⁵.

Saray mimarisi ile ilgili bilgilere o dönemde yazılan kaynaklarda da rastlanılmaktadır¹⁴⁶. Ayrıca sarayın Alaeddin Keykubad'ın yazları kullandığı mekân olduğunu ve elçilerini burada kabul ettiği ve Alaeddin Keykubad'ın burada öldüğü de aktarılmaktadır¹⁴⁷.

Zeki Oral'dan sonra Kurd Edman da saray ile ilgili çalışmalar yapmıştır. Fakat ilk kazı çalışması Oktay Aslanapa tarafından başlatılmıştır. Aslanapa, üç farklı yerde kazı yaptığını, kazılarda saraya ait mekanları ortaya çıkardığını ifade etmiştir¹⁴⁸. Yapılan kazıda dört köşk bulunmuş ayrıca bulunan yapının 50 m kuzeyinde üç tonozlu bir diğer köşkün de var olduğu anlaşılmıştır. Buranın bir balkon ya da rıhtım olabileceğine de işaret edilmiştir. Ayrıca dört kemerli köşkün 100 m ilerisinde mutfak olduğu anlaşılan bölüme ulaşılmıştır¹⁴⁹. Bu bilgiler burada bir yapı topluluğunun varlığı bulunduğuna işaret ertmektedir.

Yapılan kazıda bulunan çiniler, yapı ile ilgili olarak önem teşkil etmektedir. Aslanapa'nın yaptığı kazılar sonucunda ele geçirilen çinileri iki grup içerisinde değerlendirilmiştir. Aslanapa'nın çalışmasından on altı yıl sonra, 1980 yılının Eylül ayında Rüçhan Arık ve M. Oruç Arık tarafından kısa süren bir kazı çalışması daha

¹⁴³ M. Zeki Oral, "Kayseri'de Keykubadiye Sarayları", *Belleten*, Cilt 17 Ocak 1953, s. 514.

¹⁴⁴ Oral, "Kayseri'de Keykubadiye Sarayları", s. 502.

¹⁴⁵ Bkz. Oral, "Kayseri'de Keykubadiye Sarayları", s. 506-509.

¹⁴⁶ İbn Bibi, *El Evamirü'l- Ala'iyye Fi'l- Unuri'l- Ala'iyye*, (*Selçukname*), (Çev. Mürsel Öztürk) Cilt 1, Ankara 1997, s.257, 321-323, 357-359, 456-457.

¹⁴⁷ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul 1993, s. 404, Halit Erkitelioğlu, *Kayseri Tarihi (En Eski Zamanlardan Osmanlılara Kadar)*, Kayseri 1993, s.109.

¹⁴⁸ Aslanapa, "Kayseri Keykubadiye Köşkləri Kazısı", s. 19-20.

¹⁴⁹ Aslanapa, "Kayseri Keykubadiye Köşkləri Kazısı", s. 19-20.

yapılmıştır¹⁵⁰. Bu çalışma sırasında da Aslanapa'nın bulduğu çinilere benzer çiniler bulunmuştur. Sarayda çinilerin kullanılması Selçuklu saraylarında görülen çini süslemesinin devam ettiğinin göstergesidir¹⁵¹.

Tüm bu bilgiler ışığında görülüyor ki Anadolu Selçuklu döneminin en ihtişamlı zamanında Alaeddin Keykubat zamanında inşa ettirilen Keykubadiye Sarayı, hem bir yapı topluluğu şeklinde düzenlenmesi, hem de bulunduğu yerin bir göl kenarında olmasıyla Türk saray mimarisi açısından ilgi çekmektedir. Yapının günümüze kadar ulaşmaması, saray hakkında bilgileri sınırlandırmaktadır. Ancak yapılan kazı çalışmaları sonucunda saray hakkında birçok bilgi edinilmiştir. Bu durum gerek Zeki Oral'ın, gerek Oktay Aslanapa'nın gerekse Rüçhan Arık ve M. Oruç Arık'ın çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır.

4.3.3.1. Makale¹⁵²:

Zeki Oral tarafından başlatılan sondaj çalışmalarından sonra devam niteliğinde Oktay Aslanapa Kayseri Keykubadiye Köşkü'nde 23-27 Haziran 1964 yılında kazı çalışmasına başlatmıştır. Aslanapa'nın yaptığı kazı çalışmalarının içerisinde önemli bir yeri olan Keykubadiye Köşkü kazısı ile ilgili makalede kazı çalışması sonucunda çıkartılan bölümler ve çiniler ele alınmıştır. Makalede köşkte üç farklı kazı yapıldığını ifade edilmiş ve sırasıyla çıkan bölümler anlatılmıştır. Ayrıca çıkarılan bu bölümlerin fonksiyonlarının ne olabileceği konusuna da değinilmiştir. Keykubadiye Köşkü'nün bölümlerinin yanı sıra çıkarılan çiniler de önemlilik arz etmektedir. Nerede ve nasıl kullanıldığı bilinmeyen çiniler iki grup altında toplanmıştır. Bu gruplara dâhil olan çinilerin teknikten ziyade motif özellikleri açısından değerlendirilmeleri yapılmıştır.

4.3.4.İznik Çini Fırınları Kazısı Çalışmaları

İznik Osmanlı Döneminde önemli bir çini merkezi durumundaydı. Selçuklu döneminde kültür merkezi Konya idi ve bu durum Beylikler Döneminde de devam etmiştir. Ancak Osmanlı Devleti'nin kuruluş sonrasında siyasi ve kültür merkezi Konya'dan Bursa'ya taşınmıştır. Çini merkezi doğal olarak Konya'dan Bursa yakınlarındaki İznik'e geçmiştir. İznik, Bizanslılar Döneminden beri keramik merkeziydi ve Osmanlı Dönemin

¹⁵⁰ Aslanapa, "Kayseri Keykubadiye Köşkleri Kazısı", s. 20-21, Arık ve Arık, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, s. 250.

¹⁵¹ Bu çiniler hakkında detaylı bilgi için bkz: Arık ve Arık, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, s. 247.

¹⁵² Aslanapa, "Kayseri Keykubadiye Köşkleri Kazısı", s. 19-22.

de en önemli çini merkezi olarak 14. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar varlığını devam ettirmiştir¹⁵³.

Aslanapa'nın ilk kez Orhan Gazi İmareti ve Hamamı ile başlatılan çalışmadan sonra burada yaptığı diğer çalışması, ilk dönemi 1964-1965 yıllarında başlayan İznik çini fırınları kazısıdır. Bu kazı çalışmaları sonucunda üç çini fırını ve burada üretilen çinilere ulaşılmıştır. Yapılan çalışmalar, üretim faaliyetlerini ve seramiklere uygulanan teknikleri anlamayı kolaylaştırmanın yanı sıra İznik'in bir çini üretim merkezi olduğunu göstermesi bakımından önem taşımaktadır. İznik kazı çalışmalarının önemini Belgin Demirsar Arlı da *"En ön önemli sonuç o zamana kadar Osmanlı Dönemi çini ve keramik merkezinin kesinlik kazanmamış üretim yeri konusunda çözümü ilgililerce kabul görmesi olmuştur"* diye ifade etmektedir¹⁵⁴.

İznik kazı çalışmalarının ikinci dönemi 1980 yılında başlamıştır. Bir yol çalışması sırasında bulunan çini fırını, Oktay Aslanapa'nın o bölgede bir kazı çalışması yapmasına vesile olmuştur¹⁵⁵. İznik'te II. dönem kazı çalışması Prof. Dr. Ara Altun ve Prof. Dr. Şerare Yetkin ve Prof. Dr. Oktay Aslanapa'nın başkanlığında oluşturulan ekiple başlamıştır. 1981 yılından itibaren kazı çalışmalarına başlanılmış, ilk iki yıl İznik Ayasofya, çalışmanın merkezi olmuştur. Ayasofya apsisinin doğusunda rastlanan büyük bir keramik çöplüğü kazılmıştır. 1997 yılında Ayasofya'nın içine aldığı alan kamulaştırılmış ve burada tekrardan kazı çalışmalarına başlanmıştır¹⁵⁶. Burada İznik çini fırınları kazıları yapılmıştır.

1983 yılında ise belediye hamamı olarak bilinen II. Murat Hamamı doğusundaki alana iki sondaj yapılmış, daha önce yapılan çalışmayla birleştirilmiştir. 1984 yılından itibaren buranın kazısına da başlanmıştır¹⁵⁷.

¹⁵³ Şerare Yetkin, *Anadolu'da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul 1986, s.201.

¹⁵⁴ Belgin Demirsar Arlı, "İznik Çini Fırınları Kazısından İlgi Çekici Örnekler", *Uluslararası İznik Sempozyumu (5-7 Eylül 2005)*, İznik, 2005, s. 348.

¹⁵⁵ Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", s. 517.

¹⁵⁶ Oktay Aslanapa ve Ara Altun, "İznik Çini Fırınları Kazısı 1997 Mevsimi Çalışmaları", *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara, 1999, s. 540-541, Arlı, "İznik Çini Fırınları Kazısından İlgi Çekici Örnekler", s. 348.

¹⁵⁷ Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", s. 517, Arlı, "İznik Çini Fırınları Kazısından İlgi Çekici Örnekler", s. 349.

4.3.4.1. Makale¹⁵⁸:

İznik'te ilk kazı faaliyetleri 1963 yılında başlamış ve bu kazıların günümüze kadar sürmesine Aslanapa öncülük etmiştir. Kazılar sonucunda fırınlar ve bu fırınlarda üretilen seramikler ortaya çıkarılmıştır. Aslanapa tarafından yönetilen ilk dönem İznik kazıları, “Kazı Sonuçları Toplantısı” içerisinde yıllarına göre yayınlanmıştır. Aslanapa'nın İznik fırınları ile ilgili olan makalelerinde yapılan kazı çalışmalarını yürüten ekip, sondaj, yüzey araştırması, müze çalışmaları, envanter, raporlama, meydana çıkarılan fırınlar ve materyaller, kazılardan elde edilen bilgiler, önemli sonuçlar ve karşılaşılan zorluklar anlatılmıştır. Ayrıca İznik hakkında yapılan kazılar iki kitapta toplanmıştır¹⁵⁹.

4.3.5. 1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı¹⁶⁰

Van Ulu Cami kazısı, Oktay Aslanapa tarafından 1970 yılında başlatılmış ve üç dönem halinde olarak 1971, 1972, yıllarında devam ettirilmiştir. Cami ile ilgili olarak o dönemdeki ilk çalışma, Birinci Dünya Savaşından önce bölgeye gezi amaçlı gelen ve bölgedeki yapıları inceleyen W. Bachman tarafından yapılmıştır. Onun hazırlamış olduğu plan ve fotoğraflar cami hakkında bazı bilgiler verse de cami hakkında esas bilgiler kazı yapılarak elde edilebilmiştir¹⁶¹.

İlk dönem kazılarında taç kapının bulunduğu doğu kısmı kazılmıştır. Mihrap duvarı boyunca plan devam edilmiştir. Burada mihrap duvarı, tuğla ve alçı süslemelerle kaplı olduğu ve buradaki süslemelerde mavi, yeşil ve kırmızı olarak üç renk kullanıldığı tespit edilmiştir¹⁶². Cami sahip olduğu bu süslemeler açısından dikkat çekmektedir ve bu

¹⁵⁸ İznik ilgili kazılar hakkında daha detaylı bilgi için bkz: Oktay Aslanapa, “İznik Kazılarında Ele Geçen Keramikler ve çini Fırınları”, *Türk Sanatı Tarihi Araştırmaları ve İncelemeleri*, Cilt 2 İstanbul, 1969, s. 62-73, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1984 Yılı Çalışmaları”, s. 637-650, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1985 Yılı Çalışmaları”, s. 315-334, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1986 Yılı Çalışmaları”, s. 329-349, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1988 Yılı Çalışma Raporu”, s. 131-134, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1987 Yılı Çalışmaları”, s. 383-400, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1991 Yılı Çalışmaları”, s. 475-492, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1992 Yılı Çalışmaları”, s. 547-561, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1988 Yılı Çalışmaları”, s. 363-371, Aslanapa, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1990 Yılı Çalışmaları”, s. 443-455

¹⁵⁹ Oktay Aslanapa, A. Altun, ve Ş. Yetkin, *İznik Çini Fırınları Kazısı II. Dönem*, İstanbul, 1989.

¹⁶⁰ Oktay Aslanapa, “1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 4, İstanbul, 1970-1971, s. 1-15.

¹⁶¹ Aslanapa, “1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı”, s.1.

¹⁶² Aslanapa, “1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı”, s.8.

konuda Aslanapa, buradaki süsleme kompozisyonunu, Büyük Selçuklu sanatına özellikle Kazvin Mescid-i Cuması'nın tuğla ve terakota süslemelerine bağlamaktadır¹⁶³.

İkinci dönem olarak 1971 yılında devam ettirilen çalışmalar, 1972 yılının haziran ayında tamamlanmıştır. Bu dönemde yapının kalan kısımlarının kazı çalışması tamamlanmış ve iç kısım ortaya çıkarılmış, cami planı daha da netleşmiştir. Ayrıca süsleme konusuna dikkat çekilmiştir¹⁶⁴.

Oktay Aslanapa'nın yapmış olduğu kazı çalışması sonucunda Van Ulu Camisi Türk sanatındaki yerini almıştır. Cami dikdörtgen planlı olup, mihrap önü kubbesine sahiptir. Bu açıdan cami Isfahan Mescidi Cuması'nda görülen mihrap önü kubbesi geleneğinin devamı şeklindedir. Ayrıca Anadolu'da kurulan ilk camilerden Bitlis Ulu Cami (1150) ve Silvan Ulu Camisi'nde (152-1557) de bu plan tipini görmek mümkündür¹⁶⁵. Camide dikkat çeken asıl unsur planından çok, camiye ait süslemelerdir. Süslemede kullanılan geometrik bitkisel motiflerin yanı sıra kabartmalar, yazı kuşakları kufi yazıların zenginliği açısından dikkat çekmektedir¹⁶⁶.

4.3.5.1. Makale¹⁶⁷:

Aslanapa yönetiminde 14 Temmuz 1970 yılında başlatılan kazı çalışması yapının ortaya çıkarılmasına, cami hakkında daha iyi bilgi edinilmesine olanak sağlamıştır. Kazı çalışması hakkındaki bilgileri içeren makalede ilk olarak yapılan sondaj çalışmaları anlatılmıştır. Makalede sondaj çalışmasının ardından çıkarılan bölümler ve bu bölümlerdeki payeler hakkında bilgiler verilmiştir. Ayrıca çalışmada caminin teknik özellikleri verilirken, mevcut olan süslemelerinden de bahsedilmiştir. Makalenin sonunda ise cami için tarihlendirme yapılmış ve en uygun tarihin 1389-1400 yıllar olduğu savunulmuştur.

4.3.5.2. Kazısı Tamamlandıktan Sonra Van Ulu Cami¹⁶⁸

Temmuz 1970 de başlayan Van Ulu Cami kazı çalışması 1971 Ağustos ayında devam etmiş ve 1972 yılı Haziran ayı sonlarında tamamlanmıştır. Kazı sonucunda yapının tarihinin 14. yüzyıla ait ve Karakoyunlu yapısı olduğu kesinlik kazanmıştır. Makalede

¹⁶³ Aslanapa, "1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı", s. 6-8.

¹⁶⁴ Bkz: Aslanapa, "1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı", s. 6-8.

¹⁶⁵ Aslanapa, *Türk Sanatı*, s.103-106.

¹⁶⁶ Oktay Aslanapa, "Kazısı Tamamlandıktan Sonra Van Ulu Cami", *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 5, İstanbul, 1972- 1973, s. 3-5, Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", s. 516.

¹⁶⁷ Oktay Aslanapa, "1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı", s. 1-15.

¹⁶⁸ Aslanapa, "Kazısı Tamamlandıktan Sonra Van Ulu Cami", s. 1-25.

kazı sonucunda planları ortaya çıkarılmış olduğundan bahsedilmiş ve caminin mevcut özellikleriyle ilgili kıyaslamalar yapılmıştır. Özellikle plan ve süslemesi açısından benzerlikleri kıyaslanmış ve değerlendirmeler yapılmıştır. Makalenin sonunda ise kazı sonucunda tespit edilen payelerin esas durumuna ilişkin liste verilmiştir.

4.3.6.Konya, Tac'ül Vezir Medresesi Kazısı

1964 yılında Oktay Aslanapa tarafından, Konya'da Tac'ül Vezir Türbesine bitişik olduğu medrese kalıntısında bir sondaj çalışması yapılmış fakat çalışmaya devam edil(e)memiştir¹⁶⁹.

4.3.7. Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler

Alacahöyük'ün 5 km kuzey-doğusunda eski ve küçük bir Selçuklu merkezi olan Kalahisar'da 1965 ve 1966 yıllarında kazı çalışmaları yapılmıştır. Burada bir medrese, kervansaray ve hamam tespit edilmiştir. Aslanapa, medrese için daha önce Rudolf Naumann'ın ilgisini çekmiş yapının plan ve krokisini çizdiğini ve Kalehisarda bulunan eserler arasında en önemli olduğunu da ifade etmiştir¹⁷⁰. Aslanapa yapıyı plan olarak iki eyvanlı tek katlı medrese gurubuna dahil etmiştir. Yapının planı ve çıkarılan keramiklere göre medrese 13. yüzyılın ilk çeyreğine tarihlendirilmiştir¹⁷¹.

Kalesiharda bulunan ikinci yapı kervansaraydır. Kervansaray, plan olarak kuzey güney doğrultusunda uzanan üç bölümlü olup, Selçuklu ve Osmanlı kervansaray planlarından farklılık göstermektedir¹⁷². Aynı yerde tek bir kemer halinde kalmış hamama ulaşılmıştır fakat sadece sıcaklık kısmının planı çizilmiştir. İki yapının tarihlendirmesi için Aslanapa, hamam ve kervansarayın medreseden sonra 14. yüzyılın sonunda inşa edilmiş olabileceğine işaret etmiştir¹⁷³.

4.3.7.1.Makale¹⁷⁴:

Kalehisar'daki kazı ve sondaj çalışmaları sonucunda medrese, kervansaray ve hamamdan oluşan bir yapı topluluğu ortaya çıkarılmıştır. Makalede bu çalışmalar

¹⁶⁹ Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", s.512 'den; Şerare Yetkin, "Türkiye'de Elli Yıl İçinde Yapılan Türk Sanatı ile İlgili Kazılar", *Cumhuriyet'in 50. Yılına Armağan*, İstanbul 1973, s. 271-290.

¹⁷⁰ Oktay Aslanapa, "Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler", *Sanat Tarihi Yıllığı (1966-1968)*, İstanbul, 1968, s. 1-3.

¹⁷¹ Aslanapa, "Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler", s. 5.

¹⁷² Aslanapa, "Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler", s. 5-8, Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", s. 513.

¹⁷³ Aslanapa, "Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler", s.12.

¹⁷⁴ Aslanapa, "Kalehisar'da Bulunan Mimari Eserler", s. 1-14.

sonucunda bulunan Husamiye Medresesi, kervansaray ve hamamın mimari özellikleri hakkında bilgiler verilmiştir.

4.3.8. Kalehisar Keramik Fırınları Kazısı

Kalehisar’da kazı yapılırken bulunan parçalar üzerine Aslanapa tarafından burada bir yeni kazıya başlatılmıştır. Kazı sonucunda iki çini fırını tespit edilmiştir. Bir Selçuklu tekniği olan “slip” tekniğindeki parçaların bulunması önem taşımaktadır. Bu durum slip tekniğinin Kalehisar’da görülmesi daha sonra İznik’te bu tekniğin yeniden kullanılması Selçuklu ve Osmanlı sanatı arasındaki bağlantıya dikkat çekilmiştir¹⁷⁵.

4.3.8.1. Makale¹⁷⁶:

Aslanapa’nın kazı ile ilgili makalesini Almanca olarak hazırlamıştır. Çalışmada 1965 Kalehisar’da yapmış olduğu kazının yapılışı ve önemi ve çıkarılan parçalar ve bu parçaların tekniği üzerinde durulmuştur.

4.3.9. Afyon Hisarardı Medresesi Kazısı

Oktay Aslanapa tarafından, 1965 yılında başlatılmış bir kazıdır. Kazı Afyon Kalesi’nin batısında, dış mahallelerinde bulunan Hisarardı medresesinde yapılmıştır. Kazı sonucunda medreselerin bölümleri çıkarılmıştır. Yapı ilgili yapılan sonra kazıdan medreseden günümüze hiçbir iz kalmamıştır.

4.3.9.1. Makale¹⁷⁷:

Bu makalenin yayın hakkı, kazı başkanı tarafından o dönemde doktora öğrencisi olan ve kazı ekibinde bulunan Prof. Dr. Metin Sözen’e verilmiştir.

4.3.10. İznik Stuko Buluntuları Kazısı

Oktay Aslanapa’nın İznik’te yürüttüğü çalışmalar sırasında daha önce müze müdürlüğü tarafından bir takım stukolar tespit edilmiştir. Bu stukoların toplatıldığı yerde Aslanapa başkanlığında yeni bir kazı yapılmıştır. Kazı sonucunda rölyef halinde, üzerinde naturalist bitkisel motifli, yıldız ve geometrik desenli parçalar ele geçirilmiştir. Burada çıkarılan parçaların renk ve motif özellikleri açısından 14. ve 15. yüzyıllarına

¹⁷⁵ Ara Altun, “Diyarbakır İç kale, Kalehisar/Eski Van Ulu Cami Kazıları ve Türkiye’de İstanbul Üniversitesi’nin Ortaçağ Kazıları”, *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi (1932-1999)*, İstanbul, 2000, s. 274.

¹⁷⁶ “Keramikofen und Figürliche Keramik aus Kalehisar”, *Anatolica I*, Leiden 1967, s. 135-142.

¹⁷⁷ Yazıcı, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu’daki Türk Dönemi Kazıları”, s. 513da 20. dipnotta, Metin Sözen, *Anadolu Medreseleri, Selçuklular ve Beylikler Devri*, İstanbul 1970, s.127-130.

tariflendirilmesi uygun bulunmuştur¹⁷⁸. Kolay tahrip olabilen stuko süslemelerin örneklerinin bulunması ve Erken Osmanlı mimarisinde görülen dönemin taş çini ve ahşap süslemelerinde de benzer özelliklerin görülmesi dönemin beğenisinde görülen süsleme anlayışını sunması açısından önemli olduğu ifade edilmiştir¹⁷⁹.

4.3.10.1.Makale¹⁸⁰:

Kazıya ait buluntularla ilgili yazının hazırlanması kazıya katılan Gönül Güreşsever Cantay'a verilmiştir.

4.3.11.Bursa Yenişehir'inde Reyhan Paşa'nın 734 (1333) Tarihli Mezar Taşı ve Lahti

1969 yılında, Osmanlı Devleti'nin ilk kuruluş yeri olan Bursa'nın Yenişehir ilçesinde Osman Gazi ve Orhan Gazi dönemine ait eserleri bulmak amacıyla kazı çalışması yapılmış ve çalışma sonucunda lahit kalıntılarına ulaşılmıştır. Şehrin 2 km batısında kabartma sülüs kitabeli iki parça mermer lahit kapağı baş ve ayak taşlarına ait parçalar bulunmuştur¹⁸¹. Sondaj çalışması sonucunda buranın dikdörtgen yüksek bir kaide üzerinde bir mezar olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca lahit ve mezar taşındaki sülüs kitabelerde Reyhan Paşa'nın ölüm tarihi H. 734/ M (1333) olarak okunmuştur¹⁸².

Reyhan Paşa'nın Lahdi, Osmanlı'nın ilk dönemlerinden günümüze kadar ulaşan ilk eserlerinden olması açısından dikkati çekmektedir.

4.3.11.1. Makale¹⁸³

Aslanapa makalede Reyhan Paşa'nın Lahti'nin kazısının amacına ve yapılan çalışmalara değinilmiştir. Ulaşılan bu kalıntıların Reyhan Paşa'ya ait olduğu belirtilmiş ve mezar taşlarındaki sülüs kitabeler incelenmiştir. Kitabelerin orijinal halleri ve transkripsiyon şekli verilmiştir. Ayrıca Topkapı Sarayı arşivinde bulunan Reyhan Paşa ile ilgili

¹⁷⁸ Bu hakkında bkz: Gönül Güreşsever, "Ağustos 1968, İznik Çini Fırınları Kazısı Sırasında Çıkarılan Stuko Buluntuları", *Sanat Tarihi Yıllığı II (1966-1968)*, İstanbul 1968, s.200-208.

¹⁷⁹ Yazıcı, "Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu'daki Türk Dönemi Kazıları", s.514.

¹⁸⁰ Güreşsever, "Ağustos 1968, İznik Çini Fırınları Kazısı Sırasında Çıkarılan Stuko Buluntuları", s.200-208.

¹⁸¹ Oktay Aslanapa, "Bursa Yenişehir'inde Reyhan Paşa'nın 734 (1333) Tarihili Mezar Taşı ve Lahti", *Sanat Tarihi Yıllığı 1969-1970*, İstanbul, 1970, s. 59.

¹⁸² Oktay Aslanapa, "Bursa Yenişehir'inde Reyhan Paşa'nın 734 (1333) Tarihili Mezar Taşı ve Lahti", s. 64.

¹⁸³ Oktay Aslanapa, "Bursa Yenişehir'inde Reyhan Paşa'nın 734 (1333) Tarihili Mezar Taşı ve Lahti", s. 59-67.

kayıtlara değinilmiş ve mevcut olan bilgilerden Reyhan Paşa'nın kim olabileceği açıklanmaya çalışılmıştır.

4. 4. Görüşleri ve Getirdiği Yenilikler

4.4.1. Görüşleri:

Aslanapa'nın gerek çalışmaları ve yayınları gerekse görüşleri ve uyguladığı yöntemle Sanat Tarihi ve Türk sanatı alanında genel bir çerçeve oluşmasına olanak sağlamıştır. Bu çalışmada Aslanapa'nın alanla ilgili görüşlerine yer verilmesi, ileride Sanat Tarihi çalışacak kişilere katkı sağlaması açısından önemlidir. Çalışmada Aslanapa'nın görüşlerine yer verirken, yayınlarında belirttiği fikrilerinin yanı sıra bizzat kendisinden alınan bilgiler de derlenmiştir. 19 Ocak 2011 ve 5 Mayıs 2011 tarihlerinde Oktay Aslanapa ile yaptığımız görüşmelerde kendisine sorulan sorular, Türkiye'deki sanat tarihinin gelişmesi, yaptığı ilk çalışmalar, çalışmalarından etkilendiği ekoller, çalışma alanları, mimari ile ilgili görüşleri gibi bölümlere ayırarak sorulmuştur.

Türkiye'deki Sanat Tarihi'nin gelişmesini şu şekilde açıklamıştır: “...Biz 1943’de Sanat Tarihi Enstitüsü’nü kurup, dersler vermeye başladığımızda Türk Sanatı ile ilgili üç dört tane eser vardı... Sanat Tarihi ile ilgili birçok tez konuları verdik... Hepsi yerinde çalıştılar... Daha sonraki yıllarda Sanat Tarihi ile ilgili yeni birçok enstitü kuruldu... (O dönemde yapılan çalışmalar sayesinde) bugün Türk Sanatı ile ilgili binlerce eser var¹⁸⁴...”. Aslanapa'nın Sanat Tarihi alanında bilincin oluşması için harcadığı emek ve gösterdiği çaba oldukça önemlidir. O dönemdeki yaşadıkları kısıtlı imkanlar göz önünde tutulduğunda Aslanapa'nın ve diğer öncü sanat tarihçilerinin alanla ilgili özverili çalışmaları ve o dönemde hazırlanan yayınlarının alanın ilerlemesine ne kadar büyük katkı sağladığını göstermektedir.

Oktay Aslanapa, 1959 yılında Sanat Tarihinin liselerde ders olarak okutulması üzerine bu konuda genel nitelikli bir ders kitabını Arif Müfit Mansel ile birlikte hazırlamıştır. Bu, alanında ilk yapılmış bir çalışmadır. Kitap, Sanat Tarihinin yöntem ve tekniğini ortaya koymasının yanı sıra toplu bilgi vermesi açısından da ayrıca önemlidir. Sanat derslerinin liselerden kaldırılmasının ardından büyük bir kayıp yaşanmıştır. Böylece yeni lise ders kitapları yazılamamıştır.“ Biz Arif Mansel hoca ile beraber bir kitap yazdık, o Arkeoloji kısmını yazdı, ben Sanat Tarihi kısmını yazdım. Tabi bu çok faydalı

¹⁸⁴ Oktay Aslanapa , 5 Mayıs 201, Tarihli Görüşme.

bir çalışmaydı. Yani yeni başlayanlar için yol gösterici bir kitaptı. Bu kitap aşağı yukarı bir başlangıç olmuştur, ama sonra Sanat Tarihi dersleri okullardan kaldırılınca kitaplar da kaldırıldı. Bu durum çok büyük kayıp olmuştur. Türk kültürü için, çünkü Atatürk'ün görmek istediği başlattığı şeylerin hepsi yüzüstü kalmıştır¹⁸⁵”.

Oktay Aslanapa'nın çalışmalarında etkilendiği ekolleri şu şekilde anlatmıştır: “*En sağlam ekol Viyana'dadır. Türk sanatı ile ilgili ilk araştırmalar ve çalışmalar Viyana'da yapılmıştır. Joseph Strzygowski, Heinrich Glück bunları ilk çalışan insanlardır. Ondan sonra diğer Alman bilim adamları çalışmışlardır... En çok onlar bu alanda çalışmışlardır.... Onlar araştırma yapıyorlar ve biz kendi sanatımızı onlardan öğrenerek, çalışmalarımızı yürütüyorduk¹⁸⁶”.* Aslanapa'nın gerek Viyana'da aldığı Sanat Tarihi eğitimi gerekse Alman bilim insanlarının alandaki etkinlikleri, Aslanapa'nın da Alman ekolünden etkilendiği düşüncesini akla getirmektedir.

Aslanapa Bizans sanatı ve Türk sanatı kıyaslaması yapıldığında şu hususları belirtmektedir: *Roma sanatının şansı başından sonuna kadar aynı dil, aynı yazı kullanmasıdır. Türk sanatında ise çeşitli diller çeşitli yazılar kullanıldığı için maalesef sistem düzenli şekilde devam edememiştir. Bu alanda daha çok çalışmalar yapılabilir. Mesela Avrupa'da her sene yüz tane eser çıkıyorsa, bunların içerisinde Türk İslam sanatı ile ilgili olanlar bir ve ya ikidir. Diğerlerinin hepsi Roma sanatı, Bizans sanatı konularındadır”... Türk sanatı üzerine daha çok çalışma ve araştırma yapmak lazımdır. Bugüne kadar yapılanlar yetersizdir. Hiçbir zaman bir Roma Sanatı kadar bir Bizans sanatı kadar Türk sanatı son sınırlarına kadar incelenmemiştir¹⁸⁷”.*

Türkler mimari alanda anlayış ve uygulamaları İslamiyet'in benimsenmesinden sonra yeniden yorumlamışlardır. Bunu somutlaştırdığımızda en açık ifade “kubbe”dir. Aslanapa: “*Mesela kubbe mimarisi, Uygurlarda Karahanlılarda da vardır, Orta Asya'da da vardır. Onu İslam dinine göre geliştirmek Türklerle mümkün olmuştur. Kubbe mimarisi en iyi şekilde dünyada Türkler tarafından geliştirilmiştir. Mesela Rönesans mimarları hiç bir zaman kubbeyi bir bütün olarak gerçekleştirememiştir. Bunu tek Mimar Sinan yapmıştır¹⁸⁸”* diye bu duruma açıklık getirmiştir.

¹⁸⁵ Oktay Aslanapa ,5 Mayıs 2011,Tarihli Görüşme

¹⁸⁶ Oktay Aslanapa, 5 Mayıs 2011,Tarihli Görüşme

¹⁸⁷ Oktay Aslanapa 19 Ocak 2011 Tarihli Görüşme.

¹⁸⁸ Oktay Aslanapa, 19 Ocak 2011, Tarihli Görüşme.

Oktay Aslanapa Mimar Sinan önemini vurgularken şunları söylemiştir: “...*Mimar Sinan Türk Sanatının gelebildiği en son noktadır. Ondan sonra öyle bir şey söz konusu değildir. Bu gün bile aynı ayarda bir gelişme yoktur. ... Avrupalı büyük sanat tarihçileri iki mimari vardır demişlerdir. Biri Roma mimarisi diğeri Osmanlı mimarisi. Bir Japon mimar, halen hayatta ve dünya çapında bir Japon mimar, O, bütün ilhamımı Roma Sanatı ile Mimar Sinan’dan aldım diyor. Bir de kübik mimarinin kurucusu Corbusier’in; ben kübik mimari fikirleri Mimar Sinan’dan aldım diyor*¹⁸⁹”.

Türk Sanatını Cumhuriyet sonrasını ele aldığımızda mimari açıdan çok fazla bir ilerleme görülmezken farklı yönde gelişmeler olmuştur. Daha önce varlığı çok az görülen heykel sanatı Cumhuriyetle birlikte gelişme göstermiştir. Aslanapa heykel sanatının gelişimi için şunları söylemektedir: “*Cumhuriyetten önce heykel sanatı hemen hemen yok gibidir. Cumhuriyet devrinde heykel sanatı gelişmiştir. Fakat mimari bakımdan aynı ölçüde bir gelişme yoktur. Heykel sanatının gelişmesinin sebebi Atatürk’tür. Atatürk bir konuşmasında Mimar Sinan’ın heykelini yapınız diye emir veriyor. Ancak Atatürk’ün sağlığında Mimar Sinan’ın heykeli yapılamamıştır, ancak ölümünden yıllar sonra yapılabilmektedir*¹⁹⁰”.

4.5.2. Getirdiği Yenilikler

Türk Sanatının farklı konuları üzerinde çalışmalar yapmıştır. Ayrıca Türk sanatını bir bütün olarak ele almış ve eserlerinde bunun bir yöntem olarak kullanmıştır. Türk sanatının bütün olarak ortaya koymaya çalışması hususunda Aslanapa şunları söylemektedir: “*Daha evvel hiç kimse Türk sanatını bir bütün olarak düşünmemiştir. İlk defa ben bu fikri benimsedim ve çalışmalarımı ona göre yaptım. Bütün çalışmalarım Türk sanatının gelişmesiyle ilgili... Ben Türk sanatını başından sonuna kadar bir bütün olarak değerlendirmeye çalıştım. Orta Asya’dan başlayarak, Sanat Tarihi çalışmalarının hepsi bölümlerle sınırlı kalmıştır... Mesela Osmanlı sanatı için pek çok kitap yazılıyor, Selçuklu dönemi için, Orta Asya için yazılıyor. Ben Türk sanatını bir bütün olarak ele almayı düşündüm... Birçokları sadece Osmanlı Mimarisi üzerinde durur ben Osmanlı mimarisinden başka çalışmıyorum der. Bir kısmı Selçuklular üzerinde bir kısmı beylikler üzerinde durur. Ben Türk sanatını bir bütün olarak ilk*

¹⁸⁹ Oktay Aslanapa 5 Mayıs 2011 ve 19 Ocak 2011, Tarihli Görüşmeler.

¹⁹⁰ Oktay Aslanapa, 19 Ocak 2011, Tarihli Görüşme.

*dönemlerinden başlayarak gününe kadar gelerek gelişmeleri birbiriyle bağdaştırmaya çalışmışumdur*¹⁹¹.

Aslanapa'nın eserlerinde kullandığı sade ve anlaşılır üslup Türk sanatının daha kolay anlaşılmasına ve kavranmasına hizmet etmiştir. Aslanapa'nın hazırladığı kitapların hala alanın ilk başvuru kaynaklarından olmasının nedeni hemen alanın öncüsü olduğundan hem de bu sade ve anlaşılır dildir.

Arif Müfit Mansel ile birlikte lise birinci ve ikinci sınıflar için hazırladıkları ders kitabı bu alanda hazırlanmış ilk ders kitabı olması açısından önem taşımaktadır¹⁹².

¹⁹¹ Oktay Aslanapa, 19 Ocak 2011, Tarihli İle yapılan Görüşme.

¹⁹² Oktay Aslanapa ve A. Müfit Mansel, *Sanat Tarihi Lise 2*, İstanbul 1980.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Oktay Aslanapa, Türkiye’de Sanat Tarihi alanında akademik alanda çalışma yapan ilk isimlerden birisidir. Yaptığı çalışmalarda Aslanapa, Türk sanatını tanıtmaya çalışmış ve bir bütün içinde değerlendirmiştir. Oktay Aslanapa’nın hayatı, eserleri, Türk sanatına katkıları ve kazı çalışmaları ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Fakat bu çalışmalar, Aslanapa’nın hayatı, eserleri ve kazı çalışmalarını bir bütün olarak değil parça parça ele almıştır. Bu çalışma, Aslanapa’nın hayatı ve çalışmalarını bütün yönleriyle ele alarak incelemiştir. Bu yaklaşım Oktay Aslanapa’nın Türk sanatına ve Sanat Tarihine bakış açışını ve metodolojisini kavranmasını sağlamıştır.

Oktay Aslanapa’nın Sanat Tarihi alanda çalışmaya başlaması, Almanya’da Türk İslam Sanatı eğitimine öğrenci gönderen bir sınavı kazanmasıyla başlamıştır. Farklı zamanlarda iki kez Avrupa’ya gitmiş, ikinci gidişinde Viyana’da doktorasını tamamlamış ve sonrasında ülkesine dönmüştür. Türkiye’ye döndükten sonra İstanbul Üniversitesi’nde Viyana’daki Hocası Prof. Dr. Ernst Diez ile birlikte çalışmıştır. Viyana’da aldığı eğitim ve Prof. Dr. Diez, Aslanapa’nın bundan sonra yapacağı çalışmaların şekillenmesini sağlamıştır.

Aslanapa alanında pek çok yayın yapmıştır. Ancak bu yayınları gerek kendisinin kaydetmemesi gerekse yayın yıllarının çok eski olması, onlara ulaşmayı zorlaştırmıştır. Kendisi hakkında yapılmış çalışmalarda bibliyografyaları hazırlanmış ancak yapılan bu çalışmaların birçok eksiklikleri tespit edilmiştir. Bu konuda en kapsamlı araştırmayı Ara Altun ve Azize Aktaş Yasa yapmıştır. Fakat onların yaptığı bibliyografyalarda da takım eksikler görülmüştür¹⁹³.

Yapılan bu çalışmada Oktay Aslanapa’nın, kitaplarını belirli bir anlayış ve yaklaşımla hazırladığı tespit edilmiştir. O dönemlerde Sanat Tarihi ile ilgili yapılan çalışmaların

¹⁹³ Yasa, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa’nın Viyana Üniversitesi’nden Doktora Alışının 50. Yılı Münasebetiyle”, s. 1023-1034, Altun, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları”, s. 16-22.

çok az olması onu Türk Sanatı içerisinde var olan eserleri belirleme ve tanıtlarını yapmaya yöneltmiştir. Yaptığı çalışmaların ortak yönü, Türk sanatını bir bütün olarak ele almasıdır. Bu bütünlük hem kronolojik hem de konu bütünlüğünü ifade etmektedir. Ayrıca yaptığı çalışmalarda eserlerin genel özellikleri ve tanımlarını verip onlar hakkında bazı kıyaslamalar da yapmıştır.

Aslanapa'nın yayınlarının çoğu Türk Sanatı hakkında olmasının yanı sıra alan dışında bir çeviri kitabı da vardır. Aslanapa Anton Çehov'un *Yalnız Adam* (1945) isimli romanını Türkçeye çevirmiştir. Aslanapa'nın Sanat Tarihi dışında hazırladığı ilk çalışmasının bir roman çevirisi olması dikkat çekicidir.

Oktay Aslanapa'nın yazdığı kitaplar, Türk Sanatını incelerken kullandığı yöntemi gösteren en önemli delillerdir. Aslanapa'nın Türk sanatı alanında yapmış olduğu ilk çalışma, Ernst Diez'in kitabını *Türk Sanatı: Başlangıcından Günümüze Kadar* ismiyle Türkçeye çevirisidir. Daha sonra *Türk ve İslam Sanat III*, *Türk Sanatı I: Başlangıcından Büyük Selçukluların Sonuna Kadar*, *Türk Sanatı II: Anadolu Selçuklularından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar*, *Türk Sanatı: Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı*, *Anadolu'da İlk Türk Mimarisi Başlangıç ve Gelişmesi*, *Türk Sanatı El Kitabı (İslam Öncesi Türk Sanat, Mimari, Halı Kumaş, Çini, Keramik Minyatür)*, *Türk Sanatı*, isimli kendi yazdığı kitaplarını yayınlamıştır. Aslanapa'nın Türk sanatını genel bir çerçevede ele aldığı, alana giriş niteliğindeki kitaplarında, Türk sanatını bir bütün olarak ele alma yaklaşımını görmekteyiz.

Aslanapa'nın Türk sanatı içindeki spesifik alanlarla ilgili hazırladığı kitaplara baktığımızda da aynı yaklaşım tarzını görmekteyiz. Örneğin doçentlik tezi olarak hazırladığı daha sonra kitap olarak yayınladığı *Osmanlı Devrinde Kütahya Çinileri* isimli çalışmasında çini ve keramik sanatını bir bütün olarak ele almıştır. *Osmanlı Devrinde Kütahya Çinileri* isimli çalışması daha sonra yayınladığı *Anadolu'da Türk Çini ve Keramik Sanatı* isimli kitabının hazırlanmasına vesile olmuştur. Bu çalışmadan sonra hazırladığı *Edirne'de Osmanlı Devri Abideleri* isimli kitabının da Aslanapa'nın Türk sanatını bir bütün olarak ele alma yaklaşımını görmekteyiz. Çalışma sahası olarak Edirne'yi seçmesinin nedeni şehrin, Sanat Tarihi açısından İstanbul'dan sonra önemli ikinci merkez oluşu ve Mimar Sinan'ın ustalık eserinin burada olmasıdır. Aslanapa'nın Türk sanatını genel ve spesifik konularına göre hazırladığı kitaplarının yanı sıra Anadolu dışında, Türk sanatı örnekleri olarak değerlendirilen eserlerle ilgili *Kıbrıs'da*

Türk Eserleri, Kırım ve Kuzey Azerbaycan'da Türk Eserleri, Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri isimli kitapları da vardır.

Oktay Aslanapa'nın Türk sanatı çerçevesinde incelediği diğer bir alan da mimaridir. Mimari, Sanat Tarihi alanının en önemli konularında biridir. Türk mimarisi içerisinde Beylikler dönemi, Selçuklu mimarisinin devamı aynı zamanda Osmanlı sanatının temellerinin de atıldığı ve tüm bunların yanında yeni bir sanat anlayışının var olduğu bir dönemdir. Aslanapa, *Beylikler Dönemi Sanatı, Türk Sanatı II: Anadolu Selçuklularından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar, Karaman Devri Sanatı, Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl)* ve *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı* isimli eserlerinde bu yeni sanat anlayışını değerlendirmektedir. Türk sanatının zirve dönemi olan Osmanlı İmparatorluğunu Aslanapa "*Osmanlı Devri Mimarlığı*" isimli eserinde değerlendirmiştir. Kitap, Osmanlı İmparatorluğunun kuruluşundan itibaren yapılan eserlerin tarihini, planını, mimari özelliklerini sistemli şekilde vererek, bir başyapıt olma özelliğine sahiptir. Farklı yıllara ait iki baskısı bulunan eser, kendisinden sonra hazırlanacak olan Osmanlı sanatıyla ilgili çalışmalarda ilk başvuru kaynağı niteliğindedir. Ayrıca Osmanlı mimarisinin en önemli ismi Mimar Sinan, kitapta geniş bir yer tutmaktadır. Aslanapa daha sonra Mimar Sinan hakkında hazırlayacağı *Mimar Sinan'ın Hayatı ve Eserleri* ve *Mimar Sinan*, isimli eserlerini *Osmanlı Mimarisi* kitabındaki bölümlerden esinlenerek hazırlamıştır. Aslanapa'nın mimari dışında Türk sanatında var olan, Türk yaşam tarzını ve yaşayışını gösteren halı sanatının başlangıcından günümüze kadar gelişimini konu eden çalışmaları *Türk Halı Sanatının Bin Yılı ve Türk Halı Sanatı*'dır. Aslanapa'nın yapmış olduğu bu çalışmalar da Türk sanatı ve Sanat Tarihini bir bütün olarak ele alma yaklaşımı görülmektedir.

Aslanapa'nın Türkçe, Almanca ve İngilizce olarak hazırladığı çok sayıda makaleleri vardır. Makalelerin büyük bir kısmı "*Türk Kültürü*" dergisinde yayınlanmıştır. Ayrıca *Türk Yurdu, Anatolia, Sanat Tarihi Yıllığı, İslam Ansiklopedisi, Türk Arkeoloji Dergisi, Kazı Sonuçları Toplantılarında Erdem, Kültür ve Sanat* gibi birçok dergide makaleleri yer almaktadır. Aslanapa'nın konu olarak sınıflandırıldığında genel konular hakkında elli sekiz, mimari hakkında on sekiz, yapı monografileri hakkında on dört, yurt dışındaki eserler hakkında on altı, ansiklopedi maddesi olarak hazırlanmış on üç, halı sanatı hakkında on üç, çini ve keramik sanatı hakkında on beş, minyatür sanatı hakkında beş, cilt sanatı hakkında beş, şehircilik hakkında dört, vakfiye hakkında bir, kazı

çalışmaları hakkında yirmi beş, tanıtma yazı olarak hazırlanmış beş adet ve çevirisini yaptığı beş adet makalesi bulunmaktadır. Aslanapa, makalelerinde farklı konuları ele almasına rağmen kullandığı yöntemle sadık kalmıştır. Onun için Türk Sanatının sınırları belliydi ve çalışmalarına bu yönde devam ettirmiştir. Türk sanatı ve Sanat Tarihinin genel konuları ile ilgili makalelerinde alan ilgili, genel bilgileri vermenin yanı sıra bu alanla ilgili güncel bilgiler de vermiştir. Türk Mimarisi hakkında yazdığı makalelerinde mimari sanatını genelden daha özele doğru, türlerine ve dönemlerine göre sınıflandırmıştır. Yapı monografileri ile ilgili makalelerinde ise belirli dönemde ve şehirlerde inşa ettirilen mimari eserler değerlendirilmiştir. Bu yaklaşımı sadece Anadolu içerisinde var olanlar eser için değil, yurt dışındaki eserler için de devam ettirmiştir. Şehircilik ile ilgili çalışmasında şehir ile ilgili genel bilgiler verdikten sonra bu şehirdeki sanat eserleriyle ilgili bilgileri de aktarmıştır. Yayınladığı makalelerde Türk el sanatlarına da değinmiştir. Çalışmalarında çini, keramik, halı, minyatür, ve cilt gibi konularına değinmiştir. Aslanapa makale olarak yayınladığı çalışmalarında da Türk sanatını bir bütün olarak ele almıştır fakat konuları genelden özele doğru sıralayarak incelemiştir.

Oktay Aslanapa Türkiye’de Sanat Tarihi alanında ilk kez sistemli kazıları başlatmıştır. Bu kazı çalışmaları sonucunda Türk sanatı açısından önemli birçok eseri gün yüzüne çıkarmıştır. Yaptığı kazı çalışmaları sonucunda bir sanat tarihçisinin de kazı çalışması yapabileceğini göstermiştir. Aslanapa’nın yaptığı kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkan eserlere baktığımızda, eserlerin doğru şekilde ortaya çıkarılabilmesi için sanat tarihçilerinin kazı çalışması yapmasının ne kadar önemli olduğu bir kez daha görülmektedir.

Son olarak, Oktay Aslanapa’nın hayatı, eserleri ve kazı çalışmalarını, alana katkısını ve metodolojisini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada, Aslanapa’nın Türkiye’de Türk Sanatı ve Sanat Tarihi alanının öncüsü olduğu yayınladığı kitap ve makalelerle bu alanda çalışan kişilere yol gösterdiği görülmüştür. Ayrıca Oktay Aslanapa’nın daha ortaokul çağında bile gideceği okula, yapının biçimsel özelliğine göre değerlendirmesi onun ileride Türkiye’de sanat eserlerin incelenmesinde akla gelen ilk isim olacağının en önemli göstergesidir. Türkiye’de Türk Sanatı ve Sanat Tarihi ile ilgili ilk çalışmalara imza atan Oktay Aslanapa’nın metodolojini ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışmada Aslanapa’nın çalışmalarında, Türk Sanatını ve Sanat Tarihini bir bütün olarak ele aldığı

ayrıca sanat ilgili çalışmaları incelerken diğeri disiplinlerden de yararlandığı görülmüştür.

KAYNAKÇA

Aslanapa, Oktay, *Osmanlılar Devrinde Kütahya Çinileri*, İstanbul 1949.

_____, *Edirne’de Osmanlı Devri Abideleri*, İstanbul 1949.

_____, ve Koman Mahmut Mesut, *Karaman Devri Sanatı*, İstanbul, 1950.

_____, “Sanatkâr Yetiştirmek”, *Türk Yurdu*, Sayı 249, Ekim 1955, s. 266-267.

_____, “Yurdumuzu Anlama İhtiyacı”, *Türk Yurdu*, Sayı 247, Ağustos 1955, s. 107-108.

_____, “İlim ve Kültür Hayatımız”, *Türk Yurdu*, Sayı 251, Aralık 1955, s. 419-420.

_____, “Sanat Yoluyla Kalkınma”, *Türk Yurdu*, Sayı 252, Ocak 1956, s. 503-504.

_____, “Dünya Müzeleri ve Bizim Müzeciliğimiz”, *Türk Yurdu* (Müzeler Özel Sayısı), Sayı 261, Ekim 1956, s. 629-630.

_____, “Çarşamba Konuşmaları”, *Türk Yurdu*, Sayı 256, Mayıs 1956, s. 862-863.

_____, “Dünya Çapında Bir İstanbul Festivali”, *Türk Yurdu*, Sayı 253, Şubat 1956, s. 629-630.

_____, “Doğu Anadolu’da Karakoyunlu Kümbetleri”, *Yıllık Araştırmalar Dergisi (1956)*, Sayı 1, Ankara 1957, s.105-107.

_____, “Yunanistan ve Helen Fikri (Megalo İdea)”, *Ölçü*, Sayı 4, 1 Haziran 1957, s. 8-11.

_____, “Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerinin Durumu”, *Türk Yurdu*, Sayı 264, Ocak 1957, s. 512-514.

_____, “Anadolu Şehirlerinin Gelişmesi ve Abidelerin Durumu: Kırşehir”, *Türk Yurdu*, Sayı 265, Şubat 1957, s. 584-586.

_____, *Türk ve İslam Sanatı III*, İstanbul 1959.

_____, “Malazgirt Zaferini Besleyen Kuvvetler”, *Türk Yurdu*, Sayı 246, Yıl 49, Ağustos 1959, s. 61.

_____, “Anadolu’da Türk Sanatı”, *Türk Yurdu*, Sayı 271, Yıl 49, Mart 1959, s. 53.

_____, “Sanat Eserlerine Dayanan Yeni Bir Araştırma Yolu ile Türk Tarihini Aydınlatma”, *V. Türk tarih kongresi (12-17 Nisan 1956)*, Ankara 1960, s. 452-453.

_____, “Osmanlı Saray Halıları Meselesi”, *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi*, Ankara 19-24 Ekim 1959, 1962, s. 28-32.

_____, “1959 Haziranında Bir Doğu Anadolu Gezisinden Notlar”, *Milletlerarası Birinci Türk Sanatları Kongresi (19-24 Ekim 1959)*, Ankara 1962, s. 26-27.

_____, “Ortaçağın En Eski Yatılı İlim ve Kültür Müesseseleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 12, Ekim 1963, s. 34-43.

_____, “Türk Çini ve Seramik Sanatı Araştırmalarında Son Gelişmeler”, *Türk Kültürü*, Sayı 31, Mayıs 1963, s. 492-493.

_____, “Fatih Devri Abideleri”, *Türk Sanatı Tarihi ve İncelemeleri*, Sayı 1, İstanbul 1963, s. 13-30.

_____, “Ribat” *İslam Ansiklopedisi* Cilt 9, Eskişehir, MEB Yayınları 1963, s. 737-738.

_____, “Yeni Araştırmalarda Türk Saray ve Köşklerin Yeri”, *Türk Kültürü*, Sayı 3, Ocak 1963, s. 23-24.

_____, “Ortaçağda Türklerin İleri Bir Sosyal Yardım Müessesesi: Kervansaylar”, *Türk Kültürü*, Sayı 5, Mart 1963, s. 26-30.

_____, “Türk Arkeolojisiyle İlgili Araştırmaların Durumu”, *Türk Kültürü*, Sayı 24, Ekim 1964, s. 35-39.

_____, “15. Yüzyıl Sonundan Hayvan Motifli Bir Anadolu Halısı”, *Türk Kültürü Araştırmaları*, Sayı 1, Ankara 1964, s. 95-103.

_____, “Tarih Boyunca Türk Öğretim Müesseseleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 18, Nisan 1964, s. 96-103.

_____, “Türk Sanatı ve Kültürünün Aynı Zamanda Enstitümüzün Büyük Kaybı”, *Türk Kültürü*, Cilt 2, S 24, Ankara 1964, s. 51-52.

_____, “Venedik’te Toplanan İkinci Beynelminel Türk Sanatları Kongresinden İlk Notlar”, *Türk Kültürü*, Sayı 15, Ocak 1964, s. 49-50.

_____, “Türklerde Arma Sanatı” *Türk Kültürü*, Sayı 16, Ankara 1964, s. 40-47.

_____, “İslam Minyatür Sanatının Doğmasında ve Gelişmesinde Türklerin Rolü”, *Türk Kültürü*, Sayı 17, Mart 1964, s. 31-41.

_____, “Azerbaycan’da Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 19, Mayıs 1964, s. 59-65.

_____, Sovyet ve Çin İdaresi Altındaki Memleketlerde Türk Sanatı Eserleri, *Türk Kültürü*, Sayı 21, Temmuz 1964, s.118-125.

_____, “Kıbrıs’ta Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 16, Şubat 1964, s. 15-21.

_____, “İslam Minyatür Sanatının Doğmasında ve Gelişmesinde Türklerin Rolü”, *Türk Kültürü*, Sayı 17, Mart 1964, s. 31-41.

_____, “Kayseri’de Keykubadiye Köşkleri Kazısı”, *Türk Arkeoloji Dergisi*, Sayı 8/1, Ankara 1965, s. 19-40.

_____, *Anadolu’da Türk Çini ve Keramik Sanatı*, İstanbul 1965.

_____, “Kırım’da Türk Eserleri ve Mimar Sinan’ın Yaptığı Cami”, *Türk Kültürü*, Sayı 28, Yıl 3, Şubat 1965, s. 229-240.

_____, “İznik’te Sultan Orhan imaret Camii Kazısı”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Cilt 1, İstanbul 1965, s. 16-39

_____, “Edirne’de Türk Mimarisinin Gelişmesi”, Edirne (Edirne’nin 600. Fetih Yıldönümü Armağan Kitabı), Ankara 1965, s. 223-232.

_____, “Yunanistan’da Türk Eserleri ve Türklerin Durumu”, *Türk Kültürü*, Sayı 41, Y 4, Mart 1966, s. 38-45.

_____, “Rodol’da Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 6/42, Nisan 1966, s. 531-541.

_____, “Gençliğin Milli Kültür ve Sanatla İlgisi”, *Türk Kültürü*, Sayı 43, Mayıs 1966, s. 583-584.

_____, “Kırmızı Hamurlu İlk Osmanlı Keramikleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 30, Yıl 3, Nisan 1965, s. 391-399.

_____, “Eski Türk Çini Fırınları”, *Türk Kültürü*, Sayı 36, Ekim 1965, s. 977-984.

_____, “Antalya Müzesinde Selçuklu Çinileri”, *Reşid Rahmeti Arat İçin*, Ankara 1966, s. 5-25.

_____, “Türk Sanatını Öğrenmenin Yolları ve Gayeleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 4/40, Ankara Şubat 1966, s. 365-366.

_____, “Atatürk ve Sanat”, *Türk Kültürü*, Sayı 37- 48, Ankara 1965-1966, s. 11-113.

_____, “Bir Mektubun Düşündürdükleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 43, Yıl 5, Mayıs 1966, s. 633.

_____, “Türk Sanatı Öğretiminin Yolları ve Gayeleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 40, Yıl 4, Şubat 1966, s. 365-366.

_____, “Semerra”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul: MEB Yayınları 1966, s.146-147.

_____, “Sinan”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul: MEB Yayınları 1966, s.645-661.

_____, “Keramikofen Und Figürliche Keramik Aus Kalehisar, *Anatolica*, Cilt 1, Leiden 1967, s. 135-142.

_____, Kalehisar’da Bulunan Mimarî Eserler”, *Sanat Tarihi Yıllığı II*, İstanbul 1968, s. 1-15.

_____, “İznik Kazılarında Ele Geçen Keramikler ve Çini Fırınları”, *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri*, Sayı 2, İstanbul 1969, s. 62-73.

_____, 1970 Temmuz Van Ulu Camii Kazısı”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 4, İstanbul 1971, s. 1-17.

_____, Selçuklu Sanatı Bibliyografyası, İstanbul 1971.

_____,” Malazgirt Savaşına Kadar Türk Sanat Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 106, Yıl 9, Ağustos 1971, s.705-809.

_____, “Büyük Selçuklu Sultanı Aparslan Zamanından Kalan Eserler”, *Türkiyat Mecmuası*, İstanbul 1972, Cilt 17, s. 21-23.

_____, “Tarih Boyunca Türk Ordusuna Ait Tasvirler”, *Türk Kültürü*, Sayı 17, Yıl 10, Ağustos 1972, s. 172-185.

_____, “Şehircilik Yolunda Hayaller ve Gerçekler”, *Türk Kültürü*, S 113, Y 10, Mart 1972, s. 421-426

_____, “Türk Sanatı’nın Yeniden Değerlendirilmesi Yolunda Gerçekler”, *Türk Kültürü*, Sayı 113, Yıl 10, Mart 1972, s. 1-6.

_____, ”Dumlupınar Anıtının Acıklı Hikayesi”, *Türk Kültürü*, Sayı 118, Ağustos Ankara 1972, s. 227-233.

_____, *Türk Sanatı I Başlangıcından Büyük Selçukluların Sonuna Kadar*, İstanbul 1972.

_____, *Türk Halı Sanatı*, İstanbul 1972.

_____, “Kazısı Tamamlandıktan Sonra Van Ulu Camii”, *Sanat Tarihi Yıllığı*, Sayı 5, İstanbul 1973, s. 1-27.

_____, Türk Sanatı II, Anadolu Selçuklularından Beylikler Devrinin Sonuna Kadar, İstanbul 1973.

_____, “Kıbrıs’taki Türk Sanat Eserleri”, *Kültür ve Sanat*, 3 Aralık 1974, s. 4-13.

_____, “İlk Türk Camileri”, *Türk Kültürü*, Sayı 153, Yıl 8, Temmuz 1975, s. 301-315.

_____, “Türk Denizciliği ve Selçuklu Tersaneleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 146, Yıl 8, Aralık 1974, s. 69-77.

_____, *Kıbrıs’da Türk Eserleri*, İstanbul 1975.

_____, “Edebiyat Fakültesinin Sanat Tarihi Bölümünün Kuruluşunun Otuzuncu Yıl Dönümü”, *Sanat Tarihi Yıllığı VI (1974-1975)*, İstanbul 1976, s. 1-11

_____, “Türk Sanatı”, *Türk Dünyası El Kitabı*, Seri I, Sayı A 5, Ankara, 1976, s. 550-666.

_____, “650. Fetih Yıldönümünde Bursa”, *Türk Kültürü*, Sayı 162, Yıl 14, Nisan 1976, s. 333-339.

_____, “Türk Sanatı Araştırmalarında Albert Gabriel’in Yeri”, *Türk Kültürü*, Sayı 174, Yıl 15, Nisan 1977, s. 341-343.

_____, *Yüzyıllar Boyunca Türk Sanatı (14. Yüzyıl)*, Ankara 1977.

_____, “Tarihi Türk Eserlerinin Bugünün Sanatındaki Yeri”, *Türk Kültürü*, Sayı 190, Yıl 16, Ağustos 1978, s. 591-594.

_____, Kırım ve Kuzey Azerbaycan’da Türk Eserleri, İstanbul 1979. Aslanapa, Oktay”, *Mukarnas*, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 566-567.

_____, ”Minber”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, , İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 335-339.

_____, “Mihrap”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 294-304.

_____, “Mihrap”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 8, İstanbul: MEB Yayınları 1979, s. 294-304.

_____, “Selimiye Cami”, *Türk Ansiklopedisi*, Cilt 27, Ankara: MEB Yayınları 1980, s. 396-399.

_____, "Selimiye Kışlası" *Türk Ansiklopedisi*, Cilt 27, Ankara: MEB Yayınları 1980, s. 399.

_____, "Seramik", *Türk Ansiklopedisi*, Cilt 28, Ankara 1980, s. 443-454.

_____, "Rüstem Paşa Cami", *Sanat Dünyamız*, Yıl 6, S 18, Ocak, 1980, s. 3-8.

_____, ve Mansel Arif Müfit, *Sanat Tarihi Lise 2*, İstanbul 1980.

_____, "Tunus'da Cerbe Adası Büyük Burcunun Fetih Kitabesi ve Mimarisi", *Türk Kültürü*, Sayı 217, Yıl 19, Kasım-Aralık 1980, s. 106-110.

_____, "Balkanlar'da Türk Mimari Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 207-208, Yıl 18, Ocak-Şubat 1980, s. 100-107.

_____, "Kütahya'da Keramik Sanatı", *Atatürk'ün Doğumunun 100. Yılına armağan Kütahya*, İstanbul 1981-1982, s. 69-82.

_____, "Osmanlı Devri Cild Sanatı", *Türkiyemiz*, Sayı 38, Yıl 13, Ekim 1982, s. 12-17.

_____, "Atatürk'ten Bu Yana Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatçılarının Türkiye'deki Çalışmaları ve Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 222, Eylül-Ekim 1981, s. 421-429.

_____, "1981 İznik Çini Fırınları Kazısı ve Sondajları İle Yüzey Araştırmaları", *IV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1984, s. 419-422.

_____, "Sanat Dünyamızda Ekrem Hakkı Ayverdi ve Eserleri", *Türk Kültürü*, Sayı 266, Yıl 24, Haziran 1985, s. 391-395.

_____, "Türk Minyatür Sanatının Gelişmesi", *Erdem*, Cilt 2, S 6, Eylül 1986, s. 851-865.

_____, *Osmanlı Devri Mimarisi*, İstanbul 1986.

_____, "İznik Çini Fırınları 1984 Çalışmaları", *VII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara, 1986, s. 637-650.

_____, "İznik Çini Fırınları Kazısı Çalışmaları", *Eski Eserler ve Müzeler Bülteni*, Sayı 5, Ankara 1986, s. 25.

_____, "Atatürk'ün Kültür ve Sanat Faaliyetleri", *Erdem*, Cilt 2, Sayı 6, Eylül 1986, s. 741-747.

_____, “Türk Mimarisi’nin Bütünü İçerisinde Mimar Sinan”, *I. Kayseri Kültür ve Sanat Haftası Konuşmaları ve Tebliğleri (7-13 nisan 1986)*, Kayseri, 1987, s. 62-63.

_____, *Türk Halı Sanatının Bin Yılı*, İstanbul 1987.

_____, *Mimar Sinan’ın Hayatı ve Eserleri*, Ankara 1988.

_____, “Türk Halı Sanatı”, *Erdem*, Cilt 3, Sayı 7, Ocak 1987, Ankara, 1987, s. 99-109.

_____, “İznik Çini Fırınları 1985 Çalışmaları”, *VIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1987, s.315- 330.

_____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1986 Çalışmaları”, *IX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1988, s. 329-349.

_____, “Önsöz”, *İsmail Hakkı Uzunçarşılı’ya Armağan*, Ankara 1988, s. 10-11.

_____, “Seccade”, *İslam Ansiklopedisi*, Cilt 10, İstanbul: MEB Yayınları 1988, s. 302.

_____, “Ord. Prof. İsmail Hakkı Uzunçarşılı’nın Kısa Hal Tercümesi”, *İsmail Hakkı Uzunçarşılı’ya Armağan*, Ankara, 1988, s. 13-19.

_____, “Manisa Muradiye Cami”, *Kültür ve Sanat*, Yıl 1, S 1, Aralık, 1988, s. 8-10.

_____, “Bugünkü Türk İstanbul’un Kurucusu Fatih Sultan Mehmed”, *Tarih Boyunca İstanbul Semineri*, 29 Mayıs- 1 Haziran 1988, s. 11-18.

_____, “İnegöl İshak Paşa Cami ve Külliyesi”, *Sanat Tarihi Araştırmaları Dergisi*, Cilt 2, Sayı 4, Nisan 1989, s. 16-17.

_____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1987 Yılı Çalışmaları”, *X. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Ankara 1989, s. 383-400.

_____, Altun, Ara ve Yetkin, Şerare, *İznik Çini Fırınları Kazısı Dönem II*, İstanbul 1989.

_____, “Türk Keramik Sanatı Tarihine Genel Bir Bakış”, *Hürriyet Gösteri*, Sayı 106, Eylül 1989, s. 14-18.

_____, “Mimar Sinan Medreseleri”, *VI. Vakıf Haftası Türk Vakıf Medeniyeti Çerçevesinde “Mimar Sinan ve Dönemi” Sempozyumu 5-8 Aralık 1988*, İstanbul 1989, s. 201-212.

_____, “Polonya’da Krokovi Müzesinde Osmanlı Kitabeleri”, *Türk Kültürü*, S 297, Yıl 16, Ocak 1988, s.10-11.

_____, “Kuzey Azerbaycan’da Türk Eserleri”, *Türk Kültürü*, Sayı 305, Yıl 26, Eylül 1988, s. 9-30.

_____, “Kubbet El- Sahra’da Osmanlı Devri Tamirleri”, *Sanat Tarihinde Doğu’dan Batıya (Ünsal Yücel Anısına Sempozyum Bildiriler)*, İstanbul 1989, s.16-18.

_____, “İznik Kazılarına Göre Osmanlı Keramik Sanatı”, *Kültür ve Sanat*, Yıl 1, Sayı 4, Aralık 1989, s. 5-9.

_____, “Osmanlı Devri Keramik Sanatı Araştırmalarında Yenilikler”, *Kültür ve Sanat*, Sayı 3, Yıl 1, Ağustos 1989, s. 5-8.

_____, “İslam Bilim ve Sanatının Avrupa’ya Etkileri”, *Kültür ve Sanat Dergisi*, Sayı 7, Yıl 2, Eylül 1990, s. 5-9.

_____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1989 Yılı Çalışmaları”, *XII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1991, s. 383-400.

_____, “Anadolu’da Türk Keramik Sanatı”, *Erdem*, Cilt 5, Sayı 15, Ankara Eylül 1989, Mayıs 1991, s. 863-876.

_____, *Anadolu’da İlk Türk Mimarisi Başlangıç ve Gelişmesi*, Ankara 1991, 2007.

_____, *Mimar Sinan*, (Türk Büyükleri 141), Ankara 1992.

_____, vd, *Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı*, Ankara 1993.

_____, *Türkiye’de Avusturyalı Sanat Tarihçileri ve Sanatkârlar (Özellikle Atatürk Devrinde)*, İstanbul 1993.

_____, *Türk Sanatı El Kitabı (İslam Öncesi Türk Sanat, Mimari, Halı Kumaş, Çini, Keramik Minyatür)*, İstanbul 1993.

_____, “Orta Asya’da Cilt Sanatı”, *Erdem*, Cilt 7, Sayı 20, Ocak 7, Ocak 1991, Ankara, Mart 1995, s. 505-517.

_____, “Tarih ve Sanat”, *Tarih Metodolojisi ve Türk Tarihinin Meseleleri Kolokiyumu 21-26 Mayıs 1984 Elazığ Bildirileri*, Elazığ 1990, s. 103-104.

_____, “Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi”, *Erdem*, Cilt 6, Sayı 17, Mayıs 1990, s. 517-522.

_____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1988 Yılı Çalışmaları”, *XI. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1990, s. 363-370.

_____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1990 Yılı Çalışmaları”, *XIII. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1992, s. 443-456.

_____, “Türk Kültürünün Kaynakları ve Gelişmesi”, *Erdem*, Cilt 6, S 17, Mayıs 1990, Ankara 1992, s. 517-522.

_____, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1991 Yılı Çalışmaları”, *XIV. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1993, s. 475-494.s

_____, “Kahire Hadım Süleyman Paşa Cami Vakfiyeleri”, *XI. Vakıf Haftası Kitabı*, Ankara 1994, s. 123-126.

_____, “Manisa’da Saruhan Beyliği’ne Ait Mimari Yapılar”, *Manisa*, S 79-80, Manisa 1995, s. 69-77.

_____, “Sanat Tarihi Derslerinin İlkokullardan Başlanılarak Okutulmasının Önemi ve Gerçekleri”, *Sanatsal Mozaik*, Sayı 4, Yıl 1, 1995, s. 14-15.

_____, “Fatih Sultan Mehmed Zamanındaki Mimari Eserler”, *İstanbul Armağanı I: Fetih ve Fatih*, İstanbul 1995, s. 143-152.

_____, “İran’da Büyük Selçuklu Cami Mimarisi”, *IV. Mili Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri Bildirileri (25- 26 nisan1994)*, Konya 1995, s.1-8.

_____, “Hazret-İ Türkistan Hoca Ahmed Yesevi ve Türbesi”, *Erdem*, Cilt 7, Sayı 21, Ankara Kasım 1995, s. 976-979.

_____, *Türk Cumhuriyetleri Mimarlık Abideleri*, Ankara 1996.

_____, “Türk Sanatına Hizmet Eden Yabancı İlim Adamları”, *Sanatsal Mozaik*, Sayı 9, Yıl 1, Mayıs 1996, s.17-23.

_____, *Osmanlı Mimarisi*, Başlangıcından Bugüne Türk Sanatı Dizisi, Eylül 1996.

_____, “Tibet Halıları Grubunda Yeni Bir Gelişme”, *VII. Milli Selçuklu Kültür ve Medeniyeti Semineri (II. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı –Araştırmaları Sempozyumu Bildirileri) 30 Nisan 2 Mayıs 1998*, Konya 1998, s. 7-10.

_____ ve Ara, Altun, “İznik Çini Fırınları Kazısı 1997 Mevsimi Çalışmaları”, *XX. Kazı Sonuçları Toplantısı*, Cilt 2, Ankara 1999, s. 539-556.

_____, “Türk Halı Sanatı”, *Düğümün Son Halkası Osmanlı Saray Halıları*, İstanbul, 2006, s. 9-11.

_____, *İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tezleri (1920-1946)*, (Sunuş: Ekmeleddin İhsanoğlu), İstanbul 2004.

_____, *Türk Sanatı*, İstanbul (İlk Basım 1984) 2005.

Altun, Ara, *Anadolu'da Artuklu Devri Türk Mimarisi'nin Gelişmesi*, İstanbul 1978.

_____, “Oktay Aslanapa ve Türk Sanatı Araştırmalarına Katkıları”, *Aslanapa Armağanı*, İstanbul 1996, s. 16-22.

_____, “Diyarbakır İç Kale, Kalehisar, Eski Van Ulu Cami Kazıları ve Türkiye’de İstanbul Üniversitesi’nin Ortaçağ Kazıları”, *Türkiye Arkeolojisi ve İstanbul Üniversitesi (1932-1999)*, İstanbul 2000, s. 273-275.

_____, ve Ermiş, Ü. Melda, “Diyarbakır İç Kale Artuklu Sarayı” *Medeniyetler Mirası Diyarbakır Mimarisi*, Diyarbakır 2011, s.123-139.

Arık, Rüçhan, Arık, Oğuz, *Anadolu Toprağının Hazinesi Çini Selçuklu Beylikler Çağı Çinileri*, İstanbul, 2007.

Aziz Doğanay ve Yunus Uğur, “Oktay Aslanapa ile Sanat Tarihi Eğitimi Üzerine”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, Cilt 7, Sayı 14, 2009, s. 335-346.

Prof. Dr. Oktay Aslanapa 40. Hizmet Yılı, (Genel Yönetmen: Mezih Başgelen), Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul 1983, s. 3-5.

“Oktay Aslanapa”, *Büyük Larousse Sözlük ve Ansiklopedisi*, Cilt 2, İstanbul, 1992, s. 893-894.

Diez, Ernst, *Türk Sanatı Başlangıcından Günümüze Kadar*, (Çev. Oktay Aslanapa), İstanbul, 1946.

Dorn, K Otto, *Das Islamische İznik*, Berlin 1941.

Erkiletlioğlu, Halit, *Kayseri Tarihi (En Eski Zamanlardan Osmanlılara Kadar)*, Kayseri 1993.

Evliya Çelebi, *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, (Türkçeleştiren. Zuhuri Danışman), C 6, İstanbul 1970.

Gabriel, Albert, *Voyage Archeologiques Dans La Turquie Orientale*, Paris, 1940.

Güreşsever, Gönül, “İznik Çini Fırınları Kazısı Sırasında Çıkarılan Stuko Ağustos Buluntuları”, *Sanat Tarihi Yıllığı II (1966-1968)*, İstanbul 1968, s. 200-208.

“Oktay Hasip Aslanapa”, *Günümüz Türkiye’sinde Kim Kimdir Who’s Who in Turkey 1985- 1986*, İstanbul 1986, s. 81.

İbn Bibi, *El EvamiRü'l- Ala'yye Fi'l-Unuri'l- Ala'ye (Selçukname)*, (Çev. Mürsel Öztürk), Cilt 1, Ankara 1997.

“Oktay Aslanapa”, *Meydan Larousse :Büyük Lûgat ve Ansiklopedi*, Cilt 1, İstanbul 1969, s. 734.

Koca, Zeynep Omay, *Cumhuriyet Döneminde Arkeolojiye Bakış: 1923-1940*, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü , İstanbul 2012, (Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi).

Oral, M. Zeki, “Kayseri’de Keykubadiye Sarayları”, *Belleten*, Cilt 17, Sayı 65, Ekim 1953, s. 501-517.

Sözen, Metin, *Anadolu Medreseleri, Selçuklular ve Beylikler Devri*, İstanbul 1970.

“Prof. Dr. Oktay Aslanapa’ya Altın Diploma Verildi”, *Sanat Çevresi*, Sayı 183, (Ocak), 1994, s. 53.

Turan, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, İstanbul, 1993.

Yasa, Azize Aktaş, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa’nın Viyana Üniversitesi’nden Doktora Alışının 50. Yılı Münasebetiyle”, “*Erdem, Hoca Ahmet Yesevi Özel Sayısı*”, Cilt 7, Sayı 21 Ankara, (Kasım) 1995, s. 1023-1034.

Yazıcı, Nurcan, “Prof. Dr. Oktay Aslanapa ve Anadolu’daki Türk Dönemi Kazıları”, *Türk Dünyası Araştırmaları*, Sayı 183, Aralık 2009, s. 505-520.

Yetkin, Şerare, “Türkiye’de Elli Yıl İçinde Yapılan Türk Sanatı İle İlgili Kazılar”, *Cumhuriyet’in 50. Yılına Armağan*, İstanbul 1973, s. 271-

_____, *Anadolu’da Türk Çini Sanatının Gelişmesi*, İstanbul 1989.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: DERYA AYDIN

: Uyuğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri :17 Ağustos 1985, KAYSERİ

Medeni Durumu : Bekar

Gsm: 05321694274

E-Posta : derya_ay38@hotmail.com

Adres : Kocasinan\ KAYSERİ

EĞİTİM

:

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Lisans	Erciyes Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü	2009
Lise	Melikgazi Lisesi Kayseri	2002

İŞ TECRÜBELERİ :

Yıl:	Kurum:	Görev:
2011-Halen	Mardin Artuklu Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü	Araştırma Görevlisi
Yabancı Dil:	İngilizce	